

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

Ženy v politice

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce:

PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.

Vypracovala:

Bc. Alexandra Černá

Brno 2009

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Ženy v politice“ vypracovala samostatně s použitím informačních zdrojů uvedených v příloženém seznamu. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji velmi paní PhDr. Geraldině Palovčíkové, CSc. za její opravdový zájem, její čas, profesionální přístup a velmi užitečnou metodickou pomoc, které mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Brno, březen 2009

Bc. Alexandra Černá

OBSAH

Úvod

1 Vyložení pojmů

- 1.1 Feminismus
- 1.2 Gender
- 1.3 Sociální spravedlnost -pozitivní diskriminace/afirmativní akce

2 Ženy v politice

- 2.1 Historický exkurs
- 2.2 Ženy ve světové politice - východiska subjektivní
- 2.3 Ženy v české politice resp. na území dnešního Česka - východiska subjektivní
- 2.4 Ženy v politice – východiska objektivní

3 Ženy v politice – současnost

- 3.1 Ženy, které se prosadily
- 3.2 Ženy v české politice
- 3.3 Ženy v politice – východiska objektivní

4 Objektivní teorie pro vstup ženy do politiky v České republice

- 4.1. Gender aktivity českého státu
- 4.2 Dokumenty EU, ČR
- 4.3 Feministické studie
- 4.4 Aktivity nestátních neziskových organizací
- 4.5 Činnost vzdělávacích a vědeckých institucí

5 Objektivní praxe pro vstup ženy do politiky

- 5.1 Politický začátek, politický vrchol
- 5.2 Schopné ženy versus schopní muži a Gaussova křivka

6 Empirické šetření

- 6.1 Stanovení výzkumného cíle, hypotéz
- 6.2 Metodologie
- 6.3 Výzkumný vzorek
- 6.4 Volné rozhovory
- 6.5 Analýza výsledků
- 6.6 Závěr výzkumného šetření - shrnutí výsledků a ověření hypotéz

Závěr

Resumé

Anotace

Seznam použité literatury

Seznam příloh

*„No, prosím Tě, řekni mi, řekni mi konkrétně, jaká, vy ženy, nemáte práva?! Do práce můžete, volit můžete. Práva máme všichni stejně, jen některá jsou u vás méně naplněná.“
(Ing. Miroslav Černý, můj manžel)*

Úvod

Žijeme stále rychleji, jsme vzdělanější, modernější, zdravější a silnější. Život nám usnadňuje technické vymoženosti, spadající v dřívějších dobách do sci-fi, a tak máme čas zabývat se o sebe, o nové kolem nás, o budoucnost. Chceme být ještě lepší, výkonnější, úspěšnější, stále zdraví, krásní a mladí. Chceme se obklopot moderními věcmi, sami být moderní, chovat se moderně, mít moderní názory, protože to k moderní době patří. Pak nás samotné překvapí, že vyplouvají na povrch našeho chování, myšlení, v podstatě „nemoderní“ názory a myšlenky. Zjišťujeme, že naše myšlení není až tak moderní, že nejde s dobou, jak si myslíme, že jsme vlastně v zajetí staletých kulturních vzorců – obyčejů, tabu, předsudků. Jsou v nás silně zakořeněné. Pak se možná sami sobě divíme, jak to, že když jsem moderní člověk s moderními názory, na otázku modelu rodiny, se mi vybaví rovnice: muž – práce – chlebodárc/ žena – domácnost- péče o děti. Většina z nás automaticky vyřkne zažitá role mužů a žen v naší kultuře – genderové stereotypy. Jak je to možné? Možná tím, že staletí vyvíjející se, nějak fungující a trávající kulturní vzorce nelze změnit ze dne na den, ani z desetiletí na desetiletí. Nejspíš změnění těchto zažitých modelů nebude trvat tak dlouho, jak dlouho fungovaly, ale určitě změna nebude tak rychlá, jako přechod z analogového vysílání na digitální.

Z dějepisu víme, že v období pravěku bylo období nazývané se matriarchát, což je forma společnosti, kde vládne žena (matka)¹, pak převzali roli vůdce rodiny muži, forma společnosti, kde vládne muž – patriarchát. Ti však během své vlády nad rodinami,

---

¹V současné antropologii se termín matriarchát téměř neuvžívá a nahrazuje se pojmem matrilinearita, tj. uspořádání, kde se osobní status a privilegia, případně i majetek dědí v mateřské linii.

Matriarchát se dle německého historika Bachofena vyznačuje důrazem na krevní pouto, rovnost všech lidí, nepodmíněnou lásku, vazbu k půdě a pasivní přijetí přírodních daností. V matriarchátu je silný prvek rovnosti, protože všichni jsme děti matky země, která má všechny své děti stejně ráda. Láska se zde nezakládá na zvláštních zásluhách, ale štěstí, jako cíli života. Ten tak získává nejvyšší hodnotu. V tomto systému je nejposvátnější vazba matky a dítěte. Nejkrajnějším zločinem je tak matkovražda. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Matriarch%C3%A1t>

společnostmi a státy vzali svoji roli vůdce a vládce tak vážně, že ženám v podstatě, z jejich kdysi důležitého statusu, nezbylo téměř nic, téměř žádná práva, jen hodně povinností.

Trvalo dlouho, velmi dlouho, než si ženy začaly uvědomovat svoje postavení, že od dob matriarchátu ztratily (možná dobrovolně) své vůdčí postavení, ale že nemají ani práva pro svůj život – právo na řádné vzdělání, politická práva, práva na svůj volný čas, své koníčky, svou důstojnost. Životní role se zúžily na roli matky, pečovatelky o muže, když už mohou (později musí) pracovat, dostávají nižší plat za stejnou práci.

Žijeme v zemi, kde je sice ženám umožněna participace na politickém životě, ale i takoví osvícenci, jakými by měli být členové našich vrcholných orgánů, se vyjadřují o ženách v politice velmi překvapivě, jako např. předseda vlády Mirek Topolánek, který uvedl několik myšlenek o ženách: “ Žena se může svobodně rozhodnout děti nemít a pak jsem přesvědčen, že má stejné příležitosti uplatnění jako muž. S tím by měl zákon počítat a nevnucovat těmto ženám ochranu, o kterou nestojí a která paradoxně vede k jejich diskriminaci. Pokud se žena rozhodne věnovat roli, kterou jí svěřila příroda, pak nepotřebuje, aby se jí zákon snažil srovnat s mužem. Naopak potřebuje flexibilní pracovní trh, který jí umožní zaměstnat se za podmínek, které budou oběma stranám vyhovovat. A samozřejmě potřebuje podporu rodiny.”² Jasně tak vzkázal ženám - matkám, že ve společnosti jsou „druhořadou“ skupinou, že patří k plotně, popřípadě do lože, ale plnoprávné nejsou. To, za ženy s dětmi, obstarají ženy bezdětné a páni tvorstva.

Je potřeba zmínit se také, že ne všechny ženy stojí o to, bit se za svá práva a využívat jich. Je však nutné, aby se v okamžiku, kdy se ony rozhodnou jich využít, byla pro ně dostupná.

Názory na politická práva žen, na diskriminaci žen v této oblasti, se různí. Rozdílné názory mají muži, ženy, ať už jsou činní v politice, či ne. Ne všichni mají vytvořen vlastní názor, vlastní postoj, většina z nás je ovlivněna názory (a přejímá postoje k dané věci) svých nejbližších, názory skupin, do kterých patří, v rámci těchto vazeb přejímáme kulturní vzorce. A proto je nutné zkusit cestu opačnou, kdy našim dětem budou jasné genderové role, postavení ženy a muže v rodině, politice, společnosti, bude jim naprosto jasný obsah pojmu rovnost žen a mužů a ony, naše děti, budou u nás, jejich nejbližších, v rámci těchto vazeb

---

² Projev předsedy vlády ČR Mirka Topolánka při slavnostním zahájení Evropského roku rovných příležitostí v divadle Archa v Praze dne 2. 4. 2007, [http://www.topolank.cz/index.php?form\[0\]=2305&p=clanek.te2&form\[rate\]=5](http://www.topolank.cz/index.php?form[0]=2305&p=clanek.te2&form[rate]=5)

měnit názory, postoje. Pak se začnou měnit názory skupin, do kterých patříme a snad touto cestou dojde ke změnám zažitých rolí, obyčejů, předsudků, stereotypů, změní se kulturní vzorce naší společnosti.

Cílem této práce byla ilustrace vztahu české společnosti k problematice žen v politice, a to za pomoci žen samých. V kapitolách 1 až 5 mající charakter teoreticko-metodologický, formou **přehledové stati**, jsou

- představeny základní pojmy týkající se dané problematiky,
- v historickém exkursu nastíněna objektivní východiska (jde v podstatě o společenské klima, obecné skutečnosti, které jedinec nemůže ovlivnit, objektivní východiska jsou spjata se společenským řádem, se státním zřízením) a subjektivní východiska (subjektivním východiskem jsou myšleny podmínky, které vytvořily nebo podnítily samy ženy a které mají „masový“ charakter, jde o snažení žen směřující k dosažení práv žen ve světě a českých zemích), která ovlivnila vývoj boje za ženská práva
- zmíněny politické ženské osobnosti historie,
- dále pokračovala ve vývoji snažení žen v boji za svá politická práva (subjektivní východiska) a zmapovala přístup moderního státu při vytváření objektivních východisek, jež umožní ženám realizovat svá politická práva, jako jsou právní předpisy, mezinárodní dokumenty, aktivity občanských sdružení, genderové a feministické studie
- a opět pro povzbuzení a inspiraci práce představuje některé politické ženské osobnosti současnosti.

V poslední kapitole, která má empirický charakter, prostřednictvím fokusní skupiny v rámci volného rozhovoru, byla zpracována **empirická stat'**, jejímž obsahem jsou rozhovory 14 žen různých věkových kategorií a vzdělání, kdy skupina společně diskutovala o postavení žen v české politice, o političkách, jejich výsledcích, o jejich vztahu k politikům, o politické kultuře, o vztahu mezi politiky a političkami a také o postoji respondentek k politice. V této části výzkum navazuje na dostupné, na toto téma dosud provedené, studie či analýzy.

Vzhledem k tomu, že tento problém se týká celé naší společnosti, závěr práce je věnován možnostem působení sociální pedagogiky na participaci řešení dané problematiky³.

---

³ Jedno pojetí sociální pedagogiky v současnosti má následující znaky: transdisciplinární charakter, široké pojetí zahrnující výchovné otázky „týkající se celé populace ve smyslu zabezpečování souladu potřeb jedince a společnosti, utváření optimálního způsobu života KRAUS, B. Sociální pedagogika-sylabus, 1. vyd. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2004, s. 6.

1 Vyložení pojmů

V souvislosti s daným tématem se objevuje několik základních pojmů. Některé jsou používané a jejich význam společnosti známý, jako např. **feminismus neboli ženská otázka**. Naopak některé jsou nové, používané okruhem odborníků, v široké veřejnosti velmi málo známé pojmy, jako např. **gender, pozitivní (afirmativní) diskriminace čili sociální spravedlnost**.⁴

1.1 Feminismus

Feminismus - ženská otázka je jeden z důležitých pojmů, který souvisí s ženskou problematikou. Přestože u nás feministické hnutí nikdy nemělo tak bouřlivé projevy, jako např. v USA, je ve společnosti tento pojem vyslovován s pejorativním nádechem, většina si pod tímto pojmem vybaví, i když tuto situaci nemusela nikdy vidět, snad se přenáší pouze ústně a v představách, hysterické, agresivní ženy, které jsou nepříjemné v podstatě všem. Jeden z názorů, který tuto averzi objasňuje, uvádí, že mluvit a psát v ČSSR – v období tzv. „reálného socialismu“ o lidských právech, bylo považováno za „ideologickou diverzi“, proto nedošlo v české společnosti k seznámení s feminismem a hnutím za práva žen. Prý z této neznalosti pramení mnoho našich současných předsudků a averzí vůči feminismu.⁵

Samotný termín pocházející z francouzštiny původně označoval „ženské hnutí“, usilující o zlepšení postavení žen ve všech oblastech společenského života, a přišel na svět v roce 1772, kdy v Paříži vyšla kniha abbého Antonia Léonarda Thomase *„Esej o povaze, mravech a duchu žen v rozličných staletích“*. Práce katolického duchovního, který se ženami do styku vůbec nepřišel a podklady pro svou práci získal pouze z literárních pramenů, chtěla dokázat, že jsou ženy stejně schopné jako muži.⁶

Feminismus má mnoho definicí, další z nich – snaha o zrovnoprávnění žen s muži.⁷

Pojem můžeme také vnímat jako sociologické hnutí, usilující o dosažení politické, ekonomické a hospodářské rovnosti žen s muži, prosazení práv a zájmů, vzniklo ve 2. pol. 19. století a poč. 20. století.

---

⁴ Slovník k danému tématu ve velké šíři je na stránkách <http://management.gendernora.cz/index.php?page=dictionary#P/>

⁵ ŠIMKOVÁ, V..Postavení ženy v současné české společnosti, Brno: MUNI Brno, pedagogická fakulta, 2002,DP, s. 23

⁶ HUBLÍKOVÁ-BARTOŠOVÁ,S. Diskriminace žen v kontextu naší republiky, aktuální problémy, Brno:MUNI, pedagogická fakulta,2008, DP, s.

⁷ KLIMEŠ,L.Slovník cizích slov, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1998, ISBN 80-04-26710-6, s. 184

Z psychologického hlediska jde o chování, postoje a projevy charakteristické pro ženy, např. převaha intuitivních složek myšlení.⁸

Extenzivní definice konstatuje, že **feminismus** - je název pro komplex ideologií, sociálních teorií a politických hnutí, jejichž cílem je výzkum a potírání jevů, které lze považovat za projevy a součást utlačování ženského pohlaví. Pojem feminismus je relativně mladý (2. polovina 20. století). Předtím se používalo označení **ženské hnutí**. Feministické hnutí je velice různorodé a štěpí se na mnoho křídel a směrů - od umírněných hnutí prosazujících základní lidská práva pro ženy, např. v radikálních muslimských zemích, až po nejradikálnější směry feminismu, které jdou až k popírání jakýchkoliv rozdílů v dispozicích pohlaví, nebo propagují vyloženě nepřátelský přístup k mužům. Na akademické půdě se některé feministky zaměřují na zkoumání nerovnosti pohlaví a změny v sociálním postavení žen. Jiné argumentují, že rod (gender) nebo pohlaví jsou sociálními konstrukty a studiem těchto vztahů uvnitř společnosti se snaží dojít odpovědí vedoucích k zrovnoprávnění.

Mnoho dnešních feministek tvrdí, že feminismus je pevně zakořeněné hnutí, které se snaží bořit hranice sestávající ze sociálních tříd, rasy, kultury a náboženství, odpovídá kultuře a reflektuje problémy žen té které společnosti: například ženská obřízka v Súdánu či dvojí metr pro posuzování pracovního ohodnocení pohlaví na západě; debaty na témata znásilnění, incestu a mateřství jsou srozumitelné a důležité pro každého (nehledě na geografii nebo náboženství). Dnešní mladé ženy pojímají feminismus jako něco radikálního a rodově uvědomělého. To mnoho z nich odvádí od myšlenky aktivně se do feministického hnutí zapojit. Základní hodnoty feminismu (*rovnost pohlaví před zákonem či stran příležitostí*) jsou přesto hluboce vštípeny do současné západní kultury a také většinou přijímány za správné. V praktickém životě však nedochází vždy k jejich naplňování (zejména v oblasti rovných příležitostí).⁹

Zajímavý pohled na ženskou emancipaci najdeme v Ottově slovníku naučném z roku 1908. Autorkou hesla byla pozdější prvorepubliková senátorka **Františka Plamínková**. Na několika stranách tu formulovala teze feministického myšlení, platné dodnes. Hlavní složky emancipačního hnutí jsou:

---

⁸ Kol. autorů, Encyklopedický pedagogický slovník, Praha: 1993, ISBN 80-207-0438-8, s. 298

⁹ <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/128726-feminismus>

- úsilí o uvolnění individuální s praktickým požadavkem neobmezovaného vzdělání pro ženy;
- sociální a etické s požadavkem přístupu ke všem povoláním a oborům lidské práce, odstranění dvojí morálky, nuceného celibátu, prostituce;
- politické, bojující za právo volného sebeurčení ve státě, tedy volební právo, změny některých zákonů;
- rodinné, snažící se o mravní a právní rovnost v rodině, nezávislost hospodářskou a rodičovskou moc.

Důvody feminismu jsou: žena je především člověk, život její není vyčerpán úkolem manželky a matky.¹⁰

Feministické hnutí prochází, tak jako vše, vývojem a především v současné době existuje mnoho modifikací tohoto hnutí.

„Feministické směry současnosti lze podle Jiřiny Šiklové rozdělit do **proudu „asimilačního“**, který zdůrazňuje, že žena je stejně schopná jako muž, dokáže totéž co muž, je schopna a má zastávat stejné sociální role jako muž.

Druhý proud zahrnuje feminismy „androgynií“, ve kterých se doporučuje, aby se muži i ženy snažili sobě podobat, smísili se v jakousi neutrální osobnost, která není znevýhodněna předsudky o tom, co je či není vhodné pro muže a ženu. Androgynií osobnost je zbavena předsudků vůči druhým i sobě samé, pokud vyplývají z determinace rodem. Stoupenci a stoupenkyně tohoto směru jednájí svobodně a nezávisle na rolích dle gender.

Třetí proud je možno nazvat „komplementární“, tedy zdůrazňující, že ženy a muži spolu nesoutěží, neporovnávají se, ale doplňují se ve svých vlastnostech, jednáních i sociálních rolích, které přijímají a na kterých se dohodli.¹¹

„Radikální“ feminismus naopak dokazuje, že ženy jsou zcela odlišné, jiné, a dokonce lepší než muži a některé směry radikálního feminismu dokazují, že ženy jsou předurčeny k převzetí vlády nad světem do svých rukou, neboť období vlády muže je skončeno.

¹⁰ <http://www.zurnalistika.cz/?p=20>

¹¹ ŠIMKOVÁ, V. Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, Brno: MUNI Brno, Pedagogická fakulta, 2002, DP

Jiné radikální **levicově orientované** feministické směry zdůrazňují, že ženy jsou jakýmsi novým proletariátem světa.¹²

Jako zajímavost, uvádím směr nazývaný se **anarchofeminismus**. Na tento směr jsem narazila ve spojitosti s britskou spisovatelkou **Mary Wollstonecraft** (1792), která se měla stát inspirací pro anarchofeministické myšlení 20. století. Sami sebe definují na svých webových stránkách¹³ takto: **„Anarcho-feminismus usiluje o to, aby feminismus nebyl ovlivňován a ovládán autoritářskými ideologiemi, ať už z levice nebo pravice.** Předpokládá přímou akci a svépomoc namísto masových reformistických kampaní upřednostňovaných „oficiálním“ feministickým hnutím, které je tvořeno hierarchickými centralistickými organizacemi a iluzí, že víc ženských vedoucích, političek a vojaček je krokem k rovnosti. Anarcho-feministé/ky poukazují na to, že takzvaný „management“, který se ženy musí naučit, aby se mohly stát managerkami v kapitalistických společnostech, je v podstatě sada postupů pro kontrolování a vykořisťování pracovníků v korporacích, zatímco feministická společnost požaduje odstranění kapitalistické otrocké práce a manažerské nadvlády úplně. Anarcho-feministé si uvědomili, že učit se, jak se stát efektivním vykořisťovatelem a utiskovatelem, není cestou k rovnosti (jak definovala jedna členka Mujures Libres „nechtěli jsme nahradit mužskou hierarchii tou ženskou“ (Free Women of Spain, Martha A. Ackelsberg).

Předložený výčet feministických směrů není komplexní, jednak proto, že se stále vyvíjí, ale také proto, že mnohé reagují na „jinakost“ žen danou jejich odlišnou sexuální orientací, rasou, statutem ženy v rodině, věkem, náboženstvím, apod. Výrazně odlišná je také problematika žen v tzv. třetím světě, tedy v rozvojových zemích Asie, Afriky a Latinské Ameriky.¹⁴

1.2 Gender

Gender je pojem nový, pro většinu společnosti neznámý¹⁵. Výklady najdeme v mezinárodních a vnitrostátních dokumentech, internetových encyklopediích. Výklady, které nabízím, v podstatě vysvětlují pojem stejně. Termín **gender** (z angličtiny, vyslov *džendr*) se používá k označení kulturně vytvořených rozdílů mezi muži a ženami. Se stejným

¹² ŠIMKOVÁ, V. Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, Brno: MUNI Brno, Pedagogická fakulta, 2002, DP, s. 25

¹³ <http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:anarchofeminismus>

¹⁴ ŠIMKOVÁ, V. Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, Brno: MUNI Brno, Pedagogická fakulta, 2002, DP

¹⁵ V mém zaměstnání tento pojem slyšeli mladí vysokoškoláci (2 muži a 1 žena), na otázku výkladu pojmu odpověděli: „něco s ženama“

významem bývá někdy užíván český výraz *rod*. Pojem se začal užívat ve společenských vědách v druhé polovině 20. století v rámci feministického paradigmatu. Gender je sociální konstrukt. Kultura a společnost působí rozdílně na muže a ženy, což vede k sociálně konstruovaným rozdílům v jejich chování, očekávání či postojích. Tyto rozdíly nejsou univerzální, v různých společnostech a v různých dobách se významně liší. Komplementárním pojmem je termín pohlaví (anglicky *sex*), který se užívá pro rozdíly biologické. Pohlaví je na rozdíl od genderu univerzální kategorií, která je nezávislá na čase a místě.¹⁶

Na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí v rubrice Rovnost žen a mužů, vnitrostátní odborné studie a publikace, ve slovníku metodiky Rozpočtování z hlediska žen a mužů, najdeme následující definici: **gender** [vyslov džendr] vyjadřuje, že vlastnosti a chování spojované s obrazem muže a ženy nejsou vrozené, ale jsou formovány kulturou a společností. Odkazuje na sociální rozdíly a role (v protikladu k biologickým rozdílům) mezi muži a ženami. Genderové postavení je naučené, může se měnit v čase. Může existovat v různých variantách i v rámci jedné kultury, často se ale liší zejména mezi kulturami. Na rozdíl od pohlaví, které je univerzální kategorií a nemění se podle času či místa, působení genderu ukazuje, že určení rolí, chování a norem vztahujících se k ženám a mužům je v různých společnostech, v různých obdobích či různých sociálních skupinách rozdílné. Jejich závaznost či determinace není tedy přirozeným, neměnným stavem, ale dočasným stupněm vývoje sociálních vztahů mezi muži a ženami.¹⁷

V odborných kruzích a státních dokumentech se používají další pojmy související s genderem, jako např. : audit podle genderu, desegregace na trhu práce, genderově neutrální, kvóty, genderové stereotypy. Vše viz. Příloha č. 5.

Obsah pojmu gender také definuje ve své knize „*Pohlaví gender, společnost*“ **A. Oakley** následovně: “Na rozdíl od pohlaví, které je neměnnou univerzální kategorií a nemění se v čase ani prostředí, působení genderu ukazuje, že určení rolí, chování a norem vztahujících se k ženám a mužům je v různých společnostech, v různých obdobích či různých sociálních

---

¹⁶ <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/212158-gender>

¹⁷ <http://www.mpsv.cz/files/clanky/962/budget.pdf>

skupinách rozdílné. Jejich závaznost či determinace (vymezení) závazným, neměnným stavem, ale dočasným stupněm vývoje sociálních vztahů mezi muži a ženami.¹⁸

1.3 Sociální spravedlnost – pozitivní diskriminace/afirmativní akce

Již Aristoteles předpokládal, že existuje společenská spravedlnost („nedává se všem stejně, některým se dá víc“).

V devatenáctém století je pojem společenské spravedlnosti spojován se vztahy skupinovými. „**Sociální spravedlnost** začala být považována za vlastnost, kterou by mělo mít „jednání“ společnosti nebo kterou by měla mít společnost při svém vystupování vůči jednotlivcům i skupinám. Požadavek je adresován státu, nikoliv jedinci, je specifickým rysem, který odlišuje sociální spravedlnost od spravedlnosti právní. Sociální spravedlnost se dostává do rozporu s principem rovnosti.“¹⁹

Idea sociální spravedlnosti může však v „neprivilegovaných“ skupinách vyvolat pocit nespravedlnosti a vymáhání, z jejich hlediska spravedlivých, požadavků. Tak se může společnost dostat do bludného kruhu, kde se idea sociální spravedlnosti mění, z původní myšlenky na zlepšení společenských poměrů, na záminku pro nárokování skupinových privilegií.²⁰

Pozitivní diskriminace - poskytování přednosti uchazečům z etnických a národnostních menšin, tělesně postiženým osobám, ženám, náboženským minoritám.²¹

Petra Rakušanová definuje pojem v tomto duchu - „pozitivní akce – pozitivní diskriminace: proces dosažení stejných práv mužů a žen dočasným porušením rovných práv. Princip pozitivní diskriminace je postavena na upřednostnění rovných příležitostí před rovností práv“²².

¹⁸ OAKLEY, A. překlad POLÁČKOVÁ, M. Pohlaví, gender, společnost, Praha: Portál, 2000, ISBN 80-7178-403-6, s. 12

¹⁹ Obsah principu rovnosti tvoří tři prvky: 1-zákaz diskriminace, jímž je zajišťována rovnost práva pro sociální skupiny a jednotlivce, 2-rovnost podle měřítek spravedlnosti v případech, kdy jsou hodnotově či aplikačně sporné, 3-požadavek sociálního vyrovnání HUNGR, P. Teorie práva II, Brno 2006, Institut mezioborových studií Brno

²⁰ HUNGR, P. Teorie práva, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2002

²¹ KOHOUTEK, R. Terminologický slovník pro sociální pedagogii, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 118

²² RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: Ženy v labyrintu mužů, Fórum 50 % : 2006, ISBN 80-239-7438-6

Afirmativní/ pozitivní akce = opatření, zaměřená na určitou skupinu, která mají za cíl vyloučit diskriminaci a předcházet jí, nebo napomoci vyrovnat znevýhodnění vycházející z tradičních postojů, chování a struktur (bývá nesprávně označováno i jako "pozitivní diskriminace").²³

Afirmativní akce nejsou myšlenkou novou, poprvé byly zavedeny ve Spojených státech v 30. letech, aby vyrovnaly předchozí diskriminační praktiky, užívané v zaměstnáních proti odborovým funkcionářům a členům, a později užití ve prospěch válečných veteránů k jejich znovuzavedení na pracovní trh.²⁴

Jednou z možností, jak realizovat afirmativní akce, jsou tzv. **genderové kvóty**²⁵. V **České republice** není systém kvót neznámý, již před rokem 1989 u nás byly po vzoru SSSR zavedeny. Ty zajišťovaly 30% zastoupení žen, kvóty byly formální – tedy zakotveny v zákoně a byly součástí politického programu KSČ. Měly zajistit prezentaci zájmů žen – dělnic, rolnic a obecně matek. Po roce 1989 byly kvóty zrušeny, v současné době nejsou. Některé strany zavádí vnitrostranické kvóty. **V ČR pouze ČSSD přijala kvóty** pro účast žen ve stranických orgánech a na kandidátkách, viz. Stanovy české strany sociálně demokratické.²⁶

Genderové kvóty mohou mít podobu formální nebo neformální. Formální jsou zakotveny v právních předpisech, jejich dodržování je tedy povinné a vynutitelné, snad i sankcionovatelné. Neformální kvóty, které jsou známé z Norska²⁷, kde je dosaženo 40% úspěšnosti obsazení žen v politických stranách a tento stav od dodržování neformální povinnosti neklesá. Formální kvóty najdeme v evropských státech ve Francii, Belgii, Arménii, Makedonii, Srbsku, Bosně a Hercegovině. V mimoevropských státech najdeme formální kvóty také.²⁸

²³ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_pojmy, 10.10.2008, 22,00 hod

²⁴ http://www.mpsv.cz/files/clanky/1397/afirmativni_akce.pdf

²⁵ Viz. čl. 1.2.4 této práce

²⁶ Stanovy České strany sociálně demokratické, registrace MV ČR dne 11.5.2007 pod. č.j.: AVS/1-83/90, čl. 2, čl. 1, odst. 2, písm.b), čl. 26, odst. 1 písm. b), čl. 29, odst.2 písm. e), čl. 30, odst. 3, písm. c), čl. 35, odst. 3, 4, 5,

²⁷ V žádné ze skandinávských zemí nebyl nikdy uplatňován požadavek na ústavně zavedené kvóty, také se objevují značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi, v Norsku téměř všechny strany uplatňují kvóty, v Dánsku neuplatňuje kvóty ani jedna. Podrobněji rozebrané téma po jednotlivých skandinávských zemích je obsaženo ve výsledcích výzkumu: "Analýza nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích" na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR: <http://www.mpsv.cz/cs/917>

²⁸ RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: Ženy v labyrintu mužů, Fórum 50 %: 2006, ISBN 80-239-7438-6

2 Ženy v politice

2.1 Historický exkurs

Ženy v politice nejsou skutečností neznámou. Pokud mohu shrnout zjištěné údaje o těchto ženách - úspěšných „politických“ (viz. Příloha č. 1), mají mnoho společných znaků. Tyto ženy byly na svou roli od malička připravovány, vzdělávány, vychovávány. Z uváděných informací šlo vesměs o ženy moudré, vzdělané, kulturní, mnohé z nich pozvedly své státy na vysokou životní úroveň²⁹, byly zdatné v diplomatických a státnických záležitostech. Mnohé z nich se zabývaly i sociálními záležitostmi a snažily se o zlepšení života svých poddaných.³⁰

Na začátku této kapitoly je třeba se zmínit o historických ženských osobnostech. I když toto historické období jinde není uvedeno, první zmínka začíná v **dobách faraónských** v Egyptě, u (v současné době) první prokázané egyptské vládkyně Hatšepsut (řecky Hatšepsóvet). Důvodem je přístup egyptské společnosti k ženám – vládkyním.³¹

Hatšepsut (řecky Hatšepsóvet) vládla Egyptu v době jeho největšího rozkvětu, v letech 1503 až 1482 př. n. l. Vytvořila kolem sebe spolehlivý kruh důvěrníků, kteří jí pomáhali nést těžké a nevděčné břímě vlády. Jejím jménem se vydávala nařízení, podnikaly práce, ukládaly povinnosti, dávky i tresty. Hatšepsut si byla vědoma nenávisti, kterou k ní někteří cítili, ale uměla čelit poměrům a stát nad nimi, vznešeně, sebevědomě a pohrdavě. Její vláda byla moudrá a osvícená. Mezi nepřetržitými krvavými válkami, které vedli bojovní thébští faraóni, tvořila světlou a ušlechtilou výjimku. Starala se o rozkvět umění a vzdělanosti a podněcovala rozšíření egyptského duchovního obzoru. **Dosazení Hatšepsut na trůn bylo automatické, protože následnické právo na trůn v době, kdy se stalo dědičným, šlo ve starém Egyptě po ženské a nikoli mužské linii.** Byl to projev prastarého zvykového práva, kdy se Egyptanky těšily úctě a byly s muži přinejmenším rovnoprávné.³²

Z dob egyptských je však nejznámější poslední královna řecké dynastie Ptolemaiovců – **Kleopatra III.**, vládnoucí Egyptu 323 př.n.l. Je popisována jako velmi vzdělaná, vtipná,

²⁹ Alžběta I., anglická královna, vytvořila z Anglie světovou velmoc s kvetoucí kulturou, obchodem a řemesly

³⁰ Marie Medicejská, francouzská královna, zakládá v Paříži charitu pro chudé a nemocné

³¹ Srovnej s dobou středověku a novověku viz. podkapitola 3.5

³² Z reliéfů a napsů v <http://sweb.cz/Staroveky.Egypt/Hatšepsut.htm>

výřečná, jazyky ovládající žena, mající své kouzlo osobnosti, které využívala k podmanění mužů, prosazení svých zájmů. Ty uměla také prosazovat tvrdě a nekompromisně. Měla pro vládnutí velké předpoklady díky své diplomacii, umění řešit vojenské záležitosti, bývala přítomna na vojenských poradách. Své znalosti musela prokázat při válečných taženích jako spojenec vládce východní části římského impéria Marca Antonia proti adoptivnímu synovi Julia Cezara Octavianovi. Ta však dopadla pro samotné aktéry tragicky a tragicky dopadla i pro Egypt, který Octavianus připojil k římskému impériu.³³

Není možné v historickém exkursu opomenout **slavnou alžbětinskou dobu**, kdy vládla **Alžběta I. - anglická královna, vládnoucí v letech 1558 - 1603**. Královna Alžběta I. se ve světě politiky, ovládaném převážně muži, pohybovala s naprostou samozřejmostí a prokázala nevšední panovnické schopnosti. Byla považována za velmi moudrou, vzdělanou, obezřetnou a duchapřítomnou. Byla velmi oblíbenou vladařkou své doby, v jejím období byla Anglie prospívající zemí. Svou sestru Marii Stuartovnu, která pro ni znamenala veliké nebezpečí, dala popravit až po 17 letech věznění.³⁴

Mezi velké a výrazné postavy žen v politice patří jistě i německá princezna (dcera pruského krále Frederika), po sňatku s ruským carem Petrem, ruská carevna - **Kateřina Veliká**, vládnoucí v letech 1762-1796. Narodila se v pruském (polském) Štětíně. Ve 14 letech se přestěhovala do Ruska, v 15 letech se provdala za Petra III. a v roce 1762, kdy se stal carem, jej nechala popravit. Kateřina začala okamžitě prosazovat reformy a usilovat o růst ruské moci. Dbala o zvýšení úrovně vzdělávání dětí, především děvčat, a zasadila se o zvýšení zdravotní péče. Během její vlády se Rusko rozrostlo. Díky diplomatickým schopnostem Kateřiny Veliké zůstaly tyto územní změny trvalé. Z druhé strany však nechala velikou pravomoc šlechtě, která si žila nad poměry a utlačovala poddané. Po úspěchu francouzské revoluce se bála lidových bouří a vládla ještě krutěji. Byla osobností cílevědomou, s předpoklady pro politickou práci, nescházela jí diplomacie.³⁵

Jde-li o úspěšné ženy - vládkyně a naší historii, nelze opomenout osobnost, hrající v dějinách českých zemí velikou roli, kterou je samozřejmě **Marie Terezie**, uherská a česká královna,

---

³³ BALDWIN, L. Nesmrtelné lásky, Banská Bystrica: Knižní klub, 1995, ISBN 80-7176-199-0, s. 32

³⁴ Kubálek, D. Kronika lidstva, Fortuna Print, Bratislava: 1992, ISBN 80-7153-039-5

³⁵ BALDWIN, L. Nesmrtelné lásky, Banská Bystrica: Knižní klub, 1995, ISBN 80-7176-199-0, s. 320

římská císařovna, narozená 13.5.1717, nejstarší dcera Karla VI. **V pravém slova smyslu byla první ženou - panovnicí u nás.** Po smrti otce 20. 10. 1740 se Marie ujala vlády. **Tzv. pragmatická sankce** tehdy stanovovala nedělitelnost dědičných zemí habsburského domu a nástupnictví podle prvorozenosti, v mužské i ženské linii. Marie po otci převzala zuboženou monarchii, nebyl nikdo, kdo by vedl politiku v říši a armádu. Bavorský vévoda Karel Albrecht, ženatý s dcerou císaře Josefa I., neuznával její nástupnické právo, král Fridrich I. bojoval za odstoupení některých slezských knížectví. Marie Terezie to odmítla, a on vtrhl v prosinci 1740 se svými vojsky do Slezska, následně do Čech. To donutilo tehdy mladou panovnici zabývat se mužskou záležitostí – válkou. V ní přišla o téměř celé Sasko a některé části Itálie.

Marie Terezie vynikala svým půvabem. Byla ženou velmi energickou, rozhodnou a odvážnou. Během války stihla rodit děti, získávat vladařské zkušenosti a vyzrát v panovnici. Dokázala rychle odhadnout povahu lidí, měla zdravý úsudek a politický talent. Válka s Pruskem přinesla hospodářskou krizi pro obě strany, naděje na vrácení Slezska byly nulové. Marie Terezie pochopila, že habsburská říše je velmi zaostalá. Aby zachránila monarchii, začala s modernizací.

Docházelo k reformám nezbytným pro rozvoj společnosti, zaváděným osvícenským panovníkem prostřednictvím státu. Tím byla posílena moc panovníka, který jmenoval státní úředníky, spravující země a kraje. Byly vytvořeny soudní a berní reformy, které zdanily šlechtickou půdu. Stát mohl zasahovat do vztahů mezi vrchností a poddanými, kterým se snažil zlepšit životní úroveň. Ke zrušení nevolnictví se Marie Terezie neodvážila. Marie měla šestnáct dětí a deset z nich přežilo. Pečlivě je vychovávala, byla pilnou hospodyní, milující a věrnou manželkou. Reformy, provedené za vlády této panovnice, oslabily český stát. Vlastenci nesouhlasili s upřednostňováním němčiny na úřadech a ve školách.

Marie Terezie vládla čtyřicet let a ovlivnila osud habsburské říše. **Vytvořila moderní rakouský stát.** Za vlády Marie Terezie **došlo k významným reformám v soudnictví, finančnictví a školství, k celním úpravám, k zakládání manufaktur a k rozvoji průmyslové výroby.** Budovaly se nové cesty, zlepšovalo poštovní spojení, byla zavedena

jednotná soustava měr a vah, jednotná měna. Z habsburského konglomerátu se stal moderní centralizovaný stát.³⁶

Specifickou kapitolu tvoří ve středověku **ženy - světice** (ponejvíce mám na mysli svatořečené příslušnice panovnických rodů), které měly vliv na politické dění. Publikace „*Žena evropského středověku v zajetí své doby*“ autorky Boženy Kopiczkové uvádí např. abatyši **sv. Anežku Českou**, abatyši **Kunhutu**, sestru sv. Anežky **Vilemínu** (pův. Blaženu), údajnou zakladatelku milánské sekty vileministů s feministickými tendencemi.

Jako anomálii je možné uvést **Johanku z Arku (1412 – 1431)** jejíž konání, které se vymykalo z představy středověké společnosti o ženě, ji přivedlo v jejích 18 letech na hranici. Byla to venkovská dívka, která vedla Francouze proti Angličanům. Byla charakterizována jako chytrá žena, která, na rozdíl od tehdejších zvyklostí, uměla číst a psát.

K vládě žen v českém prostředí lze uvést též **báje českých středověkých kronik**. Všem je jistě známá pověst o kněžně Libuši a Přemyslu Oráčovi, kterou zachytil kronikář Kosmas na začátku dvanáctého století.

2.2 Ženy ve světové politice – východiska subjektivní

Subjektivním východiskem jsou myšleny podmínky, které vytvořily či podnítily samy ženy svým jednáním a které mají „masový“ charakter. Je možno je chápat jako další aktivity a snažení, směřující k dosažení práv žen ve společnosti, politice, osobním životě v podobě feminismu.

V období středověku a novověku to jsou vzdělaní muži římské církve, kteří ženu vyloučili z veřejného života a uzavřeli ji do kruhu rodinného a do domácnosti. V období 15. století mají ženy jiné starosti než bojovat za svoje svobody, spíše bojují o svoje životy. V Evropě právě probíhají **hony na čarodějnice**, „které jsou řadou historiků kvalifikovány jako válka proti ženám, tj. proti zlu, které nebylo identické s etnikem, národem nebo náboženským vyznáním, ale s ženským rodem, spojeným s ďáblem. Podle některých dosavadních výsledků bádání

---

³⁶ <http://www.panovnici.cz/marie-terezie>, autor: Marie Zacharová

bylo v Evropě upáleno asi 60 000 žen z přibližně 110 000 obžalovaných. Hlavním aktérem byl inkvizitor Jindřich Institoris, který dal podnět k vydání buly Inocence VIII. z 5.12.1484.³⁷

Obecně lze říci, že „ženská otázka“ neboli postavení ženy ve společnosti, začíná být diskutována a společností vnímána od počátku 19. století. Ovšem dr. Lenderová na konferenci „*Jakou Evropu ohlašovala bitva u Slavkova*“ připouští, že napoleonské období, doba střídavých válek a uzavírání mírů, vede ke zvýšenému zájmu žen o politiku. Politické debaty se vedou v evropských salonech mezi urozenými, vzdělanými a bohatými ženami, které uplatnění se na trhu práce naprosto neřeší, a tudíž neřeší ani otázku politických práv žen. Kořeny ženské emancipace spadají do období **osvícenství**, kdy s požadavkem rovnosti lidí vyvstává požadavek i na rovnost obou pohlaví.³⁸

Koncem 18. století a po celé 19. století sehrály koncepce lidských práv a obecný princip rovnosti klíčovou roli v sociálním boji v mnohých evropských zemích proti pokusům vlád přisvojit si absolutní moc. Výsledkem těchto aktivit bylo přijetí různých reforem, jako např. zrušení otroctví, zákonů o továrnách, všeobecném vzdělávání, vzniku odborového hnutí, hnutí za všeobecné volební právo. V této atmosféře změn opět sílí hlasy žen bojujících za rovnoprávné postavení žen a mužů ve společnosti, **feministické hnutí** dosahuje určitých výsledků.³⁹

Feminismus má své dějiny nové, počínající zhruba v šedesátých letech 20. století, i prehistorii, sahající do Anglie a Francie přelomu 17. a 18. století. Stručný strukturalizovaný přehled viz. Příloha č. 2

Historie feminismu (či ženského hnutí) bývá dělena na tři vlny, podle převažujících snah a témat. **První vlna feminismu** (zhruba 19. století až počátek 20. století) lze charakterizovat jak kritiku nerovností de iure, a tedy boj za základní lidská práva i pro ženy a jejich zakotvení v legislativě. **Druhá vlna feminismu** (zhruba 60.-80. léta 20. století) se soustředovala především na boj s nerovnostmi, které i přes oficiální rovnost mužů a žen dále přetrvávaly de facto. **Třetí vlna feminismu** (od 90. let 20. století) kritizuje předchozí monolitickou definici feminity a rozbíjí jednolitý feminismus na mnoho dalších směrů, které zohledňují

³⁷ KOPIČKOVÁ, B. Žena evropského středověku v zasetí své doby, Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002

³⁸ LENDEROVÁ, M. Počátky hnutí emancipace žen, Univerzita Pardubice

³⁹ ŠIMKOVÁ, V. Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, Brno: MUNI Brno, Pedagogická fakulta, 2002, DP

různost žen (podle věku, barvy pleti, sexuální orientace, původu apod.). Do historie feminismu lze řadit i předchůdce/-kyně feminismu (viz první vlna) a postfeminismus, tedy myšlenkový proud tvrdící, že cílů feministického hnutí již bylo dosaženo a další aktivity již nejsou potřebné.

Ve Spojených státech amerických se feministické hnutí rozvíjelo v souvislosti s hnutím abolicionistickým (hnutí proti otrokářství). Ženy vytvářely vlastní struktury a poprvé se účastnily formálních politických aktivit. V počátcích amerického ženského hnutí sehrály významnou roli černošky, přestože musely čelit rasovému nepřátelství. Ve Spojených státech amerických se 19.7.1848 koná konference za práva žen. Ve státě New York svolaly **Lucretia Mottová a Elizabeth Cady Stantonová** první konferenci o právech žen, kde byla přijata tzv. „*Seneca Falls Convention*“, ve které se vyhlášovalo, že ženy a muži jsou rovnoprávní, a požadovalo se ukončení diskriminace žen. V prohlášení se dále požadovalo volební právo pro ženy, právo na vlastní majetek (podle platného zákona disponoval majetkem i mzdou ženy muž), změnu rozvodových zákonů (v případě rozvodu se děti vždy dávaly muži), svobodnou volbu povolání (nemohly vykonávat svobodná povolání), svobodný přístup do všech vzdělávacích institucí, duchovních úřadů, zrušení rozdílných mravnostních zákonů pro muže a pro ženy.

Americké ženy mohou konečně volit. Americké sufražetky konečně dosáhly svého v roce 1920, ženy v celých Spojených státech získaly volební právo. Tyto změny ovlivnila především I. světová válka. Zatímco muži byli na frontě, ženy převzaly jejich povinnosti – obhospodařovaly farmy, pracovaly v továrnách, plnily správní činnosti, zabezpečovaly rodinu. Dokázaly tak, že jsou schopny postarat se samy o rodinu i práci, že jsou schopny prosadit se ve veřejném životě, že jsou zaměstnané a samostatné. Svoji samostatnost zvládají. Žena, jež si vydělává sama na živobytí, přestala být posuzována s pohrdáním. Stále více žen a dívek začalo usilovat o vyšší vzdělání, o odborné vzdělání, jež jim mělo dopomoci k lepším místům a lepším platům. Válka ukázala, že jsou ženy schopné veřejných funkcí a jsou schopné samostatných a správných rozhodnutí. V míru se již získaných pozic nechtěly vzdát a nechtěly se vrátit k původnímu postavení, kdy byly plně závislé na svém muži. Veřejné mínění bylo na straně těchto progresivních žen, žen usilujících o rovnoprávnost.⁴⁰

---

⁴⁰ Kubálek, D. Kronika lidstva, Fortuna Print, Bratislava: 1992, ISBN 80-7153-039-5, s. 886

V Evropě se začal feminismus vyvíjet souběžně s osvícenstvím v 18. století. Myšlení se na konci 18. století začíná dynamicky proměňovat a začíná výrazněji akcentovat individuální svobody a vymaňovat se z těsného sepětí s náboženstvím. Jde o období Velké francouzské revoluce, která propukla 1789, o období velkých společenských změn, o boj žen za rovnoprávnost, sebeurčení, za přístup do vzdělávacích institucí.

V 18. století ve Velké Británii poprvé vystoupila s požadavkem rovnosti mužů a žen britská spisovatelka **Mary Wollstonecraft** (1792), zabývající se výchovou a vzděláváním děvčat.

Ve svém díle definuje hlavní cíle a složky emancipačního hnutí. Stala se inspirací pro anarchofeministické⁴¹ myšlení 20. století. Její kniha „*Obhajoba ženských práv*“ (Vindication of the rights of woman, 1792) upozorňuje na to, že ženy jsou do svých rolí tlačeny prostřednictvím společenských tradic a výchovy. K problému společenské nerovnosti žen přistupuje jako k otázce morálky a kulturní úrovně společnosti.

V 18. století ve Francii v období Francouzské revoluce byla jednou z největších bojovnic **Olympe de Gouges**, která již od 80. let vystupovala s předzvěstí velké společenské revoluce, jejímž úkolem bude osvobodit ženy od nadvlády mužů. Jako odpověď na slavnou Deklaraci lidských práv (Deklarace práv muže a občana), hlavní dokument revoluce, vydala v roce 1791 „*Deklaraci práv ženy a občanky*“. Nejednalo se však o pouhý přepis Deklarace. Prohlašovala, že ženy se rodí svobodné a jsou si rovné s muži. Zároveň požadovala garanci rovných práv ve všech oblastech života. Ideologického vedení revoluce se však postupně ujali muži ovlivnění myšlenkami Jeana Jacquese Rousseaua, který trval na striktním oddělení rolí muže a ženy. Bojovnost **Olympe de Gouges**, která ve své Deklaraci práv ženy žádala rovnoprávnost jak na řečnické tribuně, tak na popravišti, dráždila revolucionáře různých směrů, protože politická angažovanost žen byla považována za zhoubnou pro „dobré mravy“ nové společnosti. Nakonec byla na podzim 1793 popravena. Byla obviněna z touhy

⁴¹ Anarchofeminismus - Anarchofeministky bojují za svobodnou a beztrždní společnost. Společnost, která je založena na principech rovnosti, solidarity a samosprávy. Jsou nejen proti kapitalismu, ale také proti patriarchátu. U nás se k nim hlásí feministická Skupina 8. března, <http://www.rovnopravnost.cz/sekce-slovnicek/>

po státnické moci.

19. století je zaměřeno především na získání volebního práva. První zemí, kde si ho sufražetky vybojovaly, byl Nový Zéland (1893), poslední Švýcarsko (1971). Hnutí žen v 19. a na počátku 20. století bylo vedeno pojmy práva a rovnosti. Většina jeho historiků poukazuje na souvislost s rozvojem průmyslu a kapitálu provázeným hlubokými změnami ve společenských a politických systémech. Vzniká zde příležitost a v určitých vrstvách a systémech i nutnost placené práce žen a tím možnost ekonomické nezávislosti na muži a rodině.

Od začátku 19. stol. se začaly **ženy výrazněji projevovat jako spisovatelky.** Ve svých dílech zobrazovaly svůj každodenní život, vystupovaly za práva a zájmy žen a zabývaly se sociálními problémy. To, že ženy začaly vystupovat jako spisovatelky, souviselo s lepším přístupem žen ke vzdělání od poloviny 18. stol. a rovněž s občanským bojem za emancipaci, který přiměl i ženy k tomu, aby bojovaly za svá práva a za uznání svých schopností. Britská spisovatelka **Jane Austenová** (1775-1817) přispěla ke vzniku britského realistického společenského románu. Vycházejíc z vlastních zkušeností, zobrazovala každodenní život na venkově s jeho radostmi i starostmi. Kritizovala šlechtické předsudky a vyjadřovala spokojenou skromnost měšťanstva a drobné šlechty. Na základní problém spisovatelek, jímž byla snaha o uznání, ukazuje skutečnost, že britské spisovatelky, sestry **Charlotte** (1816-1855), **Emily** (1819-1848) a **Anne** (1822 až 1849) **Brontëovy**, psaly pod mužskými pseudonymy.

V románu *Jana Eyrová* (1847) vyhlásila **Charlotta Brontëová** právo ženy na povolání a lásku (nejen na manželství). I když však popisovala diskriminaci žen, přesto zůstala v zajetí některých principů viktoriánské morálky. Právo žen na nezávislost a samostatný život, stejně jako představu o rovnosti mezi mužem a ženou, vyjádřila ve svých románech německá spisovatelka **Fanny Lewaldová** (1811-1889). Pro dílo německé spisovatelky **Bettiny von Arnim** byly příznačné radikální kritika pruského státu a boj za sociálně bezprávné.⁴²

Začátkem 20. století v roce 1905 použily jedny britské noviny pro označení žen, které bojovaly za volební právo, slovo **sufražetky**⁴³, protože je tím chtěly urazit. Ženám se však pojem zalíbil a začaly jej používat samy.

⁴² Kubálek, D. Kronika lidstva, Fortuna Print, Bratislava: 1992, ISBN 80-7153-039-5, s. 622

⁴³ Bojovná, silná žena

Jedním z charakteristických znaků života společnosti na začátku 20. století byl organizovaný boj ženského hnutí za politickou, sociální a kulturní rovnost žen ve světě ovládaném muži. V roce 1913 bylo ve Velké Británii uvězněno téměř 200 sufražetek, průkopnic boje za volební právo žen. Bojovnice za ženská práva hledaly všechny prostředky, aby na svůj boj upozornily netečnou veřejnost. Napadly na ulici ministra, vytloukly okna v domech, přikovávaly se k plotům, vstupovaly do hladovek a nezastavily se ani před teroristickými útoky. V čele sufražetek byla **Emmelině Pankhurstová** se svou sestrou **Cristabel Pankhurstovou**. Emmelina Pankhurstová založila v roce 1903 „*Woman's Social and Political Union*“, svaz bojovnic za ženská práva, volební právo, lepší možnosti vzdělání, rovnoprávnost ve veřejném životě. Jejich heslem bylo: *“Naším posláním je domáhat se našich ženských práv, nikoliv svobodně být, ale za svobodu bojovat. To je naším právem i povinností.”* **Christabel Pankhurstová, 1911.**

Ženy v Československu i Německu získaly volební právo teprve po válce roku 1918, ve Velké Británii byly zrovnoprávněny v roce 1928. V průběhu I. světové války se Emmeline Pankhurstová postavila za požadavky československého národního odboje.⁴⁴

S nebývalou razancí se začíná prosazovat **feminismus** na přelomu padesátých a šedesátých let **po druhé světové válce** mezi bílými vzdělanými ženami v Evropě a Americe. Klíčovým heslem této poválečné vlny je „osvobození z útluaku“. **Právě v šedesátých letech vzniká významná vrstva žen, kterým dosažené vysoké a kvalitní vzdělání poskytuje značný duchovní kapitál, ale relativně prosperující společnost o něj neprojevuje zájem.** Ženy se touží uplatnit i mimo vlastní dům, pocítují potřebu konfrontace zkušeností. To je vede na veřejná prostranství. Spolčují se na živelných i organizovaných hromadných setkáních a otevřeně vstupují do veřejného politického života.

Pozdní sedmdesátá léta proměňují hospodářskou a kulturní situaci. Do popředí se dostávají konzervativní vlády podporující hodnoty domova a domácnosti. Tradičně chápané ženství je považováno za jejich záruku. Současně se zvedá levicová kritika feminismu. Zřetelně se v tomto období formulují východiska feministické teorie: nerovnost mezi mužem a ženou není ani biologická danost, ani boží soud, ale je kulturně a společensky vytvořena.

---

⁴⁴ Kubálek, D. Kronika lidstva, Fortuna Print, Bratislava: 1992, ISBN 80-7153-039-5, str. 645

Myšlenková povaha feminizmu a jeho společenské zázemí se opět proměňuje v **osmdesátých letech**, zejména v jejich druhé polovině. Důležité je zakládání kateder „ženských studií“ na předních zejména amerických univerzitách, kde se zabydluje tzv. akademický feminizmus. Současně se v právních systémech a organizaci společnosti uskutečňuje velká část požadavků raného feministického hnutí. Tudíž úspěch, který umožní další posun. Feministky už nenutí ženu, aby se prosazovala v mužském světě tím, že se přestane líčit, odhodí sukni, zesílí, stane se nekompromisní, racionální a bezohlednou. Právě tradičně opovrhované „ženské slabiny“ se mají stát váženou hodnotou, citový a citlivý přístup ke světu nemá být podřízen rozumovému.⁴⁵

Stručný přehled vývoje feministického hnutí ve světě ukazuje, po srovnání s vývojem feminizmu v českých zemích⁴⁶, podstatný rozdíl tohoto boje, jeho „duchovní náboj“. Vývoj světového feminizmu byl, dle mého soudu, více bojovný, agresivní, urputný, rázný, kdežto náš feminizmus byl veden „pouze mírnou“ cestou.

Charakter českého feminizmu vystihuje **Jana Malínská**: **“Český feminizmus** nikdy nezaznamenal snahu žen „být jako muži“, neohrožoval muže a nechtěl se nad ně povyšovat – naopak koncept respektu a spolupráce byly jeho hlavními principy. Podle nich žena se svým duševním, mravním a intelektuálním potenciálem byla rovnocennou bytostí s mužem. V tomto duchu se rozvíjelo emancipační hnutí českých žen, jež podporovali muži stejných názorů. Šlo například o univerzitní profesory, kteří na soukromých přednáškách umožňovali i účast žen, to vedlo také k dalšímu efektu, a to nepřímé výchově mladých mužů – posluchačů, kterým již přítomnost žen na přednáškách nepřišla divná a nepatřičná.“

2.3 Ženy v české politice, resp. na území dnešního Česka – východiska subjektivní

Obecně lze říci, že „ženská otázka“ neboli postavení ženy ve společnosti, začíná být diskutována a společností vnímána od počátku 19. století. Zmínky o této problematice

⁴⁵ <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/128726-feminizmus>

⁴⁶ Viz. čl. 3.3 Ženy v české politice resp. na území dnešního Česka – východisko subjektivní

najdeme však už ve středověku a v renesanci, kdy se mění názor společnosti na postavení ženy – především v privilegovaných vrstvách.

Středověkou zmínku je možné najít u **Kosmase** (1045 - 21.10.1125) v *Kosmově kronice české* (*Chronica Boemorum*), a to ve známé **pověsti o kněžně Libuši a Přemyslu Oráčovi**.

„Toho času vznikl mezi dvěma obyvateli, kteří vynikali bohatstvím a rodem a byli jakýmisi správci nad lidem, nemalý spor o mez sousedních polí. I pustili se do takové hádky mezi sebou, že jeden druhému vjel nehty do hustých vousů, a tupíce se hanebně nevybíravými nadávkami a luskáním pod nosem, hřmotně vejdou do dvora, s velikým hlukem předstoupí před svou paní a snažně žádají, by spornou věc mezi nimi rozhodla podle právu a spravedlnosti. Ta si zatím hověla, jak si rozpustile vedou rozmařilé ženy, když nemají muže, kterého by se bály, měkce ležíc na vysoko nastlaných vyšívaných poduškách a o loket se opírajíc jako při porodu. Když pak, jdouc stezkou spravedlnosti a na osobu lidí nehledíc, celou při mezi nimi vzniklou rozsoudila po právu, tu ten, který na soudě nevyhrál, přes míru se rozhněvav, potřásl dvakrát či třikrát hlavou a podle svého zvyku třikrát holí o zemi udeřiv a bradu slinou z plných úst poprskav, zvolal: *"Toť křivda mužům nesnesitelná! Žena děravá se obírá mužskými soudy v lstivé mysli! Víme zajisté, že žena, ať stojí či na stolici sedí, málo rozumu má; oč ho má ještě méně, když na poduškách leží? Tehdy opravdu se hodí spíše k tomu, aby se poznala s mužem, nežli aby bojovníkům vynášela nálezy. Vždyť je věc jistá, že všechny ženy mají dlouhé vlasy, ale krátký rozum. Lépe by bylo mužům umřítí než to trpět. Nás jediné opustila příroda k hanbě všem národům a kmenům, že nemáme správce ani mužskou vládu a že na nás doléhají ženská práva."* Na to paní, svou pohanu tajíc a bolest v srdci ženským studem zastírajíc, usmála se a pravila: *"Tak jest, jak díš; žena jsem, jako žena žiji; ale snad proto si myslíte, že málo mám rozumu, že vás nesoudím metlou železnou, a poněvadž žijete bez bázně, právem mne nedbáte. Neboť kde je bázeň, tam je i kázeň. Ale nyní je velmi zapotřebí, abyste měli správce krutějšího, než je žena. Tak také holubi pohrdli kdysi bělavým luňákem, jehož si zvolili za krále, jako vy mnou pohrdáte, a knížetem sobě učinili jestřába, mnohem krutějšího, jenž vymýšleje si viny, jal se zabíjeti vinné i nevinné; a od té doby až podnes požívá holuby jestřáb. Jděte nyní domů, a koho vy si zítra vyvolíte za pána, toho já si vezmu za manžela."*⁴⁷

Pohled na ženu v **době renesance v českých zemích** a její postavení očima humanistického učence **Jana Kociána z Kocinétu** (1543 – 1610) byl ještě poplatný té době, která chápala

⁴⁷ <http://www.cesky-jazyk.cz/citanka/kosmas/kosmova-kronika-ceska-chronica-boemorum.html>

ženskou otázku pouze ve spojení s morálním kodexem a manželstvím. Sňatkem dospěl život ženy ke společenskému a lidskému zenitu. Představa o společenském skoku provdáním byla v českých zemích tak silná, že pronikla do usnesení moravského sněmu z roku 1620. To stanovilo, že vdané ženy mají právo při společenských událostech sedět na čestnějších místech než ženy svobodné.

Humanistický učenec dále ve své knize „*Abeceda pobožné manželky*“ doporučoval mužům, „aby muž svou manželku miloval, aby nedopouštěl její potupování a hanění, aby nikdy nedával najevo opovržení, aby se s ní sdílel jako přítel s přítelkyní o své starosti, ale neopouštěl ani na okamžik představu, že žena je „*nádoba mdlá*“, a byl přesvědčen, že si proto muž musí od ní zachovat odstup. Ženám doporučuje, aby se zabývaly jen takovým povoláním, které jim k jejich méněcennosti přísluší, což jsou manuální práce – předení a tkaní látek, práce v domácnosti, péče hospodářství.

Objevuje se však i pohled nový, proti bohabojným hospodyňkám se staví urozené, vtipné, duchaplné, chytré a společensky obratné ženy. Respekt k ženskému intelektu se stal významným emancipačním prvkem renesance k ženské otázce, začíná se klást i důraz na ženskou krásu.⁴⁸

Sociální situace žen se v období renesance mění, ženy žijí společensky, ze svých peněz financují vydávání knih, v mnoha rodinách se vzdělání žen věnuje mimořádná pozornost. Kniha zmiňuje především **Polyxenu z Pernštejna** (1567-1642), krásnou, bohatou a velmi inteligentní ženu, vdovu po Vilémovi z Rožmberka a později ženu Zdeňka Vojtěcha z Lobkovic, či **Magdalénu z Lobkovic**, ta svoje vzdělání a um použije na záchranu rodinného majetku před jasnou konfiskací císaře, stará se o majetek a rozmnožuje jej, takže, když se vídeňská komora roku 1603 rozhlíží, kdo by mohl císaři půjčit, je Magdalena z Lobkovic jedinou ženou mezi muži na seznamu velmi bohatých.

Emancipační proces je utlumen událostmi té doby – potlačeným stavovským povstáním a císařským vítězstvím (1618-1620).⁴⁹

---

⁴⁸ Francouzský král František I. I o své milence vévodkyni D'Estampes: „Je nejkrásnější z moudrých žen a nejmoudejší z krásných žen.“

⁴⁹ JANÁČEK, J. Ženy české renesance, 2. vydání, Praha: Československý spisovatel v Praze, 1987, ISBN 22-026-87

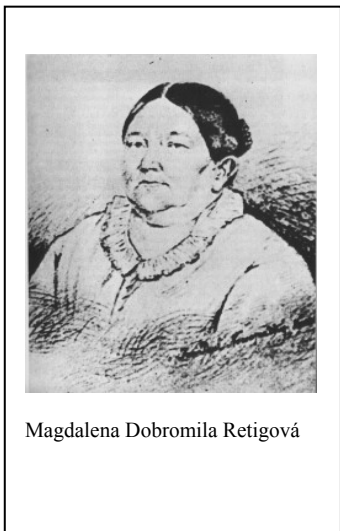
Osvícenství počátkem 19. století přináší do českých zemí mravní a ekonomickou emancipaci nových společenských vrstev a přichází s názorem, že žena a muž jsou rovnocenné bytosti. Dosavadní nerovnocenné a nerovnoprávné postavení ženy ve společnosti bylo výsledkem zakořeněných náboženských, politických a filozofických přístupů, které dokonce byly potvrzeny zákony, např. Všeobecný občanský zákoník z roku 1811 obsahuje ustanovení: *“ Manželka je i v domácnosti pouze vykonavatelkou manželových příkazů. “* (Malínská Jana str.9)

„Ženské hnutí se stalo v 19. století novým fenoménem, s nímž bylo nutné počítat v Evropě i v zámoří. V českých zemích se začalo systematicky rozvíjet od šedesátých let. Od počátku se zaměřilo na **vzdělávací přednáškovou činnost**, na zakládání dívčích škol a na **činnost charitativní**. Kdo stál za těmito aktivitami? Byly to převážně **ženské spolky**, které svoji činnost rozvíjejí od šedesátých let 19. století. Tyto spolky, jak uvádí publikace **M. Bahenské** *„Počátky emancipace žen v Čechách“*, však byly aktivní pouze ve městech mezi měšťanstvem, činnost ženských spolků na vesnice nedosáhla. Účast a aktivita v těchto ženských spolcích byla nepsanou povinností měšťanských žen, postupně se do činnosti zapojovaly i ženy z nižších vrstev obyvatel města. Významnou pozici v Praze získaly v šedesátých letech 19. století spolky: *Spolek sv. Ludmily, Americký klub dam a Tělocvičný spolek paní a dívek pražských*. Je zajímavé, že spolky nikdy neměly politické ambice, nikdy nevznášely požadavky politického rázu, např. získání volebního práva nebo možnost členství v politických stranách (to ženám zakazoval §30 spolkového zákona z roku 1867).

..

Politika byla zatím doménou mužů, o volební právo pro ženy začal usilovat teprve ženský spolek *Ženský klub ženský*, založený roku 1903. Členkou klubu byla mimo jiné **Charlotta Masaryková**. K prvním úkolům ženských spolků patřily praktické záležitosti – zajištění podpory chudým a neúplným rodinám, zřizování škol, hledání práce pro chudé dívky a ženy. Politické problémy se ve srovnání s tím, jak zajistit holou existenci, jevily jako příliš vzdálené a až druhořadé.“ V šedesátých letech 19. století roste významně vliv *Spolku sv. Ludmily* pod vedením **Marie Riegrové – Palacké**. Jeho filantropická činnost – starost o sirotky, péče o vzdělání a výchovu chudých dívek, péče o děti chudiny, se stala nekonfliktním způsobem prosazování se žen ve veřejném životě. *Ženy Amerického spolku dam* se pod vedením **Vojty Náprstka** rozhodly dokázat tehdejší společnosti, že jsou stejně inteligentní jako muži. Pořádají besedy a přednášky.

Hlavní náplní ženské české otázky v 19. století není, jak bylo již řečeno, boj za politickou rovnoprávnost, ale úsilí žen o vzdělání a tím získání důstojných životních podmínek a možnost volby: dobré zajištění v manželství, nebo nezávislost.⁵⁰

Také v českých zemích se ve **feministickém hnutí angažovaly spisovatelky**. K prvním českým ženám, které za sebou zanechaly stopu feminismu, byla **Magdalena Dobromila Retigová** (1785-1845). Její intelektuální růst měla na svědomí její veliká píle, ctižádost, četba cizojazyčné literatury, chuť se vzdělávat.

Do první poloviny 19. století také patří osobnost velmi známá, a to spisovatelka **Božena Němcová**, která byla velkou bojovnicí za práva žen. Snahy obou měly stejný princip: vzdělání žen, jež by mohlo zvýšit úroveň rodin, zajistit respekt ve společnosti a úctu manželů.

K významným osobnostem, které se věnovaly budování důstojného postavení žen v rodině a společnosti, byla **Karolína Světlá – Johanna Mužáková-Rottová**. Své kusé vzdělání,

získané v dětství, se snažila zvýšit usilovným samostudiem. K ženské otázce přistupovala jako k velkému sociálnímu problému. Svou snahu realizovala prostřednictvím činností ženských spolků: „*Český výrobní spolek*“ (1863) a „*Ženský výrobní spolek*“ (1871). Také tyto spolky se staly hlavními centry emancipačního hnutí českých žen, jeho činnost dosáhla celonárodního významu. Své myšlenky o postavení ženy a jejích možnostech a schopnostech promítala do postav svých knih, její hrdinky se měly stát vzorem pro čtenářky.

⁵⁰ BAHENSKÁ, M. Počátky emancipace žen v Čechách, dívčí vzdělání a ženské spolky v Praze v 19. století, 1. vydání, Praha:2005, ISBN 80-7277-241-4 (Slon)

Spolupracovnicí Karolíny Světlé byla **Eliška Krásnohorská**, vychovávaná ve víře, že žena je na světě jen pro pohodlí muže. Elišce Krásnohorské umožnili její rodiče kvalitní vzdělání, při studiu mohla rozvíjet svoji vysokou inteligenci. Svou aktivitu zaměřila mimo jiné na podporu vzniku kvalitních škol praktického akademického zaměření pro ženy. Tvrdila, že ženy a muži si nebudou konkurencí, ale budou spolupracovat a doplňovat se. Její podpora vzniku škol je korunována úspěchem, kdy je roku 1918 založeno soukromé **gymnázium Minerva**. Realizací projektu gymnázia s maturitou byla dívkám (vedle chlapců - důsledná koedukace školství⁵¹) dána příležitost ke kvalitnímu vzdělání a k jejich duševnímu a intelektuálnímu růstu. Bylo otázkou krátkého času, kdy bylo dívkám dovoleno studovat na filozofických, lékařských a později (po vzniku Československé republiky) i právnických fakultách Karlo-Ferdinandovy univerzity. Absolventky právnické fakulty nacházely pracovní uplatnění ve veřejné sféře.

Na počátku 20. století se ženskou otázkou začínají zabývat i politické reprezentace, které vidí v ženách budoucí voliče. Vznikají další ženské organizace, např. :“ *Výbor pro volební právo žen*“. Ženy začínají další etapu svého boje, a to etapu zaměřenou na politickou rovnoprávnost, v rámci spolků pořádají přednášky, píšou články, přesvědčují společnost o potřebách volebního práva pro ženy, s nutností být členkami politických stran.

Františka Ferdinanda Plamínková – předsedkyně Výboru, bojuje za všeobecné hlasovací právo. Politické strany na kandidátky dosazují ženy: mladočeši, národní sociálové a státoprávní pokrokaři nominují spisovatelku **Boženu Vikovou – Kunětickou**, Sociální demokracie nominuje **Karlu Máchovou**, kterou podporuje i Česká strana pokroková. Doplňující volby roku 1912 končí vítězstvím **Boženy Vikové-Kunětické**. Poslankyni není sice dovolen vstup do českého zemského sněmu, ale její vítězství je vítězstvím žen nejen českých. Tento politický úspěch je úspěchem ženského hnutí i v zahraničí. Božena Viková – Kunětická došla ve své politické kariéře až do senátu v roce 1920.

Ženy po vzniku **Československé republiky** zaútočily na veřejný život a vykonávaly nejrůznější funkce v obecních a státních orgánech –v Národním shromáždění, senátu. **Úsilí českých žen, směřující k rovnoprávnému přístupu ke vzdělání**, bylo nejzávažnějším aspektem českého ženského hnutí. Ženy angažující se v tomto hnutí si uvědomovaly, že jen přes kvalitní vzdělání a znalosti dosáhnou dalších úspěchů v boji za svá práva, že jejich

---

⁵¹ společná školní výchova chlapců a dívek

společenský statut ženy bude zvýšen, oceněn a uznáván. Že jen vzdělání jim umožní získat lepší pracovní pozice, dostat se do všech oblastí společnosti. Díky vzdělání mohly české ženy a dívky rozvíjet svoje snažení o rovnoprávné postavení, dál mohly pokračovat v boji za změnu tradičního pohledu společnosti na ženu jako na bytost muži nerovnocennou, a tedy nerovnoprávnou. Chtěly být přínosem nejen pro rodinu (dle odkazu Retigové), ale i pro společnost.

Nejen ženy, ale i osvícení mužové bojovali za práva žen ve společnosti. Jedním z nich byl politik **Tomáš Garrigue Masaryk**, který se zasadil o vysokoškolské studium žen. Svoje přesvědčení o rovnoprávném postavení žen a mužů vyjádřil slovy: *“Žena je muži úplně rovná, jen rozdíl fyzický budiž uznáván, ona je slabší. Žena budiž na roveň postavena muži kulturně, právně i politicky.”*

Od devadesátých let ženy začaly usilovat o naplňování občanských a politických práv, včetně získání volebního práva, a demokratizaci společnosti. Tyto snahy, trvající po desetiletí, formálně vyvrcholily uzákoněním rovných práv pro obě pohlaví, zakotvených v ústavě ČSR po roce 1918. Od počátku existence republiky ženy neúnavně pokračovaly ve svých aktivitách, usilujících o to, aby zákonem daná rovnost přešla do praktického života společnosti, která byla na počátku 20. století v zajetí mnoha konzervativních tradic a předsudků.

Na počátku devadesátých let 19. století je česká společnost ochotna si uvědomit a přijmout fakt, že ženy a muži jsou si rovni, musí být rovnoprávní, mají právo na stejné kvalitní vzdělání, uvádí v knize „Do politiky žena nesmí –proč“ **Jana Malínská**.⁵² Ale nejspíš není vše tak jednoznačné, objevují se i kritické hlasy. Ženské politické aktivity po vzniku samostatného Československa jsou hodnoceny i takto: *„Je zvrácené hledat smysl života ve veřejném zájmu. Ženy ani muži by se neměli vzdávat domácího štěstí, intimního, teplého, kvůli nějaké abstraktní činnosti veřejné.“*

Politické aktivity kritizovali muži i ženy samotné. Ženská argumentace vycházela z obhajoby tradiční ženské role, která je především u vdaných žen s dětmi neslučitelná s politickou činností. Ženy tedy nebyly jen vylučovány, ale vylučovaly i samy sebe. Už v období první

---

⁵² MALÍNSKÁ, D. Do politiky prý žena nesmí- proč? Vzdělání a postavení žen v české společnosti v 19. stol. a na počátku 20. století; I vydání, SLON 2005, ISBN 80-86429_42-3

republiky je vidět, že ženy nejsou k sobě solidární⁵³, což je důležitý předpoklad k úspěchu v politickém boji.

Proti ženám se stavěl i katolický tisk, který oceňoval, že většina žen nemá o veřejný život zájem. Katolické ženy se zaměřovaly na prosazování vzdělání a osvěty v katolickém duchu a opakovaně proklamovaly svůj nezájem o politiku.⁵⁴

Rok 1918 - vznik Československé republiky po I. sv. válce přesto znamenal zásadní změnu v postavení žen ve společnosti. Washingtonská deklarace z 8.10.1918, koncipovaná T.G. Masarykem, proklamující nezávislý stát Čechů a Slováků a nastiňující podobu budoucí ústavy Československého státu, obsahovala zásadu, že ženy budou postaveny politicky, sociálně a kulturně na roveň mužům. Tato zásada byla právně zakotvena v § 106 Ústavy ČR z roku 1920, který stanoví, že výsady pohlaví se neuznávají.⁵⁵

Významnou ženskou aktivistkou v **meziválečné době** byla **Milada Horáková** (1901-1950), česká politička, která pracovala v Ženské národní radě. Od roku 1929 byla členkou Čs. Strany národněsocialistické, byla v ženském hnutí blízkou spolupracovnicí F. Plamínkové. Od roku 1945 byla členkou jejího ústředního výboru a poslankyní Národního shromáždění, předsedkyně Rady českých žen a místopředsedkyně Svazu osvobozených politických vězňů. Po únoru 1948 odešla z politického života. V září 1949 byla náhle zatčena a na základě vykonstruovaného procesu byla odsouzena v červnu 1950 k trestu smrti oběšením.⁵⁶ V tomto procesu byla společně s M. Horákovou odsouzena k 20. letům vězení **Františka Zemínková** (1882 – 1962), česká národně socialistická politička a pracovnice ženského emancipačního hnutí. Byla spoluzakladatelkou Výboru pro volební právo žen a řady ženských spolků. V roce 1960 byla propuštěna na amnestii.⁵⁷

Další poslankyní Národního shromáždění, která pracovala v ženském hnutí (předsedkyně Výboru československých žen), byla **Anežka Hodinová-Spurná** (1895 – 1963), československá komunistická politička a pracovnice ženského a mírového hnutí.⁵⁸

---

⁵³ Nejsou ani ve 21. století: PhDr. Benešová, senátorka:“ ženy nejsou v politice, protože neumí jednat jako muži, něco za něco, ty uděláš pro mě to a já pro tebe toto, neumí táhnout za jeden provaz, domluvit se.“ MUSILOVÁ,D.,Politička :poslání nebo profese, 1. vydání, Univerzita Pardubice, filozofická fakulta :2006, ISBN 80-7194-920-2 (sborník)

⁵⁴ MUSILOVÁ, D. Politička :poslání nebo profese, 1. vydání, Univerzita Pardubice, filozofická fakulta :2006, ISBN 80-7194-920-2 (sborník)

⁵⁵ ŠIMKOVÁ, V. Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, Brno: MUNI, fakulta pedagogická, 2002, DP

⁵⁶ <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/list.php?od=h&count=1&start=58>

⁵⁷ http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_zeminovaf.php

⁵⁸ <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/list.php?od=h&count=1&start=58>

Velkou průkopnicí feminismu byla **Luisa Landová-Štychová** (1885 – 1969), česká politička, novinářka, populizátorka vědy a průkopnice feminismu. Má radikální feministické názory, kritizuje rodinu jako oporu kapitálu, manželství považuje za projev soukromého vlastnictví, kritizovala postavení ženy v domácnosti. Její tehdejší názory je možné považovat za prehistorii anarchofeminismu.⁵⁹

Vývoj českého feminismu se po únoru 1948 přerušil. Má se za to, že druhá vlna u nás vůbec neproběhla. V rámci disentu byl přednostní boj proti vyššímu nepříteli. Během komunismu ženy nastoupily hromadně do práce, měly právo na potrat, rozvod, vznikaly mateřské školy, školní jídelny, v podstatě vše, za co musely ženy na západě bojovat. Profesorka Masarykovy univerzity v Brně **Gerlinda Šmausová** k feminismu v socialismu uvádí následující:“ V **socialismu** skutečná potřeba práce umožnila reálnou emancipaci většiny pracujících žen. Ta ale nebyla chápána jako výdobytek, ale jako přítěž. České ženy necítily potřebu svoji skutečnou rovnost s muži vyjadřovat. Reálná politika socialistického režimu vůči genderové nerovnosti si kladla za cíl uskutečnit rovnoprávnost mužů a žen vytvořením společenských a institucionálních podmínek. Emancipační cíl byl pragmaticky podepřen naléhavou potřebou pracovní síly, mzdy byly na tak nízké úrovni, že příjem žen se stal nezbytnou součástí rodinného příjmu. Zapojení žen do pracovního procesu přineslo vztahovou nezávislost na partnerovi jako předpoklad rovnocenného manželství. Pro nízké mzdy však tato nezávislost byla pouze vztahová, nikoliv faktická. Ženy i muže, kteří většinou pracovali v tzv. „přidružené domácí výrobě“ (kutilství, opravování, stavění a pod.), tato relativní nouze pomáhala stmelovat. Je pravděpodobné, že se dělba práce podřizovala spíše rodinné strategii než individuálním touhám po rovnoprávném genderu. České ženy koncem 70.let byly emancipované, aniž by si to v těchto slovech uvědomovaly a feminismus odmítají jako nepotřebný.“⁶⁰

Po roce 1989 se začínají objevovat debaty o ženských právech a feminismu, začala se u nás překládat zahraniční literatura, vznikaly ženské organizace, gender studies se začaly přednášet na univerzitách. Feminismus je ale stále vnímán jako radikální názor.⁶¹ V **porevolučních letech** dochází k nedorozumění při střetu se západní formou „feministické“

⁵⁹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Luisa_Landov%C3%A1-%C5%A0tychov%C3%A1

⁶⁰ Feminismus za socialismu je tématem mezinárodního projektu „Paměť žen“ FRÝBOVÁ, P.: Emancipace žen za socialismu ve světle projektu Paměť žen. Těžiště projektu spočívá v zachycení životních zkušeností a názorů tří generací žen, narozených v letech 1920-1960

⁶¹ <http://www.feminismus.cz/download/emancipace.pdf>

emancipace, kdy se střetly fakticky emancipované české ženy, ale teoreticky nepřipravené (nevěda, že jsou emancipované), se západními ženami, které sice zůstaly velkou měrou ekonomicky závislé na svých mužích, ale důsledně vybavené feministickou ideologií.

2.4 Ženy v politice - objektivní východiska

Vzhledem k náročnosti a obsažnosti tohoto tématu, spadajícího do historických věd, připomínám pouze bodově následující informace. V žádném případě si nekladu (a ani nemohu) za cíl obsáhnout danou problematiku v její šíři, jen chci poukázat na historické souvislosti.

Objektivním východiskem pro vstup do politiky lze chápat ty skutečnosti, které žena sama nemůže ovlivnit, jsou dané obecně a platí pro všechny případné „zájemkyně“. Ve středověkých a novověkých dějinách, tak jako v současnosti, jsou objektivní východiska spjata se společenských řádem, se státním zřízením.

Ve všech fázích středověku⁶² panuje na území Evropy **feudalismus**, v období novověku (pol. 17. století – konec 18. století) feudální režim nahrazuje **centralizovaná vláda**, **později vystřídáná kapitalismem**.

Středověký mezinárodní politický systém se pohybuje mezi církevní a světskou mocí, tj. mezi papežem římsko-katolické církve a císařem Svaté říše římské. Státní území jsou pojímána jako předmět vlastnictví.

Novověk (pol. 17. století – konec 18. století) znamená nejen pro evropské dějiny dobu převratných změn společenského, kulturního, ekonomického charakteru. Novověk znamená přechod společnosti od středověkého modelu zemědělské výroby k ekonomickým modelům kapitalismu (především v Anglii, Francii), rozvoj osobní svobody a svobodné společnosti jako takové (vznik a rozvoj parlamentarismu, ústavnosti, pluralismu namířeného proti středověkému absolutismu, zárodky občanské společnosti). S tím souvisí výrazný ekonomický růst, zvyšování životní úrovně, úrovně obecného vzdělání a kultury. To vše na základě uplatňování technologického pokroku v souvislosti s vývojem učiněným

---

⁶² Konec 5. století – 17. století, období: ranný, vrcholný, pozdní

ve vědách, rozvojem v duchu racionalismu. V některých částech Evropy, zvláště tam, kde se rozšířila reformace, dochází k výrazné sekularizaci státu i veškerého veřejného života.⁶³

Feudalismus je charakteristický **poddanstvím vazalů vůči šlechtě**.

Ta je nositelkou moci, o kterou se ještě dělí s církví. **Šlechtou** rozumíme privilegovanou vrstvu jedinců, majících zvláštní právní výsady a nezřídka také nárok na šlechtický titul. Příslušnost k této skupině vychází z rodového principu, a je proto zpravidla založena manželským původem po šlechtickém otci. Druhým hlavním způsobem je pak povýšení do šlechtického stavu panovníkem (zvláštním případem je automatické šlechtictví pro bratry papežů a jejich patrilineární potomky na základě buly *Urbem Romam* papeže Benedikta XIV. z roku 1746).

Šlechta byla jednou z vládnoucích vrstev feudální společnosti, ve které svou moc zakládala na vlastnictví půdy, vojenské specializaci a výsadách, které jí zaručovaly významnou úlohu při řízení státu. K charakteristickým náležitostem, které ve středověku odlišovaly šlechtu od poddaných a částečně také od kléru, náležely erby a důraz na znalost předků.

Šlechta jako samostatný společenský stav často přetrvala i do moderní doby, kdy jsou však její výsady omezeny většinou jenom na právo používat titul.

Moc je v rukou tzv. **vládnoucích rodových dynastií**⁶⁴, které si udržují v určitém časovém období mocenský, hospodářský a politický vliv uplatňováním rodové posloupnosti, kdy dosazují zpravidla své potomky na vlivná místa. Uplatňuje se zde dědičné právo na trůn, ale pouze v mužské linii.

Ve středověku žena nemohla být aktivní političkou, vyplývá to z jejího postavení ve společnosti. O ženě - političce ve středověku vůbec nelze uvažovat. Tedy ani v případě, kdy u panovnického rodu došli či absentovali mužští potomci, se žena nestává panovnicí, není možné uplatnit dědičné právo na trůn, to se uplatňuje pouze po mužské linii rodů. Žena

⁶³ <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/140878-novovek>

⁶⁴ (z řeckého: *dynastes* = panovník) označuje rodovou posloupnost vzájemně spřízněných osob (zpravidla potomků v rámci jedné rodiny), udržujícím si v určitém časovém období vliv ať už mocenský, hospodářský či uplatněním tzv. sňatkové politiky, pomocí diplomacie a intrik, s úspěšnou dědičnou posloupností, resp. zajištěním kontinuálního obsazování významných funkcí. Termínu se tradičně užívá u panovnických rodů, lze jej však neformálně použít pro období dominujícího vlivu prakticky v jakékoli oblasti lidské činnosti (rodiny průmyslových magnátů, herců, sportovců apod.). Výraz v posledních letech ustupuje do pozadí oproti anglicismu "klan" (např. "rodinný klan" apod.) Šlechta se vyskytuje u prakticky všech národů, jak u evropských, tak i v Asii a v Americe. V Japonsku existovaly dvě třídy šlechty, vyšší daimyo, byla třídou dědičných vlastníků půdy, nižší samurajové byli válečníky. V Číně císař uděloval dědičné šlechtické tituly, přičemž v každé následující generaci potomek klesl o jeden stupeň níže. http://www.otevřená_encyklopedie_wikipedie

je v tomto případě vdána a panovníkem se stává její manžel , např. **Anna Jagelonská– česká královna.**⁶⁵

Dědičné právo na trůn platilo pro mužské potomky, aby bylo umožněno i královským dědičkám dosáhnout na trůn, používalo tzv. pragmatické sankce⁶⁶. „Ve středověkých a novověkých dějinách se vyskytla řada **pragmatických sankcí**. Mezi nejznámější patří dvě, které se týkají nástupnictví trůnu v habsburské monarchii - Pragmatická sankce Karla VI. z roku 1713 a ve Španělsku - Pragmatická sankce Ferdinanda VII. z roku 1830.

Ve Španělsku vydal tzv. Pragmatickou sankci (*Pragmatica Sanción*) král Ferdinand VII. 29. března 1830. Od časů Filipa V. se nástupnictví na španělském trůnu řídilo sálským zákonem, který ženy z dědictví vylučoval. **Podle nového nařízení mělo mít na trůn nárok i ženské potomstvo panovníka**, což se záhy projevilo v praxi. Půl roku po vyhlášení Pragmatické sankce se Ferdinand VII. dočkal narození dcery Isabely (pozdější **královny Isabely II.**).“⁵¹

Další možností byl sňatek. Šlo přímo o sňatkovou politiku s jediným cílem, neztratit a udržet si vládnoucí pozici.⁶⁷

Jinak po Evropě dochází ke změně od přelomu 15.-16. stol. a od 16. stol., kdy se objevují ženy-panovnice, do té doby se o ženách – panovnicích nedá hovořit. Pro přelom 15.-16. stol. lze zmínit **královnu kastilskou Isabelu** (spolu s aragonským králem Ferdinandem založili Španělsko - sňatek). Pro 16. stol. byla výraznou postavou **skotská Marie Stuartovna**. Následně později ruské carevny - **specifická situace samoděržaví**.

Žena ve středověku ovlivňovala politiku pouze na neformální bázi, pokud si pro to vytvořila prostor (příslušnice panovnického rodu), ale i tyto iniciativy dokázaly regulovat poměry uvnitř vládnoucích dynastií. „Od dob Přemysla Otakara I., který získal dědičně královskou korunu a dosáhl pro Čechy povýšení na království a politickou stabilitu v zemi, dochází v politických aktivitách žen k útlumu. Královny byly v tomto období politicky méně aktivní než jejich předchůdkyně po boku přemyslovských knížat a moravských úředníků. Jako výjimku je možné uvést např. **Elišku Přemyslovnu**, jejíž politická aktivita nebyla v útlumu

⁶⁵ ⁶⁵ Anna Jagellonská (23. července 1503, Budín (Budapešť) – 27. ledna 1547, Praha), uherská, česká a římská královna, manželka Ferdinanda I. Habsburského. Po smrti bratra Anny Jagellonské krále Ludvíka Jagellonského, který po prohrané bitvě u Moháče s tureckou armádou roku 1526 na útěku utonul, vystupuje Ferdinand I. jako možný kandidát na volné místo na uherský a český královský trůn, uplatňuje tak dědičné nároky vyplývající ze sňatku s Annou.

⁶⁶ Pragmatická sankce je obecné označení pro panovníkem vydaný zákon základní důležitosti, který má být považován za trvalý a nezrušitelný <http://www.wikipedie> – otevřená encyklopedie

⁶⁷ <http://www.wikipedie> – pragmatická sankce

a nesměřovala, na rozdíl od manželek Přemyslovců, k podpoře královského manžela, ale proti němu.

Od počátku husitské doby získala politická role českých královen (např. **Žofie**, manželka Václava IV., **Johana**, druhá manželka krále Jiřího) na čas opět na síle.⁶⁸

Sylvie Bartošová ve své práci stejné téma tohoto období charakterizuje následovně: “Oblast politiky byla v dějinách pro ženy většinou zapovězena. Je sice pravda, že některé ženy, zejména panovnice, významně ovlivnily politiku své doby ve všech historických typech společnosti a nezdědka prokázaly větší státnický talent než muži jejich rodu. Nešlo však o představitelky ženské populace vůbec. Byly od ní zcela odděleny. Reprezentovaly pouze panovnický rod, článek v kontinuitě jeho vlády, a fungovaly jako ojedinělé izolované postavy ve světě politického života ovládaného muži vládnoucích tříd. Ve veřejném životě se žena mohla objevit pouze jako mecenáška či filantropka.”⁶⁹

K výše napsanému podotýkám, že sice z textu nejde přesně identifikovat historické období, přesto uvádím doplnění, že v období středověku a části novověku žena panovnicí nikdy nebyla, pokud absentoval mužský potomek a měla na trůn nastoupit žena, byla vždy provdána a vládl její manžel. Taktéž si trůn troufám polemizovat o definování vysoké vládnoucí šlechty jako o vládnoucí třídě.

Závěrem lze konstatovat, že objektivní východiska pro rovné příležitosti vstupu žen do politiky v období středověku neexistovala, tato možnost neexistovala ani pro velmi malou skupinu žen, které patřily k vyšší šlechtě. Základní příčinou byla absence písemně deklarované možnosti ke vstupu do politiky.

---

⁶⁸ KOPIČKOVÁ, B. Žena evropského středověku v zasetí své doby, <http://is.fhs.cuni.cz/el/1124/leto2008/YBHPH20LI/kopickova-Zena-evropskeho-stredoveku.pdf?fakulta=1124>

⁶⁹ HUBLÍKOVÁ BARTOŠOVÁ, S. Diskriminace žen v kontextu naší republiky, aktuální problémy, Brno: MUNI, Pedagogická fakulta, 2008, s. 41

3 Ženy v politice – současnost

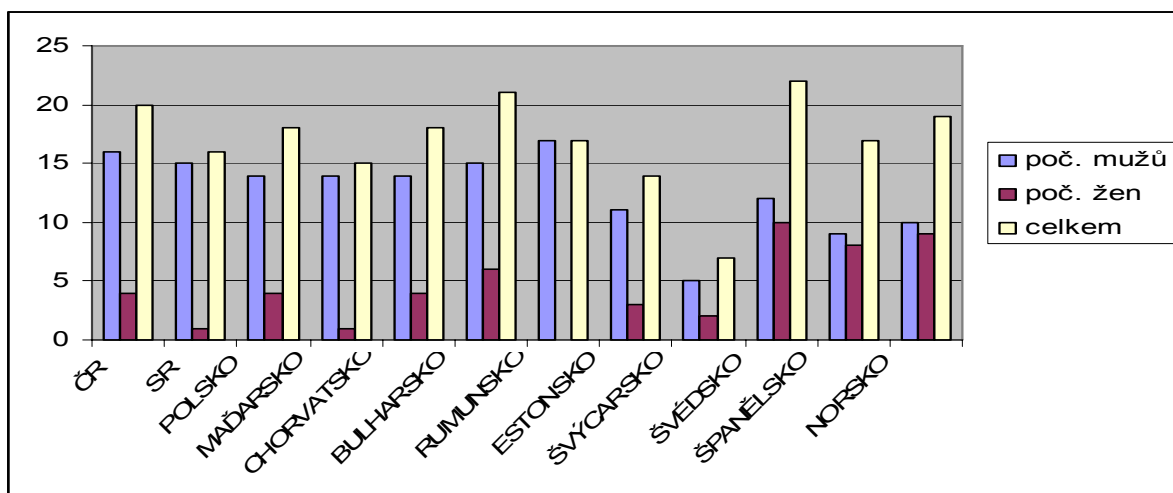
V současnosti žen, které ovlivňují své vlastní životní podmínky a ovlivňují své okolí, stále přibývá. Ženy zastávají ve vrcholné politice různé posty, např. v USA od roku 2007 stojí jako první žena v čele Sněmovny reprezentantů nově zvoleného Kongresu kalifornská demokratka Nansy Pelosiová, ve Francii se v roce 2007 stala první kandidátkou na prezidenta Ségolène Royal, za kandidátku byla zvolena na sjezdu socialistů nečekanou většinou.⁷⁰ V roce 2007 stály v čele států tyto královny: Velká Británie - Alžběta II. (vládne od února 1952), Dánsko- Margrethe II. (od ledna 1972), Nizozemsko- Beatrix (od dubna 1980). Prezidentky: Irsko- Mary McAleeseová (od listopadu 1997), Finsko- Tarja Halonenová (od března 2000), Filipíny- Gloria Macapagalová-Arroyová (od 2001), Libérie- Ellen Johnsonová-Sirleafová (od roku 2006), Chile- Michelle Bacheletová (od března 2006), Švýcarsko- Micheline Calmyová-Reyová (od ledna 2007), Indie- Pratibha Pátílová, zvolená v červenci 2007 na pět let.⁷¹

➤ SROVNÁNÍ POČTU ŽEN VE VLÁDÁCH NĚKTERÝCH EVROPSKÝCH STÁTŮ

	poč. mužů	poč. žen	celkem	ženy v %	aktuál. rok
ČR	16	4	20	20	2007-...
SR	15	1	16	6,25	2006-...
POLSKO	14	4	18	22,2	2007-...
MAĎARSKO	14	1	15	6,6	2008-...
CHORVATSKO	14	4	18	22,2	2008-...
BULHARSKO	15	6	21	28,5	2008-...
RUMUNSKO	17	0	17	0	2007-...
ESTONSKO	11	3	14	21,4	2006-...
ŠVÝCARSKO	5	2	7	28,5	2008-...
ŠVÉDSKO	12	10	22	45,4	2008-...
ŠPANĚLSKO	9	8	17	47	2008-...
NORSKO	10	9	19	47,3	2009-

⁷⁰ <http://www.euroskop.cz/38/6312/clanek/bude-francii-vladnout-zeny>

⁷¹ <http://www.antidiskriminace.romea.cz/view.php?navezclanku=indii-poprve-povede-zena&cisloclanku=2007070023>

Poznámka: Údaje uvedené se týkají posledních aktuálních vlád v daných zemích v uvedeném roce.⁷²

3.1 Ženy, které se prosadily

Eva (Evita) Perónová, zvaná „*Dame de la esperanza – dáma naděje*“, argentinská politická vůdkyně, narozena 1919, zemřela ve věku 33 let roku 1952. Pocházela z chudých poměrů, živila se jako herečka malých divadel. Po sňatku s Juanem P. Perónem zahájila svoji politickou kariéru, vždy však zdůrazňovala, že bez něj by nedosáhla ničeho. Těšila se veliké oblibě veřejnosti díky snahám o lepší životní podmínky chudých a zvýšení úrovně vzdělání. Svou politickou kariéru zahájila řízením ministerstva zdravotnictví za doby prezidentování svého muže Juana Peróna. Byla schopnou řečnicí a obětavě bojovala za práva žen, prosadila všeobecné volební právo argentinských žen. Byla lidmi milována: „Lid se necítil jejím královským vystupováním – pokořován, nýbrž pomstěn.“ (str. 107) Byla jistě i velikou diplomatkou, ale inteligenci a duchovní elitu státu se jí získat nepodařilo. Její slova použil její manžel Juan P. Perón při své volební kampani na prezidenta: „*Jako prostý občan mezi svými „descamisados“ chtěl bych vás všechny přitisknout ke svému srdci,*“ (str. 122) a zvítězil.⁷³

Golda Meirová, předsedkyně izraelské vlády v letech 1969 – 1974, narozena roku 1898, zemřela roku 1978. Byla jednou z prvních žen na světě, jež se staly premiérkami. „Golda Mabovičová se narodila na Ukrajině, vychována byla v Americe, po svatbě se přestěhovala

⁷² <http://www.government.gov.sk/7485/vláda-sr.php?menu=1229>, <http://www.kprm.gov.pl/s.php?id=440>, <http://www.czechembassy.org/www/mzv/stat.asp?StalD={96D8CA54-5176-43CC-8A27-1AE5052100F5}#2.3>

⁷³ GROSSINGOVÁ, S.-M., *Ženy ve dvojitěm světle*, Praha : Brána, 2000, ISBN 80-7243-068-8

do Palestiny. Stala se aktivní členkou sionistického hnutí, které bojovalo za zřízení židovské vlasti na palestinském území. Zastávala několik vládních funkcí a roku 1956 byla jmenována do funkce ministryně zahraničních věcí. Po náhlé smrti předsedy izraelské vlády v roce 1969 byla požádána, aby jeho funkci zastávala do voleb, byla v této funkci tak úspěšná, že po volbách v premiérském křesle zůstala. Vytrvale se snažila o nastolení míru s arabskými nepřáteli Izraele, po vypuknutí další války v roce 1973 vede mírová jednání s úspěšným koncem a je nastolen mír, přesto však ze své funkce odstupuje.“⁵³

Benazir Bhuttová, pákistánská ministerská předsedkyně v období 1988-1990 a od roku 1993. Narodena 1953, zemřela 27.12.2007. Po studiích v Pákistánu odcestovala za vzděláním do Ameriky a Anglie. Po jejím návratu byl její otec přes celosvětové protesty zatčen, obviněn z vraždy politického odpůrce a popraven. Benazir strávila šest let střídavě ve vězení a na svobodě s dohledem.

V roce 1986 zorganizovala kampaň za svobodné volby a po smrti prezidenta Z. Haka se demokratické volby uskutečnily. Strana Benazir Bhuttové zvítězila, ta se stala v 35 letech ministerskou předsedkyní Pákistánu a zároveň první ženou v historii, která se stala představitelkou muslimského státu. V roce 1990 ji opozice sesadila a nařkla z podvodných praktik. Bhuttová všechna obvinění popřela a rozpoutala kampaň za své znovuzvolení. V roce 1993 vyhrála nepatrnou většinou hlasů a sestavila novou koaliční vládu. Bohužel její politická kariéra skončila v jediném okamžiku dne 27. prosince 2007 na shromáždění v Rávalpindí, kde byla zastřelena atentátníkem.⁷⁴

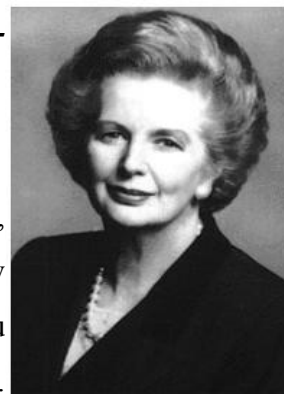
Indíra Ghándiová, indická ministerská předsedkyně v letech 1966-1977 a 1980-1984). Narodena 1917, zemřela 1984. Indíra Ghándiová se po vzoru svého otce (první ministerský předseda Indie Džavaharlál Néhrú) věnovala politice a v roce 1959 stanula v čele Indického národního kongresu, nejsilnější politické strany. Zpočátku své politické kariéry pracovala jako poradce svého otce. V roce 1964 se stala ministryní pro informace a sdělovací prostředky a o dva roky později získala úřad ministerské předsedkyně. Několik let probíhala její vláda úspěšně, ale v roce 1975, kdy vyhlásila výjimečný stav a své odpůrce posadila do vězení, ztratila podporu voličů, prohrála volby, aby se však v roce 1980 opět vrátila do vysoké politiky. Svůj život skončila tragicky, zastřelena jedním ze svých strážců.⁷⁵

⁷⁴ KUKBÁLEK, D. Kronika lidstva, Fortuna Print, Bratislava, 1992, ISBN 80-7153-039-5

⁷⁵ AYKROYD, P. BALDICK. CH, a kol., Slavné osobnosti, 1000 životopisů, 3. vydání, Svojtka a Co, Praha 2002, ISBN 80-7237-602-0, str. 223

„Chcete-li v politice, aby bylo něco řečeno, uložte to mužům. Chcete-li, aby bylo něco uděláno, uložte to ženě.“

Margaret Hilda Thatcherová

Margaret Hilda Thatcherová, britská konzervativní politička, první žena ve Velké Británii, která vykonávala funkci **předsedy vlády** a které se jako jediné podařilo vyhrát třikrát za sebou parlamentní volby ve své zemi. Narodena 13. října 1925 v Anglii.

Thatcherová se narodila v kupecké rodině a její vzdělání postupně vyvrcholilo získáním diplomu v Oxfordu z oblasti chemie. Poté získala diplom za absolvování práv. Během svých studií vedla v Oxfordu Konzervativní sdružení, ale její hlubší zájem o vysokou politiku se zrodil po svatbě s Denisem Thatcherem. V roce 1953 se poprvé dostala do parlamentu. První zkušenosti z vlády nabyla v roce 1961, kdy si ji vybral ministr pro penzijní pojištění jako parlamentní tajemnici. Její přímé vládní působení je spojeno se jmenováním do funkce ministryně školství a vědy (1970). V roce 1975 se stává předsedkyní konzervativců, které v parlamentních volbách dovedla zpět do vlády. Thatcherová pak ještě dvakrát vyhrála volby a stala se tak nejdéle úřadujícím ministerským předsedou ve Velké Británii. Její politika se dá shrnout do následujících bodů: privatizace (dopravy, průmyslu, školství a zdravotnictví), omezení role státu v ekonomice, nezávislá a rozhodná zahraniční politika (např. vítězná válka s Argentinou o Malvínské ostrovy), zdrženlivost vůči Evropským společenstvím. Během její vlády se Británii podařilo nastartovat ekonomický růst. Neobešlo se to bez sociálních ořesů, např. zavírání ztrátových dolů, které vedlo k více než roční stávce horníků. Politika Thatcherové se opírala o soukromou iniciativu jedince a o zdůrazňování jeho nenahraditelné role v ekonomice. Sama Thatcherová prohlásila, že něco jako společnost neexistuje, že se spíše jedná o skupinu jednotlivců. Její evropská politika vůči ES jí pomohla k nálepce euroskeptika, neboť Británie se chtěla pod jejím vedením velice neochotně podílet na společných politikách ES, protože se obávala omezení a ztráty národní suverenity. Thatcherové se mimo jiné povedlo omezit (jako jedinému členskému státu) v roce 1984 britské příspěvky do společného rozpočtu ES (tzv. "British rebate"). Thatcherová nedávno prohlásila, že kdyby dnes byla ministerskou předsedkyní, Velká Británie by okamžitě EU opustila. Přesto Thatcherová patří k nejvýraznějším evropským osobnostem. Pod jejím vedením se bezesporu zvýšila mezinárodní prestiž a význam Velké Británie. Její konzervativní politika inspirovala řadu politiků i ve střední Evropě. Za své neocenitelné

zásluhy se Thatcherové dostalo řady mezinárodních ocenění. Sama anglická královna ji povýšila do šlechtického stavu.⁷⁶

Příklad Margaret Thatcherové ukazuje, že ženy mohou bez problémů převzít a odpovědně vykonávat i nejvyšší funkce. Osobnost Margaret Thatcherové, veřejností přezdívané „*Železná lady*“ pro své nekompromisní, tvrdé a přitom ceněné a uznávané vystupování, stavím do protipólu jiné ženy. Ženy, která si za své činy a jednání vysloužila přezdívku „*Královna lidských srdcí*“, byla to Diana Frances Spencerová.

Diana Frances Spencerová, britská šlechtična provdaná za následníka britského trůnu Charlese. Narodena 1962, zemřela 1997. Její vstup do královské rodiny byl výsledkem dlouhodobých plánů obou rodin, Diana byla připravována na roli manželky následníka britského trůnu, přesto zůstalo její vzdělání na skrovné výši. Její mezery ve vzdělání měl vyplnit po svatbě soukromý učitel. Jak se však ukázalo, pro vysokou politiku neměla předpoklady, chyběla jí disciplína, vzdělání a diplomacie. Svůj nedostatek ve vzdělání si sama uvědomovala při různých státních příležitostech. Přesto si svoji roli, či přímo životní poslání našla, a to v sociální oblasti, v práci pro dobro lidí. Začala pracovat v charitativních institucích. Její činnost měla veliký ohlas a smysl. Diana uměla navazovat kontakt s lidmi, byla přímo magnetem pro dobročinné akce. Lid v ní viděl dobrodince s citlivým srdcem. Po rozvodu kráčela svými vlastními charitativními cestami. Její dobročinnou práci ukončila náhlá smrt při havárii.⁷⁷

Condoleezza Riceová, poradkyně amerického prezidenta Bushe pro otázky národní bezpečnosti, jedna z nejvlivnějších žen světa. Narodená 1954 ve městě Birmingham ve státě Alabama v učitelské rodině. Byla neobyčejně nadaným dítětem, přeskočila první a sedmý ročník. Vystudovala anglickou literaturu a politickou vědu. Tu u bývalého československého diplomata v Jugoslávii Josefa Korbela (otce Madeleine Albrightové), který přednášel mezinárodní politiku na University of Denver. Kvůli své doktorské práci o československé armádě v srpnu 1968 se Condoleezza Riceová dokonce naučila pasivně česky. Svoji kariéru začala jako poradce pro otázky národní bezpečnosti právě zvoleného prezidenta George Bushe seniora. V Radě národní bezpečnosti byla odpovědná za sovětské a východoevropské otázky; v době, kdy se Německo znovu sjednocovalo

⁷⁶ <http://www.nakladatelstvi-millennium.cz/udalosti-a-vyroci/13-rijen-v-politice-13-10-1925-se-narodila-margaret-thatcherova.htm>

⁷⁷ GROSSINGOVÁ, S-M. Ženy ve dvojím světle, Praha :Brána, 2000. ISBN 80-7243-068-8, s.208

a Sovětský svaz se rozpadal, za určitý čas se vrátila na svou Stanfordskou univerzitu, kde působila ve funkci děkanky koleje (což byla hned po rektorovi druhá nejvýznamnější funkce na škole). Po vítězství George W. Bushe v prezidentských volbách se vrátila ke své někdejší práci

v prezidentově aparátu, tentokrát však už v pozici šéfky Rady národní bezpečnosti. Je svobodná a hluboce zbožná (její otec působil i jako presbyteriánský kazatel). Sama říká, že je hrdá na to, že všeho dosáhla jen díky svým schopnostem a pracovitosti, a ne na základě pozitivní diskriminace beroucí v potaz pohlaví či barvu pleti. Condoleezza Riceová chtěla být před mnoha lety pianistkou koncertující na velkých scénách. Tento sen se jí nesplnil. Místo toho se stala hráčkou, jejíž scénou je celý svět.⁷⁸

Madeleine Albrightová, první americká ministryně, nejvýše postavená žena americké administrativy. Narodila se jako Marie Jana Korbelová (jméno Madeleine bylo anglickou formou české zdrobněliny Madlenka). Rodina Korbelových byla nucena ze své vlasti utéct hned dvakrát. Poprvé bezprostředně po Hitlerově okupaci Československa v březnu 1939, kdy se jejímu otci, diplomatovi Josefu Korbelovi, podařilo i s celou rodinou odejít do Londýna. Do Prahy se rodina vrátila nedlouho po skončení války, aby zde prožila krátké období do února 1948. Po komunistickém převratu rodina opět přehla do zahraničí. Když bylo Albrightové 11 let, odešla rodina do Spojených států a usadila se v Denveri ve státě Colorado, kde její otec získal práci na universitě. Na denverské střední škole také Madeleine Korbelová vyhrála v soutěži organizované s podporou OSN, když správně vyjmenovala všechny členské státy této mezivládní organizace. V roce 1988 Albrightová působila jako poradkyně demokratického kandidáta na prezidenta, Michaela Dukakise. O několik let později ji prezident Bill Clinton jmenoval vedoucí štábu pro spolupráci s Radou pro národní bezpečnost (NSC) a krátce poté i velvyslankyní USA při OSN. Do funkce ministryně zahraničí ji pak prezident navrhl 5. prosince 1996. Senát její kandidaturu schválil jednohlasně. Přísahu složila 23. ledna 1997.⁷⁹

Julia Tymošenková - Юлія Володимирівна Тимошенко, v roce 2005 jmenovaná **premiérkou Ukrajiny**. Narozená roku 1960. Svou politickou kariéru začala v sovětské mládežnické organizaci Komsomol. V roce 1984 absolvovala ekonomickou fakultu Dněpropetrovské státní univerzity. Ekonomka-kybernetička, kandidátka ekonomických věd. Od roku 1988 se společně s manželem Alexandrem věnovala podnikání, v letech 1996–1997

⁷⁸ <http://www.reflex.cz/Clanek8487.html>

⁷⁹ <http://www.unhcr.cz/prominent/incl/albrightova.htm>

byla generální ředitelkou Spojených energetických systémů Ukrajiny. Od prosince 1996 zasedala v Nejvyšší radě (ukrajinský parlament), po volbách v roce 1998 za stranu *Hromady* Pavla Lazarenka, jejíž byla místopředsedkyní. V letech 1998–2000 byla předsedkyní parlamentního rozpočtového výboru. Jako ministryně paliv a energetiky začala realizovat protikorupční politiku, v roce 2000 byl zatčen její manžel a ona sama byla také zatčena pro podezření na korupci. Světu známá jako aktérka „Oranžové revoluce.“ V prezidentských volbách hraje roli její podpora prozápadního politika Viktora Juščenka.⁸⁰ V lednu 2005 je jmenována premiérkou Ukrajiny a v září téhož roku je odvolána. V roce 2007 její strana získává druhý největší počet hlasů a společně se stranou s nejvíce hlasy se prohlašuje za vítěze voleb.⁸¹

Angela Merkelová, (Angela Dorothea Merkel), německá kancléřka, předsedkyně Evropské rady od r. 2007. Narozená roku 1954 v Hamburku. Tato politička se v Německu těší veliké oblibě díky zaměřením na globální témata, jakými jsou globální oteplování, ochrana ovzduší. Za prioritu své vlády označila snížení vysoké (r. 2007 11%) nezaměstnanosti v Německu.⁸²

Hillary Clintonová, (Hillary Diane Rodhamová Clintonová), senátorka, v roce 2008 kandidátka na americkou prezidentku. Narozená roku 1947 v Chicago, Illionis, USA. Jako první žena ve Spojených státech amerických měla reálnou šanci na úspěch, kdy byla nominována kandidátkou do boje o Bílý dům. Vítězem se nakonec stal Barack Obama, první Afroameričan, který stanul v čele Ameriky jako prezident. Nutno konstatovat, že jde také o vítězství, tentokrát vítězství nad diskriminací barvy pleti.

V životopisech žen, které se v politice prosadily lze najít zobecňující faktory, které mají ženy společné a právě které přispěly k tomu, že se do značné míry oprostily od genderových stereotypů. Zobecňujícím faktorem je **kvalitní vzdělání**, jež jim bylo umožněno na kvalitních školách, také je to **vysoká inteligence**. Je jisté, že **i rodina** je dalším společným faktorem, většinou působila jako vzor v politické práci. U těchto žen lze najít i další společné **osobnostní znaky** – ctižádostivost, důslednost, diplomacie, disciplína, určitá míra tvrdosti, pracovitost, racionální přístup k životu.

---

⁸⁰ První kolo vyhrál provládní a proruský Viktor Janukovič

⁸¹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Julia_Tymo%C5%A1enkov%C3%A1

⁸² <http://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story>

3. 2 Ženy v české politice

České ženy mají volební právo, mohou tedy volit a být voleny, mohou se stát členkami politických stran, nejsou svázány kvótami, které byly součástí bývalého politického režimu. Změnou politického systému v 90. letech 20. století mnozí doufali ve změny, které jsou v zahraničí již praktikovány – ženy ve vrcholných pozicích v politice, žen činných v politice mnohem více. První euforie přináší do politiky řadu ženských tváří, jejichž politický život byl ovšem vesměs jepičí. Už ve volbách v roce 1992 se mnohé z nich propadly na kandidátkách svých stran na nevolitelná místa.⁸³

Ne tak tomu bylo u žen, jejichž jména jsou známá či alespoň povědomá široké české veřejnosti, jako např. **doc. MUDr. Jaroslava Mosserová-Davidová**, **DrSc.**-senátorka, bývalá možná kandidátka na prezidentku České republiky, **JUDr. Dagmar Burešová** – ministryně spravedlnosti, **PhDr. Libuše Benešová**-senátorka, **JUDr. Dagmar Lastovecká**-primátorka města Brna, **MUDr. Zuzana Rothová** – ministryně zdravotnictví, **JUDr. Petra Buzková**-ministryně školství, **Ing. Dana Běrová**-ministryně informatiky, **MUDr. Džamila Stehlíková** – ministryně práce a sociálních věcí, **PhDr. Kateřina Jacques**, **PhDr. Olga Zubová**, **Věra Jakoubková** – poslankyně Strany zelených, **Mgr. Anna Čurdová** – poslankyně, stínová ministryně ČSSD pro ženu a rodinu, **Miroslava Němcová**, **Zuzka Rujbrová**, **Jana Wolfová**, **MUDr. Milada Emmerová** – bývalá ministryně zdravotnictví, od října 2008 první česká hejtmanka, hejtmanka Plzeňského kraje.⁸⁴ Druhou českou hejtmankou se stala Jana Vaňhová, hejtmanka pro Ústecký kraj.

Některé studie uvádějí, že žen jako členek politických stran či hnutí je dostatek: "Lze říci, že zájem žen o práci v politických stranách vysoce převyšuje jejich reálný podíl na rozhodování v zemi. Rovněž sociologické výzkumy potvrzují poměrně vysoký zájem žen angažovat se v politice: ženy představují 40 % z osob, které se chtějí angažovat v politice. Nabídka ze strany žen je tedy mnohem vyšší, než se česká veřejnost domnívá, a ukazuje se,

⁸³ ŠIMKOVÁ, V. Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, Brno: Masarykova univerzita v Brně, pedagogická fakulta: 2002, DP

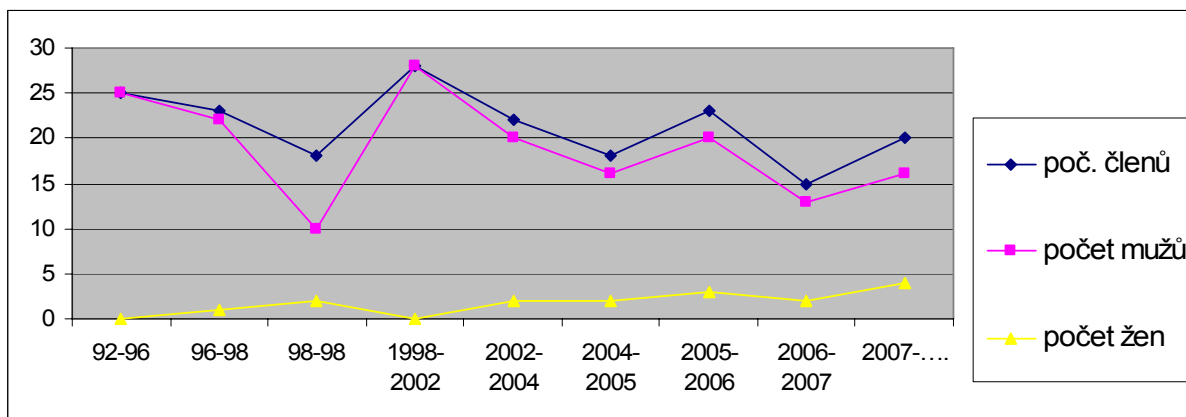
⁸⁴ Milada Emmerová se stala první českou *hejtmankou*. Zákon ale tuto funkci nezná, definována je pouze její mužská podoba. Emmerová kvůli tomu zákon měnit nechce, v běžném životě ale bude používat ženský tvar. Ředitel krajského úřadu Jiří Leščínský se kvůli tomu obrátil i na Ústav pro jazyk český. "Tam mi řekli, že zákon sice uvádí jen mužskou formu hejtman, ale velmi se přimlouvali za to, abychom používali ženskou přechýlenou podobu hejtmanka. Je to podobné jako starostka nebo ministryně. I tyto funkce zákon uvádí v mužské podobě," sdělil Leščínský.

Jednou z mála výjimek, kdy se jméno Emmerové spojí s mužskou formou funkce, bude podle Leščínského zápis usnesení o ustavujícím jednání zastupitelstva. "Aby nikdo nemohl nic zpochybnit a vše bylo v souladu se zákonem, bude tam uvedeno, že do funkce *hejtmana* Plzeňského kraje byla zvolena Milada Emmerová," říká ředitel krajského úřadu, <http://www.aktualne.cz>

že pouze zůstává nevyužita.“,⁸⁵ další tvrdí, že jich je ve stranách nízké procento, nebo tam nejsou vůbec.⁸⁶

Z dostupných přehledů vyplývá, že ženy jsou nejvíce procentuálně zastoupeny v KDU-ČSL (přibližně 50 %), KSČM (přibližně 43 %) a ODS (34 %). Mezi parlamentními stranami jsou nejméně zastoupeny v ČSSD. Do vrcholných orgánů parlamentních stran (což je předseda, 3-5 místopředsedů, předseda poslaneckého a senátorského klubu, někdy generální sekretář či čestný předseda, předseda ústřední rozhodčí nebo revizní komise) se ženy dostávají jen velmi zřídka. Funkci předsedkyně strany DEU zastávala A. Hromádková, jako historicky první žena v čele parlamentní politické strany byla předsedkyně Unie svobody v letech 2001 – 2002 Hana Marvanová. V roce 2006 je ve vedení ODS Miroslava Němcová, v ČSSD Jana Vaňhová, KSČM Jana Bystřická, Zuzka Rujbrová, odpovědná za řízení volební kampaně.⁸⁷

➤ **Vláda České republiky – počet žen v letech 1992 - 2007**

Rok	92-96	96-98	98-98	98-02	02-04	04-05	05-06	06-07	07-.
Poč. členů	25	23	18	28	22	18	23	15	20
počet mužů	25	22	10	28	20	16	20	13	16
počet žen	0	1	2	0	2	2	3	2	4

Zdroj:⁸⁸

Jmenovité zastoupení žen ve vládách v období od 1996 - 2007

96-98 Parkanová

98-98 Parkanová, Roithová

02-04 Buzková , Součková

⁸⁵ HAVELKOVÁ, H. Gender a politika

⁸⁶ <http://www.feminismus-sekce> Dokumenty – generový balíček 01/2005, Gender studies o.p.s.

⁸⁷ ⁸⁷ RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: ŽENY V LABIRINTUMUŽŮ?, Fórum 50 % 2006, ISBN 80-239-7438-6

⁸⁸ http://www.vlada.cz/cs/vlada/historie/prehled_vlad.html

04-05 Buzková, Emmerová

05-06 Bérová, Buzková, Emmerová

06-07 Vicenová, Kopicová

07-... Parkanová, Kuchtová, Stehlíková, Třeštíková ⁸¹

➤ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2006

strana	Zastoupení žen Na kandidátkách	Z celkového počtu kandidujících	Členská základna Žen	Prvních 5 volitelných pozic	Zvoleno Žen
ČSSD	23, 2 %	Méně než 1/4	30, 4 %	13 političek = 18, 6 %	9
KDU- ČSL	19, 8 %	Méně než 1/5	52, 9 %	10 političek = 14, 3 %	
KSČM	26, 5 %	Více jak 1/4	43, 3 %	22 političek = 31, 4 %	8
ODS	24, 3 %	Méně než 1/4	38, 2 %	8 političek = 11, 4 %	
SZ	33, 8 %	1/3	Není uvedeno	27 političek = 38, 6 %	

Zdroj: ⁸⁹

➤ Volby do senátu Parlamentu České republiky v roce 2008

V senátu České republiky je celkem 81 zástupců lidu, z toho je od voleb v roce 2008 14 senátorek a 68 senátorů, senátorek je tedy 17 %.

Jmenovité zastoupení žen v senátu po volbách v roce 2008

strana	jméno	Rok zvolení	Poznámka
ČSSD	Hana Doupovcová	2008	
ČSSD	Alena Gajdůšková	2008	Místopředsedkyně senátu
ČSSD	Eva Richterová	2008	
ČSSD	Dagmar Zvěřinová	2008	
KSČM	Marta Bayerová	2008	Získala rekordních 69 % hlasů
ODS	Daniela Filipiová	2006	
ODS	Alena Poláčková	2006	
NSK	Jana Juřenčáková	2006	Nezávislí starostové pro kraj
SOS	Soňa Paukrtová	2006	Strana pro otevřenou společnost
ČSSD	Jiřina Rippelová	2006	
ČSSD	Božena Sekaninová	2006	
ČSSD	Alena Venkostová	2004	
KDU-ČSL	Ludmila Mullerová	2004	
NEZ	Liana Janáčková	2004	Nezávislí

Zdroj: ⁹⁰

⁸⁹ <http://www.volby.cz/>

⁹⁰ <http://www.volby.cz/senat-2008>

➤ Volby do krajů České republiky v roce 2008

Navržené kandidátky jednotlivých politických stran – jmenný přehled

ČSSD –	Hana Orgoníková
KDU-ČSL -	Vlasta Parkanová, Michaela Šojdrová, Jana Křížová
KSČM -	Ivana Levá Soňa Marková
ODS -	Zdeňka Horníková Miroslava Němcová
SZ -	Dana Kuchtová Eva Tylová Věra Jakubková Olga Zubová

V krajských volbách 2008 získal nejvíce zastupitelek Pardubický kraj 10 z 45 (22,2 %), Středočeský 14 z 65 (21,5 %), Jihomoravský 11 z 65 (16,9 %), nejméně získal kraj Královéhradecký 5 z 45 (11,1 %).⁹¹

3.3 Ženy v politice – východiska objektivní

Současnost, to je moderní společnost a moderní stát. Z hlediska moderního státu a moderní společnosti je za výchozí považováno zejména období myšlenkového překonávání feudálního stádia vývoje. Moderní stát je produktem vývoje kapitalismu a tržního hospodářství posledních pěti staletí. „**Moderní stát** je spjat s existencí ústavy jako psaného základního zákona státu. Celou řadu moderních ústav však zahájila **Ústava Virgínie z 12.6.1776** spolu s **Deklarací práv člověka na štěstí, svobodu, ochranu před tyranii**. Ústavy 18. století již svědčí o tom, že dochází k emancipaci jednotlivce a vytváří se občanská společnost. Ústava již nemá za úkol jen zorganizovat státní moc, nýbrž oddělit také společnost od státu za pomoci lidských a občanských práv. Výraz to našlo v roce 1789 v Deklaraci práv

---

⁹¹ <http://www.volby.cz/>

člověka a občana, kde v čl. 16 můžeme nalézt doklad tohoto tvrzení: *“Společnost, ve které není zajištěna záruka práv ani vytyčena dělba moci, nemá vůbec ústavu.”*⁵⁶

Podstatným objektivním východiskem jsou ženám **deklarovaná volební práva**. Ta získávaly ženy různých států světa postupně, např. v roce 1911 získaly volební právo ženy na Islandu, v roce 1918 v Československé republice a v Německu, v roce 1920 ve čtyřech státech Spojených států amerických, v roce 1928 ve Velké Británii.⁹²

Jako objektivní současné východiska pro vstup žen do politiky mohou být:

- **mezinárodní dokumenty**, jakým je např. **Deklarace politických práv a jejich záruky v právním řádu**, „Politická práva jsou projevem aktivity člověka ve společnosti, jejich prosazení je spojeno s výsledky francouzské revoluce
- a **Prohlášením práv člověka a občana z roku 1789**.
- **Ústavy** a další právní předpisy jednotlivých států označující politická práva různě – politická práva, politické svobody, státoobčanská práva, občanská práva apod.
- akty mezinárodního práva, jako např. **Úmluva o politických právech žen (vyhláška č. 46/1955 Sb.)** Právo je chápáno jako právo volit, volitelnost a zastávání veřejných úřadů a výkon veřejných funkcí.“⁹³
- **kodifikace jednotlivých práv**, v tomto případě volební právo žen⁸⁰
- **právní předpisy** jednotlivých států
- **nástupnické právo** uplatňující se v současných monarchiích⁹⁴
- **sňatek s následníkem trůnu**, jak se podařilo např. britské šlechtičně Dianě Frances Spenserové (1962 – 1997), „královně lidských srdcí“, sňatkem s britským princem Charlesem.

⁹² Příloha č. 2 DP – Časová osa – Ženy za svá práva

⁹³ FILIP, J. Ústavní právo I, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, ISBN 80-210-0649-8, s. 28, 126

⁹⁴ Vládnoucí dynastie 21. století: Evropa: Belgie - dědičná konstituční monarchie, Dánsko - konstituční monarchie, v současné době vládne královna **Margrethe II.**, Monaco - dědičná konstituční monarchie, Lichtenštejn - dědičná konstituční monarchie, Luxemburg - dědičnou konstituční monarchií, Nizozemsko - federativní konstituční monarchie, v současné době vládne **královna Beatrix**, Norsko - dědičná konstituční monarchie, Španělsko - federativní konstituční monarchie, Švédsko - konstituční dědičnou monarchií, Velká Británie - konstituční monarchie, v současné době vládne **královna Elisabeth II.**, Afrika: Maroko - konstituční monarchie, Koruna je dědičná v přímé mužské linii potomků Hassana II., Asie: Japonsko - parlamentní monarchie, vládce je naprosto bez pravomocí a politiky se vůbec neúčastní, Jordánsko - konstituční monarchie, Kuvajt - konstituční monarchie, S. Arábie - absolutistická monarchie, Thajsko - konstituční monarchie, http://dynastie.ic.cz/zeme_thajsko.html

4 Objektivní teorie pro vstup ženy do politiky v České republice

Jenom tam, kde je demokratický politický systém, široce koncipující občanská a lidská práva, jsou vytvořeny reálné podmínky pro maximální uplatnění jednotlivce participovat v politice jako subjekt.

Politická participace může být definována jako soubor sociálních aktivit, jejichž prostřednictvím se občan stává způsobilým vstoupit do kontaktu se světem politické moci. Na otázku :“Proč někteří jedinci vstupují do politiky?“ dávají odpověď různé teorie. Například **psychologická teorie** říká, že člověk prožije nějakou zkušenost a na základě ní pocítuje, že je obětí, cítí napětí. V tomto rozpoložení může nalézt ideologii určité strany, v níž odhalí, že situace může být změněna. Základními motivy politického angažmá pak tedy mohou být: hledání totožnosti v solidárním prostředí, touha po sociálním začlenění, hledání nového statusu.

Teorie účelová vychází z názoru, že člověka do politiky dovede jeho rozumově vykalkulovaný osobní zájem. Každá politická angažovanost vyžaduje nějaký vklad (bere čas, může mít dopad na rodinu). Jednotlivec se tedy nebude angažovat, nebude-li mít pocit, že se mu jeho vklad vrátí.⁹⁵

Při porovnání těchto teorií se závěry některých feministických studií liší: *“odlišné pojetí moci – muži a ženy v politice mají odlišné pojetí moci, pro ženy je méně často důležitá funkce a postavení, naopak svoji roli chápou jako veřejnou službu“*. Názory získané z volných rozhovorů v rámci empirického výzkumu, který je součástí této práce:

„H/60 – nechtěla bych do parlamentní politiky, člověk tam nemá žádný vliv na nic, vše se domlouvá v kuloárech“,

D/42 – muži politiku berou jako osobní výzvu, metu k dosažení a čím vyšší post, tím jsou jejich ega spokojenější, ženy, které v politice jsou, mají podle mě v sobě hodně mužského a chtějí být vidět a chtějí se angažovat“;

V/31 – chlapům jde o moc, ego, řízení, pocit velikosti, ne o cíle“, lze učinit závěr, že **důvod mužů** (a nejspíš i některých žen) pro vstup do politiky lze podsunout pod **teorii účelovou**.

⁹⁵KROUPA, J. Politologie, Masarykova univerzita v Brně 1993, ISBN 80-210-0593-9, S. 88

Teorii psychologickou, tak jak ji definoval její autor ⁹⁵, však nelze automaticky použít jako důvod pro vstup žen do politiky. Pokud by bylo možné použít pouze část definice: *“ že člověk prožije nějakou zkušenost a na základě ní pociťuje, že je obětí, cítí napětí“* a ještě ji doplnit o další možnosti: *„že má určité zkušenosti, cítí potřebu zajistit, aby se další nemohly stát, prožitím dané zkušenosti, obětí nebo má určité zkušenosti z oblasti, která není dobře řešena a člověk cítí, že by mohl situaci změnit“*, pak by bylo možné uvést jako důvod pro vstup **žen do politiky teorii psychologickou**:

“V/31 – určitě sociální oblast, školství, protože jsem tuto problematiku studovala, vím, kde by bylo potřeba udělat změny“,

„G/64 – důstojné životní podmínky seniorů“,

„ D/42 – chtěla bych dosáhnout odstranění těchto nešvarů, tím se zvýší politická kultura, zavedla bych pokuty za urážky na sebe“,

„H/60 – zaměřila bych se na školství, sociální oblast – těm dobře rozumím a uměla bych dobře argumentovat, vím, kde a jak by šlo něco zlepšit, vím, co potřebují děti, jejich rodiče, jejich učitelé“.

Objektivními současnými východisky pro vstup žen do politiky České republiky jsou :

- **mezinárodní dokumenty**, např. Úmluva o politických právech žen (vyhláška č. 46/1955 Sb.)
- **Ústava České republiky** – zákon č. 1/1993 Sb.
- **Listina základních práva a svobod** – zákon č. 23/1991 Sb.
- **právní předpisy** týkající se volebního práva, např. zákony řešící střet zájmů, neslučitelnost funkcí, činnost politických stran a politických hnutí -
zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů,
zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů,
zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů
zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu
zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích

Jako podpůrná pomoc mohou fungovat

- **gender aktivity** České republiky
- **feministické studie**, výsledky těchto výzkumů mohou pomoci při hledání nejúčinnějších prostředků k dosažení cíle nejen státu, ale i ženám samotným

- činnost **nestátních neziskových organizací**, zaměřených na ženskou problematiku
- činnost **vzdělávacích, vědeckých institucí**
- činnost **sdělovacích prostředků**

4.1 Gender aktivity

Problematika genderu je v centru pozornosti až v posledních letech. Česká republika se přihlásila k závěrům čtvrté světové konference o ženách, konané v Pekingu v roce 1995. Vzala tím na sebe i závazky zjišťovat a řešit otázky rovného postavení mužů a žen. V Pekingu byla přijata: „**Akční platforma**“. Jde o program, zaměřený na posílení práv žen, který má zlepšit možnosti žen využívat svá lidská práva. Hlavním záměrem „Akční platformy“ je vytipovat a pojmenovat základní soubor problémových okruhů a k nim příslušných prioritních opatření. Dokument charakterizuje, vysvětluje a připomíná otázky současného postavení žen v rámci mezinárodních kontextů, dosavadních zkušeností a historického vývoje. Reviduje pokrok dosažený od předešlé konference v Nairobi, konstatuje, že většina cílů z dokumentu „Nairobské strategie na podporu žen zaměřené na budoucnost“ nebyla dosažena a upozorňuje na zvláštní oblasti zájmu. Definiuje celkem 12 kritických oblastí diskriminace žen a ke každé kritické oblasti zájmu jsou diagnostikovány dané problémy i navrženy strategické cíle spolu se strategickými opatřeními. Jmenovitě strategický cíl H.3. nese název "**Vytvořit a rozšířit údaje a informace rozdělené podle pohlaví pro plánování a vyhodnocování**". Jako opatření k tomu je v dokumentu uváděn požadavek na národní, regionální a mezinárodní statistické služby a příslušné vládní úřady ve spolupráci s výzkumnými a dokumentačními organizacemi:

- *zajistit, aby byly shromažďovány, sestavovány, analyzovány a prezentovány statistické údaje o jednotlivcích podle pohlaví a věku, které budou odrážet problémy, spory a otázky, vztahující se k mužům a ženám ve společnosti*
- *tyto údaje pravidelně shromažďovat, sestavovat, analyzovat a prezentovat, aby mohly být využity v politice a při plánování*
- *zahrnout centra pro studia žen a výzkumné organizace do rozvoje a testování příslušných indikátorů a výzkumných metod*
- *stanovit nebo jmenovat zaměstnance pro posílení programů statistiky podle pohlaví a zajistit koordinaci v této oblasti*
- *vyvinout potřebné metody pro nově pojatá sledování problematiky žen*
- *vést časové studie v této oblasti*

- posílit v tomto smyslu statistické systémy a začlenit analýzy podle pohlaví

Na vládách se pak v „Akční platformě“ požaduje, aby zajistily **pravidelné vydávání statistické publikace** s „genderovými“ údaji a aby byla průběžně přezkoumávána adekvátnost oficiálního statistického systému z hlediska pokrytí uváděných požadavků.

Zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN v New Yorku v červnu 2000 vydalo doporučení Zpráva ad hoc pracovního výboru 23. zvláštního zasedání Valného shromáždění OSN (tzv. Peking+5) k závěrům Pekingské konference. Tato doporučení vycházejí z výsledků, dosažených v důsledku aplikace Pekingské akční platformy za období let 1995 - 2000 a reagují současně na aktuální celosvětové vývojové trendy, které ovlivní postavení žen v budoucnu. Mezi konkrétními doporučeními na národní úrovni je uvedeno i plnění programového cíle **„Rozvíjet podporu výzkumu postavení mužů a žen, podporovat sběr a zveřejňování statistických údajů o ženách“**. Navrhuje se zde rozvinout nové statistiky, ukazatele, odborné posudky a pravidelně informovat veřejnost.

Česká republika se ke všem doposud přijatým dokumentům, týkajícím se postavení mužů a žen a odstranění jejich diskriminace, připojila, a vzala tedy tím na sebe i patřičné závazky. A to se týká i statistického sledování této problematiky.

Česká vláda, pod tlakem přijatých mezinárodních závazků i poslaneckých iniciativ, věnuje otázkám rovných příležitostí a rovnoprávného postavení obou pohlaví větší pozornost než dříve, a to se projevilo především přijetím **vládního programu „Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen“**. Každoročně probíhá připomínkové řízení k souhrnné zprávě o plnění Priorit a návrhu jejich aktualizace pro příští rok.

Český statistický úřad pravidelně ročně vydává publikace, obsahující údaje o účasti žen a mužů na rozhodujících společenských aktivitách a o míře, kterou se podílejí na výsledcích těchto aktivit.

Od roku 1998 se zabývala problematikou rovnosti mužů a žen **Rada vlády pro lidská práva, konkrétně její Výbor pro odstranění všech forem diskriminace žen**, jakožto poradní orgán vlády. V tomto výboru měl ČSÚ dva své zástupce, v současné době zde zastoupení nemá.

Ve stejném roce vzniklo **na Ministerstvu práce a sociálních věcí oddělení pro rovnost mužů a žen**, které má v oblasti politiky genderu koncepční a koordinační roli. Agenda byla v roce 2008 přesunuta na Úřad vlády pod gesci ministra pro lidská práva a národnostní menšiny.

Od 1.1.2002 pracuje **na každém ministerstvu minimálně jeden pracovník**, do jehož pracovní náplně patří problematika rovnosti mužů a žen v oblasti věcné působnosti resortu. S nimi úzce spolupracuje i **Český statistický úřad**, resp. Samostatné oddělení specifických statistik obyvatelstva.

Vedoucí Samostatného oddělení specifických statistik obyvatelstva (kam spadá i genderová problematika) je členkou **Resortní koordinační skupiny MPSV ČR** a její podskupiny pro rovné příležitosti žen a mužů.

Od podzimu 2003 do června 2004 měl ČSÚ svého zástupce v pracovní skupině **Ministerstva financí** k přípravě informativní metodiky genderového budgetingu, která vznikla na základě usnesení vlády z iniciativy Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů.⁹⁶

Vláda České republiky si zřizuje k podpoře své činnosti poradní a pracovní orgány, složené z členů vlády a dalších odborníků. Jedním ze stálých orgánů je **Rada vlády ČR pro rovné příležitosti žen a mužů**. Její první předsedkyní se stala **Jana Volfová**, druhá **Anna Čurdová** a třetí předsedkyní Rady byla dne 11. června 2007 usnesením vlády **Džamila Stehlíková**, **ministřyně vlády ČR**, ministřyně do ledna 2009.

Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů (dále jen "Rada") je stálým poradním orgánem vlády v oblasti vytváření rovných příležitostí pro ženy a muže. Rada byla zřízena usnesením vlády ČR č. 1033 ze dne 10. října 2001.

Rada připravuje návrhy, směřující k prosazování a dosažení rovných příležitostí pro ženy a muže.

- Rada zejména
  - projednává a doporučuje vládě základní koncepční směry postupu vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže,

---

⁹⁶ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/gender_problematika-historie_genderove_problematiky_v_cr, 10.10.2008, 22,00 hod

- koordinuje základní směry resortních koncepcí v oblasti rovných příležitostí pro ženy a muže,
- stanovuje okruh priorit pro projekty resortů na podporu realizace rovných příležitostí pro ženy a muže,
- identifikuje ve společnosti aktuální problémy v rovných příležitostech pro ženy a muže,
- hodnotí efektivitu naplňování principu rovnosti žen a mužů.

Zasedání Rady se konají podle potřeby, nejméně však třikrát ročně. Informace o činnosti Rady jsou přístupné veřejnosti na webových stránkách Úřadu vlády. Rada Rady, který je organizační součástí Úřadu vlády.

➤ Sekretariát Rady zejména

- koncipuje, formuluje, tvoří a posuzuje celostátní koncepce a nejsložitější systémy právních úprav nebo nejsložitější zákonné úpravy s nejširšími dopady na právní poměry České republiky v oblasti politiky rovných příležitostí pro ženy a muže, nejsložitější systémy právních úprav mezinárodního práva a práva Evropské unie (zejména nařízení ES a směrnice ES), koncepční a strategické dokumenty Evropské unie z oblasti politiky rovných příležitostí pro ženy a muže s nejširšími dopady na Českou republiku a ostatní státy Evropské unie,
- plnění mezinárodních závazků, zejména implementaci práva EU v oblasti politiky rovných příležitostí pro ženy a muže
- koordinuje z pozice národního koordinátora politiky rovných příležitostí pro ženy a muže ve společnosti přístup orgánů veřejné správy k problematice rovných příležitostí pro ženy a muže
- zabezpečuje po odborné, organizační a administrativní stránce činnost Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů.⁹⁷

Mezi genderové aktivity lze jistě zařadit i mezinárodní akci **Mezinárodní den rovnosti žen a mužů**. Ten byl vyhlášen poprvé v roce 2006 19. června.

Den rovnosti žen a mužů vyhlásil projekt Půl na Půl – rovné příležitosti žen a mužů bez rozdílů. Projekt hledal odpovědi, co se pod názvem skrývá. Může jít o různé formy sladování osobního a pracovního života, zapojení otců do péče o děti či kariéru žen. Akce vyjadřuje

⁹⁷ <http://www.vlada.cz/cs/vlada/clenove/stehlikova/rovnepriležitostih.html>

respekt ke genderové rovnosti, respektive rovnosti žen a mužů převážně zvyšováním povědomí společnosti a informováním široké veřejnosti o relevanci problému. Cílem je kladně zobrazovat partnerství mezi muži a ženami a podpořit rovné příležitosti mezi nimi.

Iniciativu nad zařazením Dne rovnosti žen a mužů do „Evropského kalendáře“ převzala poslankyně Evropského parlamentu **Věra Flasarová**.⁹⁸

Stát plnění svých závazků monitoruje, výsledky zveřejňuje.

Národní zpráva o plnění Pekingské Akční platformy, která bilancuje stav postavení žen v České republice a nastiňuje případné aktivity do budoucna, k problematice žen v politice uvádí: **„relativně mimo oblast vládních priorit zůstává problematika účasti žen při rozhodování, resp. účast žen v politice.** Absence žen ve vládě je vysvětlována nikoliv nedostatkem vůle, ale spíše nedostatkem veřejného pochopení principu rovných příležitostí a uznání významu žen v politice. Přijímání konkrétních opatření v této oblasti musí proto předcházet důsledná osvěta, včetně osvěty uvnitř politických stran. Předpokládá se, že v této oblasti mají šanci uspět spíše nevládní organizace žen a veřejnost, než vláda sama. Také zde mají hrát roli sdělovací prostředky, jejichž osvětová činnost mnohdy sklouzne k bagatelizování problému, či popularizace genderových stereotypů.⁹⁹

4. 2 Feministické/gender studie

V úvodu této kapitoly je nutné zmínit se o tom, že zpracovávané studie, zabývající se ženami v politice, se zaměřují především na statistická hodnocení, na ženy v číslech, uvádějí počty a procenta žen v členských základnách, na kandidátních listinách, počty zvolených žen apod.. Tyto studie jsou publikovány např. na stránkách nestátních neziskových organizací¹⁰⁰ nebo na stránkách Českého statistického úřadu .

Studii, zabývajících se analýzami daného stavu, hledáním důvodů pro trvání tohoto nesouladu není mnoho, přesto některé z nich a jejich závěry šetření či klíčové údaje uvádím v této kapitole. Cílem těchto studií je podat ucelený obraz o dané problematice ve společnosti, aby bylo možné posoudit stávající stav a případně další vývoj fenoménu ve společnosti na základě zrealizovaných opatření. Tyto studie jsou zpracovávány např. pro potřeby státních orgánů - Ministerstva práce a sociálních věcí: *„Analýza nízkého počtu žen*

⁹⁸ HUBLÍKOVÁ BARTOŠOVÁ, S. Diskriminace žen v kontextu naší republiky, aktuální problémy, Brno: Masarykova univerzita v Brně, pedagogická fakulta, 2008, s. 49-50

⁹⁹ <http://www.mpsv.cz/cs/920>

¹⁰⁰ <http://www.padesatprocent.cz/?r-id=21>, ženy v politice, 25.12.2008

v *politických rozhodovacích funkcích*“, umístěno na www stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí, „*Genderový balíček 01/2005 – postavení žen a mužů v České republice*“, vydalo Gender studies, o.p.s., pro širokou veřejnost: „*Česká politika: Ženy v labyrintu mužů*“, autorky, politoložky a socioložky, Petry Rakušánové, „*Gender a Politika*“, autorky PhDr. Hany Havelkové, PhD., pro příslušnou společenskou skupinu, již se studie týkají.

Studie jsou zpracovány např. neziskovými nestátními organizacemi, publicisty, odborníky na danou problematiku. Jejich financování bývá zpravidla zajištěno z fondů nestátních neziskových organizací, státních fondů, nadací, z prostředků státu.

➤ **Česká politika: Ženy v labyrintu mužů?**

„Studie **Petry Rakušánové** přehledně mapuje účast žen ve vrcholové politice a průřezově také v politických stranách. Na základě analýzy empirických dat nabízí také postoje veřejnosti k zapojení žen do politiky v České republice. Hlavním cílem je analyzovat hlavní důvody nižšího zastoupení žen v politických funkcích v Česku. Z tohoto důvodu se zaměřuje na následující bariéry vstupu žen do politických funkcí: institucionální (volební systém, fungování politických stran), individuální (individuální postoje a názory) a společenské (hodnoty české veřejnosti či veřejný diskurz na téma zastoupení žen v politice)“.

Za **institucionální bariéry** studie jmenuje následující: ženy nedosahují ve svých politických stranách klíčové pozice, na kandidátkách jsou na nevolitelných místech, pokud se už do vrcholné politiky dostanou, je jim přiřknuta pozice ve sféře humánní, muži chápané jako méně reprezentativní, méně profesionální, méně prestižní - jde o sociální politiku, zdravotnictví, vzdělávání, kulturu¹⁰¹, maskulinní charakter chování v politice – mužský princip, ten je přítomný v každém jednání, diskuzím na různá témata a ženám se těžko daří prosadit své názory v tomto mužském pojetí světa. Je to dáno také tím, že pohled na politiku vnímají ženy a muži rozdílně, pro ženy jde o službu bližnímu svému, svým nápadům věří a věří v pozitivní výsledek. Tak jako doma se snaží ostré hrany zaoblit, soucítí s potřebnými, chtějí „aby byli všichni šťastní“. Muži vnímají politiku jako prestižní postavení, jsou obdařeni mocí, kterou si umí vychutnat, získání postavení ve vrcholné politice vnímají jako vítězství v boji – vyplouvá na povrch atavismus po předcích.

---

¹⁰¹ Ve vrcholné politice České republiky se setkáváme s výrazným rozdělením na mužské záležitosti – silové sféry – ekonomika, hospodářství, silové resorty a na ženské záležitosti – humanitní sféru, sociální politiku, kulturu a školství, jak podobné zažitým kulturním vzorcům fungujícím v rodině muž – velitel, žena pečovatelka o rodinu, jak podobné rozdělení prvobytně pospolitě společnosti – muž – bojovník a lovec, žena ochránce krby, vychovatelka dětí a když se lovci nedaří, tak i živitelka díky sběru kořínků.

Individuální bariéry, závěry byly uskutečněny na základě kvalitativní sondy – 20 političek, ve které šlo o ilustraci postavení žen v české politice, nikoliv jako jeho celkový obraz – rozhovor pouze s političkami. Závěr šetření byl následující: ve společnosti přetrvává **patriarchální model rodiny**, klíčový je stále živý kulturní vzorec – muž živitel, žena opatrovatelka domácnosti, domácí práce je stále ženami a jejich muži vnímána jako ženská povinnost, pro politickou kariéru je skloubení této povinnosti a politiky za klíčovou, respondentky si byly vědomé konfrontace domácích povinností – svého zaměstnání, politické práce, mají tak tři zaměstnání. Společnost také dle respondentek **odlišně hodnotí muže a ženy**. Od mužů společnost očekává razantnost, rozhodnost, neústupnost, a tu muži mají, a ta je v politice potřebná, kdežto ženy ji určitě nemají, a tudíž jistě nejsou schopné prosadit

i správné věci, ženy se setkávají i s **diskriminací ze strany svých politických kolegů** – posměšky, ústrky, sarkastické poznámky, vtipy. Ženy jsou vnímány jako citlivé, muži jsou také velcí diskutéři, v dlouhých proslovech si ukazují svoji moc a postavení, vedou řečnické války. Ženy jsou považovány za spolehlivé, rozvážné, pragmatické, pracovité. Některé političky se domnívají, že je málo žen v politice, protože ji ženy vnímají jako velmi maskulinní prostředí, kam se žena nehodí a má malou šanci na sebeprosazení, a pak se domnívají, že existuje jakási mužská solidarita, která neumožňuje se ženám etablovat.

Za **společenské bariéry** jsou považovány: participace a zájem žen o politiku není tak veliký jako u mužů. Mezi muži a ženami existuje rozdílnost v postojích, celá pětina z oslovených žen se o politiku vůbec nezajímá, u mužů je to jen necelá desetina. Také účast na volbách je u žen menší než u mužů. Většina české společnosti se domnívá, že ženám ztěžují vstup do politiky péče o rodinu, tradice, společenské podmínky, postoj české veřejnosti lze shrnout:

- žen je sice málo, ale měly by se věnovat jinému typu veřejné aktivity-sociálním tématům, nadační činnosti, ženy se samy z politiky vyčleňují svým nezájmem. Ve společnosti přetrvává tradiční pojetí mužů a žen, což ztěžuje ženám možnost začít politickou kariéru.¹⁰² Studie návrhy na možnou změnu, případně druhy nástrojů, jak změn docílit, neuvádí.

---

¹⁰² RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: ŽENY V LABIRINTUMUŽŮ?, Fórum 50 % 2006, ISBN 80-239-7438-6

➤ Gender a politika

PhDr. Hana Havelková, PhD., která učí na katedře Genderových studií na Masarykově univerzitě v Brně, se ve své práci „*Gender a politika*“ zabývá nedostatečným zastoupením žen v politice.

Práce uvádí následující: česká společnost očekává zlepšení situace časem, bez pomocných zásahů, nebo ji tento problém vůbec nepálí, aktivní podporu vstupu žen do politiky vnímá jako nedemokratickou, přitom **fakt, že je žen v politice méně než mužů, je nedemokratický**, si nepřipouští. Společnost vnímá nevhodnou politickou kulturu a úkol změny klade na ženy, domnívá se, že větší počet žen politickou kulturu „ozdraví“. Práce ukazuje na mylné představy společnosti, která se domnívá, že žen je v politice málo, protože tam nechtějí. Vysvětluje neustálé chybné dělení na mužské a ženské resorty. Společnost je stále „**patriarchální**“, udržuje tradiční dělbu práce.

„K **institucionálním** faktorům politické participace, a tím i prezentace žen, patří **system stranické struktury, způsob rekrutování kandidátů a volební systém**.¹⁰³ U jednoho kandidáta je tendence postavit tzv. standardní produkt: kandidát by měl pocházet ze střední vrstvy, měl by být středního věku a měl by být muž. Jako další institucionální faktor uvádí **kvóty**, „dosud ani jedna z českých politických stran systém kvót pro sestavování kandidátních listin nezavedla a ani v blízké budoucnosti o nich neuvažuje, zatímco ze starých zemí Evropské unie dnes pouze čtyři země nemají stranické kvóty pro veřejnou kandidaturu.“
Pozn. autora : v současné době je Strana zelených první stranou na české politické scéně, která přistoupila k zavedení pozitivních opatření – kvóty, pro ženy. Kvóta, která se uplatňuje pro volby i do vnitřních orgánů strany, vyhrazuje ženám třetinu míst, stanoví, že v každé trojici kandidátů musí být alespoň jedna osoba opačného pohlaví. Závazná kvóta je začleněna do stanov strany. Ve stanovách¹⁰⁴ České strany sociálně demokratické jsou obsaženy požadavky na participaci žen, ale kvóty se nevztahují na kandidátní listiny ani na zastoupení ve vládě. Vliv na participaci žen v politice hrají roli i důvody **sociálně –ekonomické**, do kterých patří vliv **vzdělání a povolání**. V obecné rovině je Česká republika, a to i historicky od první republiky, charakteristická vysokou zaměstnaností a vzdělaností žen, splňují tedy tyto sociálně-ekonomické předpoklady pro vstup do politiky.

Autorka se také zabývá otázkou **nabídky a poptávky**, tedy má-li společnost zájem o ženy v politice a mají-li ženy samotné zájem jít do politiky. Tvrdí, že :“členské základny

¹⁰³ Srovnej s kap. 5 Objektívni praxe pro vstup ženy do politiky České republiky DP

¹⁰⁴ Kapitola č. 5 DP

politických stran svědčí o relativně vysokém zájmu žen o politickou práci, zde však mohou být problémem nedostatečné ambice a asertivita žen, nezájem vedení stran a kupodivu i nezájem podporovaný nejvlivnějšími stranickými kolegyněmi.“ Poptávka se v průběhu času mění: v roce 1989 byly kvóty odmítány jako nepřijatelné dědictví minulého režimu, v roce 1993 skoro 70 % občanů ČR zastává názor, že by minimální zastoupení žen v parlamentu by mělo být zajištěno zákonem.¹⁰⁵

Statistické údaje jsou doplněné o data z analýzy provedené v roce 2002 Ministerstvem práce a sociálních věcí¹⁰⁶ :“ podle 41 % oslovených by zavedení kvót vedlo ke zvýšení počtu žen v politice“.

➤ **Ženy v politice - Genderový balíček 01/2005**

Cílem této publikace, jejíž autorkou je **Alena Králíková**, bývalá ředitelka **Gender studies,o.p.s.**, je přispět k informování veřejnosti o postavení žen a mužů v České republice, a to v kontextu se stavem v zahraničí. Konkrétním tématem je politická participace žen v České republice.

Klíčová fakta, uvedená v publikaci, lze shrnout do následujících bodů:

- dokud se nestane podíl žen na politickém životě klíčovým tématem pro programy politických stran a hnutí, politiky, političky na všech úrovních, média a společnost klíčovým tématem, změny se nedají očekávat (postavení žen v politice se od počátku 90. let v podstatě nezměnila, procentuální zastoupení žen v populaci je 50%, procentuální zastoupení žen v parlamentu je 15%)
- ženy političky mezi sebou nespolupracují, neexistuje ženská solidarita
- ženy nejsou v politice, protože nejsou v základnách politických, protože nesou dvojí „břemeno“ : pracovní proces, péči o domácnost a předsudky a stereotypy, panující ve společnosti ohledně rozdělení ženských a mužských rolí
- jedním z dočasných prostředků , jak dosáhnout rovného zastoupení , je zavedení kvót pro kandidátní listiny politických stran do volebního zákona, kritická hranice je, dle dokumentu, 30 %, a to na všech úrovních (komunální – parlamentní)

Pro prosazování rovného zastoupení žen v české politice uvádí tyto důvody:

¹⁰⁵ Havelková.H, Gender a politika, Gender studies,o.p.s.:2004, str.38-4

¹⁰⁶ <http://www.mpsv.cz/files/clanky/961/02-zprava.pdf> výsledky výzkumu: Analýza nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích, str.75

- „zapojení obou pohlaví do rozhodovacích procesů vede k rozhodnutím , která lépe odraží potřebu a zkušenosti občanů a občanek, respektují je , a odporují tak mj. kvalitnější alokaci veřejných zdrojů
- vzhledem k tomu, že ženy tvoří polovinu občanů, a tedy daňových poplatníků, měly by být stejně zastoupeny na pozicích , kde se přijímají politická rozdělení, včetně využívání veřejných financí
- členské státy Evropské unie se mnohokrát zavázaly k prosazování genderové rovnosti na národní i evropské úrovni
- genderová rovnost je jedním z pilířů sociální spravedlnosti a lidských práv
- genderová rovnost je zásadním předpokladem demokracie a udržitelného ekonomického rozvoje i rozvoje lidských zdrojů
- genderová vyrovnanost vede k nastolení opomíjených nebo úplně nových témat mezi témata politické agendy

Výhodou zajištění této rovnosti pro ženy a muže :

- zviditelnění žen a jejich životních a pracovních zkušeností a názorů v politice – nejen komunální , ale i krajské a celostátní
- překonání stereotypů
- prosazování lidských práv
- zapracování genderově relevantních témat, jako je gender mainstreaming, genderové analýzy a statistiky do politické agendy České republiky

➤ **Analýza nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích**

Studie je zpracovaná pro potřeby Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, jejím cílem bylo „zmapovat a analyzovat zapojení žen do politiky v České republice a její deskripci včetně proměn, jež nastaly v průběhu a pod vlivem procesů transformace a především evropeizace českého politického systému, ale také se zaměřit na změny vnímání účasti žen v politice českou veřejností, dále analyzovala zahraniční zkušenosti v dané problematice, prozkoumat důvody nižšího zastoupení žen v politických funkcích v Česku, jako jsou bariéry vstupu žen do politiky, institucionální pravidla a veřejný diskurz na téma zastoupení žen v politice.

Následující závěry studie neobsahují závěry ze statistických šetření. Jednak jsou částečně uvedeny v kapitole 3.2 DP a jednak čísla nejsou pro tuto kapitolu relevantními údaji. Závěry, získané kvalitativní sondou v rozhovorech s političkami v části studie, jsou následující:

- čím vyšší politická funkce, tím menší šance pro ženy být na tuto funkci nominovány
- v českém parlamentu se setkáváme s výrazným generovým rozdělením sfér – ženám jsou přisuzovány pozice ve zdravotnictví, školství, sociální politice
- „ženské“ agendy jsou vnímány politiky i političkami jako méně prestižní
- ženy mají pouze limitovanou možnost ovlivňovat proces nominací uvnitř politických stran, jejich umístění na kandidátní listiny je mnohdy věcí náhody
- ženy potvrzují vztah mezi silnou pozicí vně strany a uvnitř stranické hierarchie (vysoká úřednická funkce, veřejná známost, atd.)
- v politice panují rozdílná měřítka pro ženy a muže, prosadit svůj názor je pro ženy velmi obtížné, protože mužský princip a způsob vnímání představuje v současné době dominantní diskurz
- muži a ženy mají v politice odlišné pojetí moci, pro ženy je méně důležitá funkce a postavení, naopak svou roli chápou jako veřejnou službu
- pro politickou kariéru je pro ženy klíčové skloubení politické kariéry s rodinou, podpora rodiny je důležitou podmínkou pro vstup do politického života
- důležitým aspektem je rozdělení práce v rodině, ženy-političky stále vnímají domácí práce jako svou povinnost
- ženy nevstupují do politického života, protože jde o maskulinní prostředí
- ženy nejsou v politice, protože je tam muži nepustí
- političky jsou politiky i v obecném životě vystaveny diskriminaci
- političky ve vrcholné politice spíše kvóty odmítají “,¹⁰⁷ str. 56

Závěry z dotazníkového šetření mezi českou populací v části studie, která odpovídala na otázky, týkající se základních bariér většího zastoupení žen v politice, jsou následující:

Postojové hodnoty společnosti

- „žen je v politice málo, ale veřejnost si představuje, že by ženy měly dělat jiný typ veřejné aktivity než muži (věnovat se např. sociálním tématům, nadační činnosti)
- ženy se v menší míře zajímají o politiku, čímž dochází k prvotní samoselekcí žen (existuje více mužů, kteří se chtějí angažovat, a tedy zastupitele je možné vybírat spíše z mužů než z žen)
- ve společnosti přetrvává tradiční pojetí rolí mužů a žen, což ztěžuje ženám možnost začít politickou kariéru (žena musí získat nejdříve svolení v rodině)

¹⁰⁷ http://www.mpsv.cz/files/clanky/961/02_zprava.pdf, s. 56

Institucionální důvody

- poměrný volební systém s velkými obvody pomáhá ženám
- volební systém sám od sebe nedokáže odstranit vliv tradičních hodnot a ideologii stran

Výběr kandidátů v politických stranách

- žena v tomto výběru často stojí proti převaze mužů, kteří drží politické pozice
- a chtějí je v dalších volbách obhajovat (pozn. autora: ženy mají tendenci po dvouletém volebním období politiku opouštět a vracet se do původního zaměstnání), nově vstupující žena je tím, kdo je chce o pozici připravit
- žena stojí proti mužům, kteří se znají, mají vztahy vybudované i na jiné bázi než jen stranicko-politické, což jim umožňuje vytvářet pevné dohody bez účasti žen“, str. 92¹⁰⁸

4. 3 Dokumenty EU, ČR

K nejdůležitějším dokumentům Evropské unie a Českého státu, zajišťující základní práva člověka, politická práva člověka, patří:

- Ústavní normy, mezi které patří Ústava, Listina základních práv a svobod
- Mezinárodní smlouvy, zejména Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (čl. 25)
- Evropská konvence lidských práv (čl.3 Protokolu)
- Volební zákony¹⁰⁹
- vládní programy
- dokumenty Ministerstva práce a sociálních věcí

Dokumenty, týkající se rovných příležitostí žen a mužů

➤ Základní vnitrostátní dokumenty (výběr)

- Národní zpráva o plnění Pekingské akční platformy
- Priority a postupy Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky při prosazování rovnosti žen a mužů v roce 2005
- Usnesení vlády č. 6 ze dne 7.1.1998 k informaci o postavení žen ve společnosti
- Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen v roce 1998

¹⁰⁸ <http://www.mpsv.cz/files/clanky/961/02-zprava.pdf>,

¹⁰⁹ FILIP, J. Ústavní právo II., Masarykova univerzita Brno – právnická fakulta 1994, ISBN 80-210-0920-8

- Usnesení vlády č. 236 ze dne 8.4.1998 o Prioritách a postupu vlády při prosazování rovnosti mužů a žen
  - Souhrnné zprávy o plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti mužů a žen v letech 1998 – 2006,
  - Aktuální text Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů , aktualizace 11.7.2007, ¹¹⁰
  - Evropský pakt pro rovnost žen a mužů
- **Základní mezinárodní dokumenty (výběr)**
- Zpráva ze čtvrté světové konference o ženách (Peking 4. – 15. 9. 1995)
  - Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen
  - Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen (od r. 1993 součástí právního řádu ČR)
- **Vnitrostátní odborné studie a publikace (výběr)**
- Rovné příležitosti pro ženy a muže – nedílná součást české politiky na cestě do Evropské unie
  - Ženy a muži v datech 2005
- **Zahraniční odborné studie a publikace (výběr)**
- Pozitivní akce v oblasti rovnosti mužů a žen (Rada Evropy – RE)
- **Ostatní dokumenty, týkající se rovných příležitostí žen a mužů (výběr)**
- Idea - Implementace kvót: zkušenosti z Evropy
  - Idea - Ženy v parlamentu: nad rámec čísel
  - Genderový balíček: Ženy v politice - situace v České politice
  - Evropská komise - Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2007
  - Evropská komise: Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006
  - Záznam doporučení 2003 (3) Výboru ministrů členských zemí, týkající se rovné účasti žen a mužů na rozhodování v politické a veřejné sféře
  - Analýza nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích

¹¹⁰ http://www.mpsv.cz/files/clanky/2785/aktualni_priority.pdf

- Stínová zpráva v oblasti rovného zacházení a rovných příležitostí žen a mužů 2004
- Genderový balíček 1/2005 – politická participace žen ¹¹¹

4.4 Aktivity nestátních neziskových organizací

Na úvod pár slov o nestátních neziskových organizacích a jejich postavení ve státním systému.

Nestátní neziskové organizace rozdělujeme podle právního základu na:

- občanská sdružení¹¹²
- obecně prospěšné společnosti¹¹³
- nadace a nadační fondy¹¹⁴
- církve a náboženské společnosti¹¹⁵

Tyto organizace sdružují občany společného zájmu, lze tedy říci, že jde o zájmové organizace, které jsou vlastně výrazem institucionalizovaných zájmů sociálních skupin. Tvoří institucionální subsystém politického systému.

„Zájmové organizace se na jedné straně podobají politickým stranám tím, že slouží realizaci zájmů. Na druhé straně je však zároveň otázka realizace zájmů od politických stran odlišuje. Neusilují totiž o realizaci svých zájmů prostřednictvím moci jako politická strana, ale prostřednictvím nátlaku na státní aparát, politické strany i jednotlivé politiky s cílem dosáhnout přijetí takových rozhodnutí, jež jsou pro ně výhodná. Zájmové organizace se tedy nesnaží přímo získat moc, ale uplatňují nátlak na centra politického rozhodování. Zájmové organizace prosazují zájmy dílčí.“ ¹¹⁶

Počet nestátních neziskových organizací ve srovnání se stavem bezprostředně po vzniku České republiky klesl. **Věra Šimková** ve své diplomové práci uvádí číslo cca 25 – 30 nestátních neziskových organizací žen. Většina z nich se soustřeďuje na specifické oblasti veřejných zájmů, vesměs charitativního zaměření, pouze některé z nich si kladou za cíl zlepšit postavení žen v současné společnosti.

¹¹¹ http://www.padesatprocent.cz/?c_id=86

¹¹² Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

¹¹³ Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů

¹¹⁴ Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech

¹¹⁵ Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů

¹¹⁶ KROUPA, J. a kol. Politologie, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993. ISBN 80-210-0593-9, s. 77

Důležitou úlohu nestátních neziskových organizací při prosazování rovných příležitostí žen a mužů přiznává i vláda ČR, která v dokumentu: „*Souhrnná zpráva o plnění priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů*“ z roku 2006 uvádí: „Významné postavení v prosazování rovných příležitostí žen a mužů ve společnosti mají **nestátní neziskové organizace**, které vhodně pokrývají oblast mimo působnost státní správy a které jsou obvykle jako první schopny identifikovat nově vzniklý problém ve společnosti. Významná je jejich úloha v charitativní a sociální činnosti a hlavně v práci s konkrétním ženami – matkami samoživitelkami, oběťmi domácího násilí, nebo pořádají kurzy pro matky na mateřské a rodičovské dovolené a pro začínající podnikatelky. Nezpochybnitelná je také jejich neváznoucí vzdělávací a osvětová činnost jak pro širokou veřejnost v rámci mediálních aktivit, tak pro konkrétní cílové skupiny a odbornou veřejnost. Členky a členové nestátních neziskových organizací publikují články, týkající se generové problematiky, a vystupují v médiích, čímž se velmi významně podílejí na pokračování a samotné existenci celospolečenské diskuse o rovnosti žen a mužů. Tato jejich činnost významným způsobem zvyšuje obecné povědomí o rovnosti žen a mužů.¹¹⁷

Zpráva vlády České republiky o plnění z roku 2006 „*Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů*“ jistě vycházela z relevantních podkladů, ale z výzkumných výsledků této práce, který se dotkl i samotné existence a činnosti nestátních neziskových organizací, genderové problematiky a rovnosti žen a mužů, nelze učinit tak optimistické závěry, jak uvádí předemětná zpráva.

Z oslovených respondentek v počtu 14 nezná ani jednu nestátní neziskovou organizaci, zabývající se ženami v politice, plných 80 %, po jedné zná 20 %, a to „**České matky**“ a **Nadaci Terezy Maxové**, co je jejich náplní práce, však nevěděla ani jedna respondentka. Definovat pojem gender umělo 20 % respondentek, které uvedly, že pojem znají z vysoké školy, šlo o respondenty zařazené do kategorie 1 označující věkovou kategorii 25 – 35 let. O existenci celospolečenské diskuse o rovnosti žen a mužů díky nestátním neziskovým organizacím vědělo 0 % respondentek, 20 % respondentek o dané problematice vědělo opět z vysoké školy (VŠ sociologie – sociální práce a politika, VŠ jazyky) Masarykovy univerzity v Brně.

---

¹¹⁷ <http://www.mpsv.cz/cs/4461>- Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky - rovnost žen a mužů – základní dokumenty – „Souhrnná zpráva o plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů v roce 2006 „

Vládní dokument uvádí, že k roku 2006 jsou neaktivnější tyto nestátní neziskové organizace: Fórum 50 %, proFem, Bílý kruh bezpečí, Gender Studies, Český helsinský výbor, Žába na prameni, Český svaz žen, Apeiro – Společnost pro zdravé rodičovství, Rosa, Otevřená společnost o.p.s., Asociace podnikatelek a manažerek a Moravská asociace podnikatelek a manažerek.

Tato práce, věnovaná problematice žen v politice, proto představí některé organizace zaměřené na tuto činnost:

- **Občanské sdružení Fórum 50 %** Sdružení je založeno za účelem poskytování prostoru pro vyjadřování a realizaci idejí, myšlenek a projektů, sloužících k prosazení a rozvoji rovného zastoupení žen a mužů ve veřejném životě.

Cílem sdružení je prosazení společnosti s vyrovnaným zastoupením žen a mužů ve veřejném životě, pořádání osvětových a vzdělávacích programů. Mimo jiné pořádá kulturní a společenské akce, včetně kampaní prosazujících myšlenky, které jsou v souladu s posláním sdružení, provádí analýzy a výzkumy, vydává publikace a další materiály, např. „*Nebojme se kvót! Sborník z konference Podpora vstupu žen do politiky: možnost uplatnění pozitivních nástrojů*“.¹¹⁸ Inicjuje procesy a realizuje projekty, které vedou ke zlepšení podmínek rovného zastoupení žen a mužů v politice.¹¹⁹ Fórum 50 % realizuje pilotní projekt tzv. „*Otevřená univerzita*“, který nabízí odbornější a komplexnější přípravu pro zájemkyně (i zájemce) o promyšlenější a informovanější vstup do politiky, tak aby se společné úsilí mohlo odrazit nejen v obsahu politiky, ale i ve vyšší kultuře demokracie.¹²⁰

- **Česká prezidentka**, toto sdružení ve spolupráci s Fórem 50 % si klade za cíl zvýšit podíl zastoupení žen na všech stupních řízení, tato sdružení zrealizovala 1. Sympozium České prezidentky 18.10.2007. Akce měla za cíl zviditelnit myšlenky a vize českých ženských osobností, které se mohou stát příkladem pro všechny ostatní.¹²¹

- **Česká ženská lobby** je síť organizací, která hájí práva žen v České republice. Česká ženská lobby má v současnosti 22 členek – českých ženských nevládních organizací, a jejich počet zatím dále roste. Je také součástí **Evropské ženské lobby**, která sdružuje ženské a genderové organizace Evropy a spolupracuje s Evropskou komisí EU.

¹¹⁸ ZÁŘECKÁ,P. Nebojme se kvót! Sborník z konference Podpora vstupu žen do politiky:možnosti uplatnění pozitivních nástrojů, 1. vydání, Fórum 50 %,o.s., 2008, ISBN 978-80-254-1219-0

¹¹⁹ Čl. II.,III., Stanov Občanského sdružení Fórum 50 %, ve znění z března 2008

¹²⁰ http://www.padesatprocent.cz/docs/1_symposium_CP-sbornik.pdf

¹²¹ <http://www.prezidentka.cz/argumenty.php?rubric=64>

Agenda České ženské lobby je poměrně široká, od pomoci obětem domácího násilí, ochrany žen před diskriminací na trhu práce, obhajoby práv romských žen, sdružení katolických žen, obhajoby reprodukčních práv žen, rodičovství, až po vyrovnávání šancí žen a mužů v politice. Česká ženská lobby je součástí Evropské ženské lobby, která sdružuje ženské a genderové organizace z evropských zemí (členských států EU a žadatelských zemí). Jejím cílem je podpora ženských práv a rovnosti mezi muži a ženami v Evropské unii.

Evropská ženská lobby považuje sama sebe za feministickou organizaci, svoje postoje odvozuje z feminismu. Tím se také odlišuje od dalších mezinárodních „ženských“ sítí, které rovněž mohou hájit zájmy žen, ale na jiném než feministickém základě.

U vzniku sítě v roce 2005 stály tři nestátní neziskové organizace (Český svaz žen, Unie katolických žen a Gender Studies), které se spojily pro připomínkování vládních dokumentů a lobování za vytvoření vládní instituce, která by se zabývala rovností žen a mužů. Jejich snaha byla úspěšná a v roce 2001 vznikla pod Ministerstvem práce a sociálních věcí Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, ve které byly zastoupeny i zástupkyně nestátních neziskových organizací. Počet návštěvníků online k datu 9.12.2008: **8, Činnost bude ukončena nejspíše** z důvodu nedostatku financí.¹²²

- Nadační fond Slovak-Czech Women's Fund, **účelem a cílem fondu je zejména všestranná podpora projektů v oblasti ochrany ženských práv a principů rovných příležitostí mezi ženami a muži, jako např. Podpora projektů zaměřených na posílení dívek a mladých žen a jejich vůdčích dovedností.**¹²³

- **Gender Studies, o.p.s.** je nevládní neziskovou organizací, která slouží především jako informační, konzultační a vzdělávací centrum v otázkách vztahů mužů a žen a jejich postavení ve společnosti. Cílem organizace je shromažďovat a dále zpracovávat a rozšiřovat informace, související s genderovou tematikou. Prostřednictvím specifických projektů GS aktivně ovlivňuje změny, týkající se rovných příležitostí v různých oblastech, jako jsou

---

¹²² <http://czlobby.cz/clanky/o-ceske-zenske-lobby>

¹²³ Seznam podpořených projektů v České republice v "Otevřeném grantovém kole" v roce
gitA - Genderová informační a tisková agentura, o.s. - gitA - „černá na bílém“ - 99 800 CZK
el na druhou, o.s. - Konference českých a slovenských LGBTI organizací - 81 500 Kč
Zkus IT, o.s. - Informační kampaň Zkus IT- 99 900 CZK
Azylový dům pro ženy a matky s dětmi, o.p.s. - Všude dobře - doma nejhůř - 100 000 CZK
Gender Studies, o.p.s. - Mladí a rovné příležitosti žen a mužů- 100 000 CZK
Žába na prameni, o.s. - Zlaté žáby- 100 000 CZK
ROSA - centrum pro týrané a osamělé ženy - Mosty pomoci- 100 000 CZK, jedná se o vesměs ženské neziskové nestátní organizace, zdroj:
<http://www.scwf.cz/cz/supportedprojects/87/>

například institucionální mechanismy, trh práce, politická participace žen, informační technologie apod. Gender studies také provozuje knihovnu, obsahující množství publikací a materiálů k feminizmu, gender studies, právům žen a mužů atp.

Nejznámější akcí je „*Paměť žen*“, rozsáhlý mezinárodní projekt, iniciovaný a koordinovaný Gender Studies, o.p.s. Těžiště projektu spočívá v zachycení životních zkušeností a názorů žen tří generací (narozených v letech 1920 - 1960) metodou oral history a narativního interview.¹²⁴

- **proFem, o.p.s. konzultační středisko pro ženské projekty**, dle informací k 19.12. 2008 z finančních důvodů končí vzdělávací projekty a zkracuje pracovní dobu.¹²⁵

Za první lobbyingový (a zároveň monitorovací) projekt lze označit internetový projekt - www.hlidacifena.cz, který vznikl před volbami v roce 2002. Tyto webové stránky obsahují především rozhovory s političkami, rozbor kandidátek z hlediska zastoupení žen a mužů, informace ze zahraničí, apod. Před volbami do Evropského parlamentu byl zahájen česko-slovensko-polský projekt na podporu politické reprezentace žen z nových členských států. www.hlidacifena.cz, ke dni 10.12.2008 nepřístupná.

4.5 Činnost vzdělávacích a vědeckých institucí

Nezastupitelnou roli v systému hrají vzdělávací a vědecké instituce.

Vědecké instituce

➤ Sociologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i.

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., byl založen v roce 1965, po zrušení v roce 1970 byl obnoven až v roce 1990. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., se stal od 1.ledna 2007, stejně jako všechny ústavy Akademie věd ČR, veřejnou výzkumnou institucí. Ředitelkou Sociologického ústavu je **PhDr. Marie Čermáková**.

¹²⁴ <http://genderstudies.cz/gender-studies/kdo-jsme.shtml>

¹²⁵ <http://www.profem.cz/>

➤ **Oddělení Gender & sociologie** bylo založeno v roce 1990, kdy byl zpracován výzkumný záměr Sociologického zkoumání postavení žen v české společnosti. Součástí oddělení je **Národní kontaktní centrum – ženy a věda**, které bylo založeno v roce 2001 v rámci programu EUPRO MŠMT ČR. Cílem NKC-ŽV je přispívat k rozvoji debat o genderové rovnosti ve vědě a vzdělávání na úrovni státní správy, výzkumných institucí, univerzit, v rámci výzkumné komunity i v médiích, a tím působit na zavádění institucionálních změn ve výzkumných organizacích a nepřímo na zlepšení postavení žen a mladých lidí ve vědě. Oddělení vydává časopis ***Gender, rovné příležitosti, výzkum***. Časopis vychází od roku 2000 s podporou projektů aplikovaného výzkumu Grantové agentury Akademie věd.

Genderová studia se zaměřením na sociologii mají stanovena následující témata:

postavení žen v české společnosti, pozice žen na trhu práce

sociální politika ve vazbě na rodinu

politiky rovných příležitostí mužů a žen

ženský potenciál ve vědě, postavení mladých lidí ve vědě

genderové nerovnosti v oblasti lidských zdrojů

ženské elity¹²⁶

➤ **Historický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i.**

Jedním z výzkumných záměrů současné doby Historického ústavu AV je tématicky aktuální. Jedná se o tvorbu publikace, která formou biografických studií zhodnotí nejvýznamnější proměny v postavení a úloze žen v 19. a na počátku 20. století. Spolu se známými osobnostmi ženského světa se zde objeví i biografie méně známých žen, které utvářely své vlastní životní podmínky a ovlivňovaly své okolí, s názvem: ***Ženy v Českých zemích v éře modernizace***.¹²⁷

➤ **Výzkumný ústav práce a sociálních věcí – VÚPSV, v.v.i.**

Hlavní náplní ústavu je aplikovaný výzkum v oblasti práce a sociálních věcí na regionální, celostátní i mezinárodní úrovni. Ústav také vykonává konzultantskou činnost pro uživatele výsledků výzkumů a organizuje semináře a konference. Mezi hlavní výzkumné zájmy ústavu patří: trh práce a zaměstnanost; sociální dialog a pracovní vztahy; sociální ochrana; rodina; **rovné příležitosti**; příjmy a mzdy, teorie sociální politiky. Na základě rozhodnutí zřizovatele

¹²⁶ <http://www.soc.cas.cz/info/cz/1/Kdo-jsme.html>

¹²⁷ <http://www.hiu.cas.cz/cs/vyzkumny-zamer/tematicke-projekty.ep/>

ústavu bylo v úzké spolupráci s Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně ustaveno **Výzkumné centrum VUPSV v Brně**, Pellicova 43, 602 00 Brno.¹²⁸

Vzdělávací instituce

➤ Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně

Obor genderových studií nabízí následující předměty: Sociologické teorie genderu, Historie ženského hnutí a feminismu, Gender a právo v ČR a EU, Genderová struktura společnosti, Metody prosazování genderové rovnosti + praxe, Metodologie výzkumu genderové problematiky, Gender v terénu: metody kvalitativního výzkumu, Gender a věda, Gender v etnografii, Gender ve válce: kultura násilí a konfliktu, Násilí na ženách, Gender v literatuře, Kritická mužská studia, Queer studies, Feministické hnutí v současných společnostech, Gender a média, Genderová socializace, Filosofické teorie genderu, Feminismus v domácím a mezinárodním kontextu, Trest a uvěznění: genderová perspektiva, Gender a náboženství, Český film z aspektu gender a feministické teorie.¹²⁹

Gender centrum na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Gender centrum se podílelo na výzkumu rovných příležitostí ve firmách, působících v Čechách a na Moravě, mezi jehož výstupy patří dvě popisné a informační brožury. Pro brněnskou veřejnost i studující Masarykovy univerzity organizuje již řadu let přednáškově-diskusní cyklus Gender kulatý stůl a sérii promítání dokumentárních i hraných filmů, spojených s diskusí nad genderovými aspekty zhlédnutých děl. Pro vyučující základních a středních škol a pro novináře a novinářky zrealizovalo vzdělávací cyklus Společnost žen a mužů z aspektu gender (grantová podpora OSF 1999 - 2002).¹³⁰

➤ Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze – Katedra genderových studií

V rámci magisterského programu Gender studies studující konfrontují široké spektrum teoretických, metodologických i praktických otázek, týkajících se genderu jako jednoho ze základních organizačních principů lidské společnosti; genderové a sexuální symboliky a kontextualizace; historického i současného postavení žen a mužů v různých

---

¹²⁸ <http://www.vupsv.cz/>

¹²⁹ <http://www.gendernora.cz/index.php?page=gender>

¹³⁰ <http://gender.fss.muni.cz/>

společnostech; vlivu feministických teorií a metod ve vědě a výzkumu; a dalších různých aspektů genderu.

V této souvislosti je třeba podotknout, že genderová problematika je ve vyspělých zemích stále více považována za jeden ze základních kamenů vzdělání, o čemž svědčí například aktivity Evropské Unie v této oblasti.¹³¹

Jednotlivé komponenty, uvedené v kapitole 4 „Objektivní teorie pro vstup ženy do politiky v České republice“, by měly umožnit, předem připravit, podpořit v obecné rovině, tedy zatím bez osobní angažovanosti, podmínky pro vstup žen do politiky s cílem zvýšit jejich počet v politice a odstranit tak sociální problém. Měly by tvořit propojený systém, jehož součástí by byly i jednotlivé politické strany a politická hnutí. Svě činnosti a aktivity by měly sladit, koordinovat, podporovat se ve svých aktivitách.

Z porovnání výsledků výzkumů, hodnotících zpráv státních institucí a údajů, získaných v rámci empirického výzkumu této DP, vyplývá, že kýžený výsledek se nedostavuje. Je možné uvažovat o tom, že systém nefunguje, jednotlivé komponenty nejsou dostatečně nebo vůbec propojeny. Kromě právních norem, které od data své účinnosti prostupují všemi úrovněmi společnosti, aktivity vlády jsou ve fázi mapování situace, případně řešení na nejvyšší úrovni řízení státu. Genderové studie a výzkumné práce oslovují odbornou veřejnost, média mnohdy téma bagatelizují, aktivity nestátních neziskových organizací jsou mnohdy jednorázové. Ze zjištěných výsledků výzkumu vyplynuly pozitivní dílčí výsledky, a to pro vysoké školy, které s gender problematikou své studentky seznámily. (Není možné zobecnit, a to ani na všechny vysoké školy).

Pokud je možné aktivity státních institucí, nestátních neziskových organizací, výchovně vzdělávacích a vědeckých institucí, sdělovacích prostředků směrem k ženám, chápat jako preventivní aktivity vůči ženám jako sociální skupině, sociální pedagogika může v tomto směru sehrát určitou roli. Může nabídnout zásady, jejichž dodržování by mohlo nastartovat fungování celého preventivního systému. Nezbytné zásady jsou formulovány **B. Krausem** následovně:“ **princip systémovosti** – veškeré činnosti a snahy musejí tvořit systém. Ve vzájemném souladu by měla působit škola, rodina, výchovná zařízení, občanská sdružení, s podporou legislativy, médií a celkového společenského klimatu. Druhým důležitým

---

¹³¹ http://www.fhs.cuni.cz/gender/o_nas.html

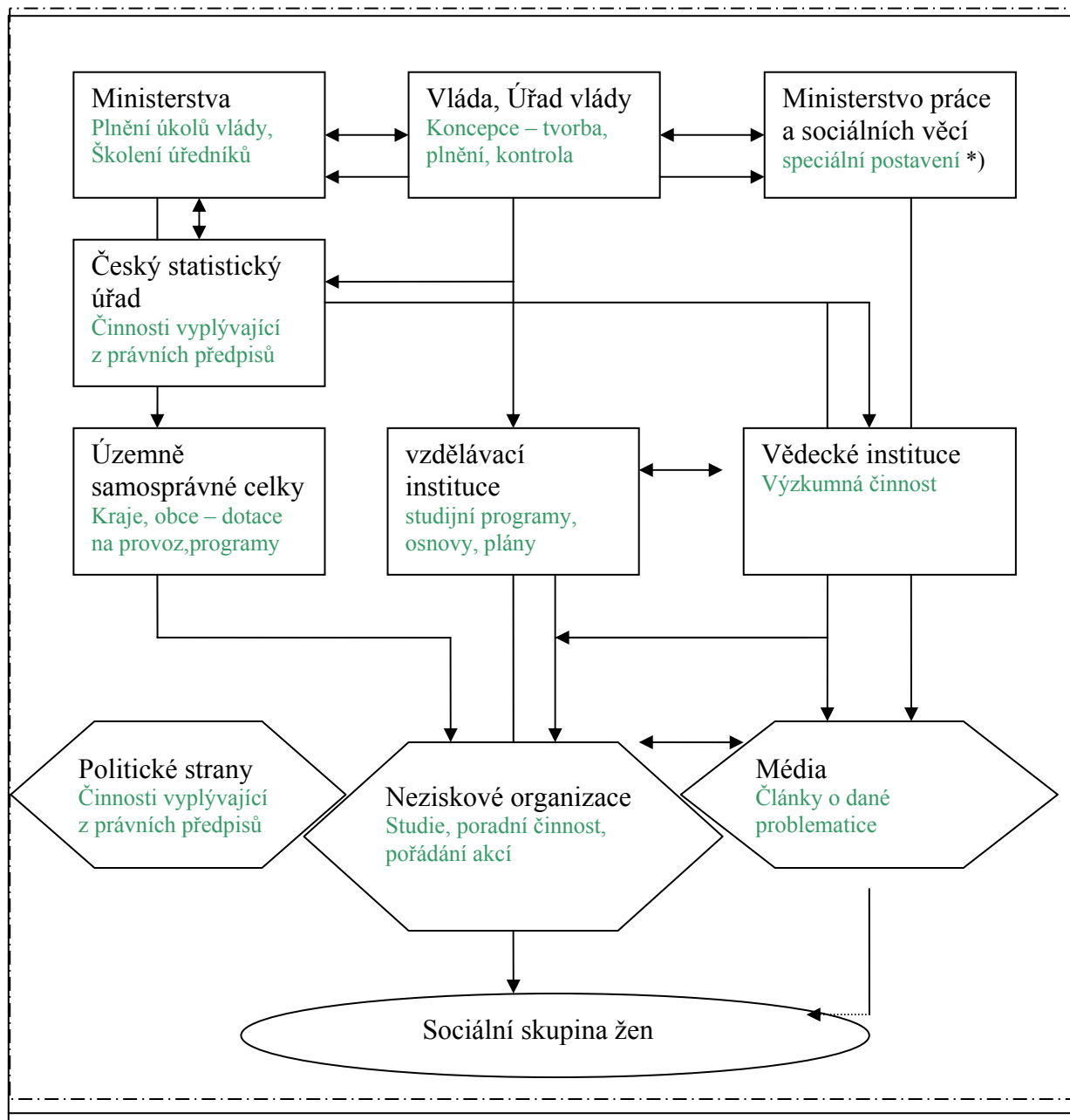
principem je **systematičnost**. Veškeré působení musí být průběžné a sociálněvýchovná činnost kontinuální. Často jsme svědky různých jednorázových, epizodických akcí, které bývají již předem odsouzeny k neúspěchu. Třetí důležitou zásadou je **komplexnost**, a to působení na osobnost ve všech jejích složkách (kognitivní, konativní, emocionální). s.150.¹³²

---

¹³² KRAUS,B. Základy sociální pedagogiky, 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3

Objektivní teorie pro vstup ženy do politiky v České republice – schéma současného fungování nastaveného systému

Legenda:

správní instituce
  ostatní
  sociální skupina

XY - název

XY - činnosti

*) – koncem roku 2008 byla agenda rovných příležitostí žen a mužů přesunuta na Úřad vlády pod gesci ministra pro lidská práva a národnostní menšiny

5 Objektivní praxe pro vstup ženy do politiky v České republice

Jde o práva každého občana - žen i mužů. Každý občan České republiky se může v současné době, myšleno v obecné rovině, a pokud chce, stát subjektem politiky, jde jen o jeho volbu.

Základním a vlastně jediným krokem pro vstup do politiky je vstoupit do politické strany či politického hnutí a stát se tak jejich členem. Právo být členkou určité strany či hnutí však neexistuje. Právo sdružovat se v politických stranách je subjektivním veřejným právem a veřejná (státní) moc nesmí občanu ČR v tomto právu bránit, ale nemůže státní moc vystupovat proti politické straně, která je právnickou osobou soukromého práva, a nějakým způsobem ji k přijetí konkrétního občana za člena strany právně donutit. Jde o vnitřní věc jednotlivých politických stran, přijímání členů řeší stanovy jednotlivých politických stran.¹³³ Ty také mohou upravit vlastní požadavky na participaci žen.

Jako například **Česká strana sociálně demokratická** upravuje participaci žen následovně:

- čl.2, odst.2 Stanov:“ ČSSD prosazuje princip rovných příležitostí pro ženy a muže. Jejím cílem je uplatňování této zásady do vlastní činnosti tak, že je pro ni závazná při sestavování kandidátních listin pro volby všech stupňů a při utváření všech orgánů strany.“
- čl.21, odst.2, písm. b) Stanov:“Nejméně do funkce jednoho místopředsedy okresního výkonného výboru musí být zvolena žena.“
- čl. 26, odst. 2, písm. b) Stanov:“ Nejméně do funkce jednoho místopředsedy krajského výkonného výboru musí být zvolena žena.“
- čl. 29, odst. 2, písm. e):“Nejméně do funkce místopředsedy sjezdu ČSSD musí být zvolena žena.“
- čl. 35, odst. 3 Stanov:“ Při volbě členů orgánů ČSSD jsou navrhování kandidáti tak, aby se členy těchto orgánů staly i ženy, senioři, mladí do 30 let, pokud stav členské základny toto umožňuje.“
- čl. 35, odst. 4 Stanov:“Volební řád pro volbu delegátů na okresní konferenci, krajskou konferenci a Sjezd ČSSD, jakož i pro volbu členů Krajského výkonného výboru a Ústředního výkonného výboru musí zabezpečovat zajištění podílu zastoupení žen ve výši nejméně 25%..., tato pravidla se uplatňují dle možností i na úrovni místní organizace okresního výkonného

¹³³ FILIP, J. Ústavní právo II. Díl, Masarykova univerzita Brno – právnická fakulta 1994. ISBN 80-210-0920-8

výboru a Předsednictva ČSSD.¹³⁴ Tato pozitivní opatření ČSSD však neplatí pro kandidátní listiny.

Strana zelených je první stranou, která přistoupila k pozitivním opatřením pro ženy. Kvóta, která se uplatňuje i pro volby do vnitřních orgánů strany, vyhrazuje ženám třetinu míst. Závazná kvóta je začleněna do stanov strany: „Ve volených orgánech má být v každé navržené trojici členů nejméně jedna osoba opačného pohlaví. Pokud po prvním kole voleb není tato kvóta naplněna, v následujícím kole se volí kandidáti pouze nedostatečně zastoupeného pohlaví.“¹³⁵

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách, § 2 odst. 3, pouze stanoví, kdo má volební právo a kdo může být funkcionářem stran a hnutí. Pro aktivitu v politice však není až tak podstatné právo volit, ale **především být zvolen**, a zde je nutné splnit požadavky dané právním předpisem. V souvislosti s právem být zvolen, tedy s aktivní politikou, lze narazit na **střet zájmů - neslučitelnost členství** se zastáváním některých funkcí.

Střetem zájmů se rozumí fakt, kdy jeden člověk je odpovědný dvěma a více organizacím, jejichž požadavky na práci se vylučují, nebo může svého postavení a informací využít a získat tak výhodu oproti jiným osobám. Má se za to, že politik, jako zástupce lidu, jednající v jejich prospěch, nemá zastávat funkce v některých mocenských, ekonomických nebo významných organizacích.¹³⁶

Neslučitelnost funkcí upravuje několik zákonů, které zakazují při výkonu určitého povolání některou politickou funkci, např.

- řadový zaměstnanec obce, vykonávající státní správu, nesmí být členem zastupitelstva obce, v níž je zaměstnán¹³⁷

¹³⁴ Stanovy České strany sociálně demokratické, ve znění změn ze dne 23.-25.3.2007, registrace MV ČR dne 11.5.2007 pod č.j. AVS/1-83/90

¹³⁵ Odst. 4, čl. 28 Stanovy Strany zelených ve znění z 25.9. 2005, <http://sz.cz>

¹³⁶ § 5 odst. 3, z.č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů: „s funkcí **poslanec nebo senátor** jsou **neslučitelné** funkce vykonávané v pracovním vztahu nebo ve služebním poměru k České republice, pokud jde o funkce jmenované nebo o funkce, v nichž se při výkonu státní správy rozhoduje

a) na ministerstvu nebo v jiném správním úřadu

b) na státním zastupitelství nebo soudu

c) v bezpečnostních sborech, ozbrojených silách ČR, Nejvyšším kontrolním úřadu, Kanceláři prezidenta republiky, Kanceláře Poslanecké sněmovny, Kanceláře Senátu, v Pozemkovém fondu České republiky nebo jiných státních fondech a v Kanceláři veřejného ochránce práv

¹³⁷ § 5, odst. 2, 3, z.č. 491/2001 Sb. O volbách do zastupitelstev obcí, :“**funkce člena zastupitelstva** obce, města, územně členěného statutárního města nebo hlavního města Prahy je **neslučitelná** s funkcí vykonávanou **zaměstnancem** této obce, města, územně členěného statutárního města nebo hlavního města Prahy zařazeným do obecního úřadu .....“, odst. 3:“ .....je neslučitelná pouze za podmínky, že zaměstnanec vykonává přímo státní správu vztahující se k územní působnosti příslušné obce“

- tajemník města¹³⁸, ředitel magistrátu¹³⁹, ředitel krajského úřadu¹⁴⁰ nesmějí být především členy v politických stranách a politických hnutích a nesmějí být členy zastupitelstev svého územně samosprávného celku, ředitelé hlavního města Prahy a krajských úřadů nesmějí mít funkci poslance a senátora
- příslušník bezpečnostního sboru¹⁴¹ nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí
- další zaměstnanci, pracující v institucích uvedených v zákoně č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů

Požadavky, vycházející z ustanovení právních předpisů, jejichž splnění „aktivuje“ právo občanů být zvolen:

- **Volby do ÚSC** (územně samosprávných celků – obce, kraje)
dosažení 18 let, charakter voleb je zpracován systémem poměrného zastoupení, přímost volebního práva s možností přednostního hlasování v systému volných kandidátních listin.
- **Volby do Poslanecké sněmovny**
dosažení 21 let, charakter voleb je zpracován systémem poměrného zastoupení, přímost volebního práva s možností přednostního hlasování v systému vázaných kandidátních listin.
- **Volby do senátu**
dosažení 40 let, princip většinového volebního systému.¹⁴²

Z výše uvedených informací vychází toto resumé. Rozhodne-li se občan vstoupit do politické strany a splní požadavky příslušné politické strany, je přijat, stává se členem dané politické strany. Pokud dále splňuje výše uvedené požadavky dané zákonem, má šanci být zařazen na kandidátní listinu příslušných voleb. Je-li danou osobou žena, členka Strany zelených má šanci být zapsána na volitelná místa kandidátní listiny vyšší. Pokud je zařazena na tzv. volitelné místo díky vnitropolitické dohodě, nebo má tolik příznivců, kteří jí dali preferenční hlasy, může se stát podle druhu voleb např. zastupitelkou obce, poslankyní poslanecké

¹³⁸ § 110 odst. 5, z.č. 128/2000 Sb., o obcích, :“ tajemník obecního úřadu nesmí vykonávat funkce v politických stranách a politických hnutích.“

¹³⁹ § 81 odst. 8 z.č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze:“ ředitel magistrátu nesmí vykonávat funkce v politických stranách a v politických hnutích. Jeho funkce je **neslučitelná** s funkcí **poslance a senátora** a s funkcí člena **zastupitelstva** hlavního města Prahy a **zastupitelstva** městské části.“

¹⁴⁰ § 69 odst. 4, z.č. 129/2000 Sb., o krajích:“ředitel nesmí vykonávat funkce v politických stranách a politických hnutích,. Jeho funkce je **neslučitelná** s funkcí **poslance a senátora Parlamentu České republiky** a s funkcí člena **zastupitelstva** územně samosprávného celku.“

¹⁴¹ § 47 z.č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů:“příslušník nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí, ani vykonávat činnost v jejich prospěch, volební právo příslušníka tím není dotčeno.“

¹⁴² FILIP,J. Ústavní právo II. Díl, Masarykova univerzita Brno – právnická fakulta 1994. ISBN 80-210-0920-8

sněmovny. Nesmí však být státním zaměstnancem, např. úředníkem příslušné obce, kam kandiduje, policistkou. Vzniká zde střet zájmů a nová zastupitelka obce je nucena volit mezi výpovědí ze zaměstnání a politickou aktivitou.

Politická praxe však zná další úskalí, a tím jsou „kuloární“ domluvy, „politické tanečky“. Zřetelné jsou především u voleb v systému poměrného zastoupení, kdy vznikají koaliční smlouvy a domluvy o obsazení funkcí. Místo, např. starostky obce, je v rukou domluv koaličních stran, bez ohledu na počet získaných hlasů, které vyjadřují vůli jednotlivých voličů, bez ohledu na osobnost navržené kandidátky – navrženého kandidáta, a to i takové, jakou byla MUDr. Jaroslava Moserová-Davidová.

Ta svou zkušenost z politických taneček zmiňuje ve své půvabné knize *„Historky, Na koho se vzpomíná“*: *“Po červnových volbách, ve kterých jsem kandidovala za severní Čechy jako jednička na kandidátce, navrhli hlavní aktéři Občanského fóra za předsedkyni České národní rady Dagmar Burešovou, do té doby ministryni spravedlnosti. Jak Dáša, tak Petr Kučera, i Petr Pithart mi řekli: “Jistě chápeš, že když bude předsedkyně ženská, nemůžeš ty být místopředsedkyně.” Chápala jsem, což je nepochopitelné a absurdní. Vláda může být čistě mužská záležitost, ale aby byly dvě ženské v předsednictvu..... Je to podle všeho hluboce zakořeněný předsudek.”¹⁴³*

5.1 Politický začátek, politický vrchol

Analýza nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích uvádí, že komunální politika je důležitý základ pro kvalitní působení v politice republikové. Pokud tyto zkušenosti z regionů chybí, je patrná jistá odtrženost těch, kteří neprošli komunální politikou a nedostatečně chápou souvislosti a potřeby vycházející „zespod“. Respondentky z kvalitativního výzkumu uvádí:

„...některý poslance nechápu, jak můžou rozhodovat o tak důležitých záležitostech, pokud neprošli komunální volby...,”

„...ale myslím si, že ten náhled, ta zkušenost prostě jít do komunální politiky, být tam čtyři roky, pak jít na kraj a pak postoupit do parlamentu, že tak je to správně...”

---

¹⁴³ MOSEROVÁ-DAVIDOVÁ, J. *Historky (Na koho se vzpomíná)*, Praha: Olympia, a.s., 2003, ISBN 978-80-7033-773-8, s. 209-210

„...nehodlám směřovat výš, ale pokud má někdo takovýto úmysl, měl by to zkusit nejdříve v komunální politice...“

Politický začátek, to je komunální politika, která začíná v **základních organizacích** jednotlivých obcí, městysích, městech nebo v **místních organizacích** v městských částech či městských obvodech statutárních měst. Politická cesta k vrcholu, která je započata v místní organizaci, např. městské části statutárního města, je nejméně o čtyři roky delší, než politická cesta začínající v obci. Politická kariéra pak může pokračovat přes zastupitelstvo kraje do Poslanecké sněmovny České republiky. Tato cesta je realizována volbami se systémem poměrného zastoupení s možností volby preferenčních hlasů. **Politický vrchol** to je post poslance v Poslanecké sněmovně parlamentu České republiky nebo post senátora parlamentu České republiky. Politická cesta na post senátora je realizována volbami se systémem většinového zastoupení.

Při tomto politickém stoupání je nutné mít na zřeteli faktory, které politickou cestu přímo či nepřímo ovlivňují:

- splnění určitých zákonných požadavků, viz.kapitola 5.,
- časové intervaly jednotlivých voleb (+ x za 4 roky zastupitelstva, poslanecká sněmovna, 1 x za 2 roky jedna třetina senátu)
- ambice žen političek: „ ženy po dvou volebních obdobích v politice končí a vrací se do svého zaměstnání.“
- vnitrostranická politika jednotlivých politických stran a hnutí (např. vnitrostranické kvóty - SZ, doporučení - KSČM)
- požadavky společnosti a její aktuální klima
- požadavky jednotlivých politických stran, vyplývajících z jejich stanov, na kandidáty pro vstup do strany (např. požadavky ODS: občan starší 18 let nesmí být členem jiné politické strany či hnutí, musí prohlásit, že nikdy nebyl členem ani spolupracovníkem Státní Bezpečnosti, členem Lidových milicí,¹⁴⁴ požadavky Strany zelených: osobní účast uchazeče, nemá-li uchazeč žádost o členství vyplněnou v požadovaném rozsahu, o žádosti se vůbec nejedná, požadované údaje: osobní údaje, zdali byl členem či spolupracovníkem Státní Bezpečnosti, Lidových milicí, uchazečem Strany zelených, členem Strany zelených, odsouzen za trestný čin, trestně stíhán¹⁴⁵)

---

¹⁴⁴ <http://www.ods.cz>

¹⁴⁵ <http://www.zeleni.cz/>

- dosavadní status uchazečky (vyšší šance k politické kariéře a hlavně získání vážených funkcí hraje velmi důležitou roli dosavadní postavení, např. známá osobnost – ředitelka školy, úřednice ve vedoucí funkci apod.).

5.2 Schopné ženy versus schopní muži a Gaussova křivka

Téma je diskutováno ve spojení s možností nastavit povinně kvóty pro zajištění vyššího procentuálního zastoupení žen v aktivní politice: *“přece se nebudou kvůli kvótám dosazovat mermomocí na místa neschopné ženy, jen aby se naplnila čísla daná právním předpisem.”* A nejsou to jenom muži, kteří tuto argumentaci používají.

„**Schopnosti** jsou předpoklady pro vykonávání studijních, profesních, intelektuálních a praktických aktivit člověka. Jsou to takové kapacitní vlastnosti osobnosti, které podmiňují úspěšné vykonávání činností člověka, a to po stránce kvalitativní, kvantitativní i časové a výkonové. Schopnosti nelze redukovat pouze na oblast intelektu, vnímání nebo motoriky, ale i míra vcítění nebo hloubka citového prožívání. Mezi jednotlivými lidmi jsou individuální rozdíly ve schopnostech, a to jak kvalitativní, tak kvantitativní.“¹⁴⁶

Diplomová práce **Šimkové Věry** na téma: *“Postavení ženy v současné české společnosti a rodině”*¹⁴⁷ se této problematice dotýká a autorka v ní uvádí: *“Ženy mají spíše smysl pro různorodost faktorů a mají sklon k diferencovanému pohledu na problémy, akceptují, že procesy rozhodování trvají delší dobu. Jak jsme slyšeli, muži v politice příliš rychle redukuje komplexnost skutečnosti, jejich pohled je zúžený, problémy definují z hlediska specialisty a jen málo na základě životní praxe. Z toho vyplývá ženské chápání politiky v protikladu k mužskému chápání politiky:*

- komunikativní chápání oproti strategickému mocenskému chápání
- myšlení zaměřené na procesy oproti myšlení zaměřenému na cíl
- kooperativní chování oproti konkurenčnímu chování
- interdisciplinární myšlení a propojování oproti myšlení oborovému
- respektování souvislosti oproti orientaci podle pravidel nebo zásad, izolované od sociálních souvislostí

¹⁴⁶ KOHOUTEK, R. Aplikace psychometrických technik, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2007, s.77

¹⁴⁷ ŠIMKOVÁ, V. Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, Brno: Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, 2002

- schopnost brát zřetel na osoby oproti přístupu abstrahujícímu od osob
- orientace rovnocenná oproti hierarchické
- laické a každodenní vědomosti oproti expertství

Dále konstatuje, že muži mají v chápání politiky velikou výhodu, protože vystupují jako tzv. „nositelé funkce“, čímž si chrání soukromí, svou osobu, kdy politické útoky berou jako útoky na svou funkci, nikoliv na sebe jako jedince. To ženy neumí, berou si útoky, kritiky a jiné invektivy osobně, kdy pak zpytují do hloubky, co udělaly špatně, jak to měly udělat a bere jim to sílu a chuť do dalších politických aktivit.“ (Tento přístup však neplatí pouze v oblasti politiky, ale např. i v zaměstnání). Ženy berou svou činnost v politice za poslání, s cílem prosadit potřebnou věc, mužům jde většinou především o samotné politické místo, které se ve společnosti honosí vysokým statusem, ten je spojený s mocí, finančním zajištěním, různými privilegii, úctou a obdivem okolí, z něhož vyplývají další pozitiva, jako např. zvýšená přízeň a obdiv žen.

Publikace „*Pohlaví, gender, společnost*“ autorky **Oakley A.**, přeložená **Milenou Poláčkovou**, předkládá danou tematiku z jiného úhlu pohledu, popisem rozdílů mezi pohlavím a intelektem mužů a žen, resp. dívek a chlapců. „Zažítým argumentem pro větší intelekt je fakt, že muži mají větší mozek než ženy. Mužův mozek je v každém věku větší než ženský mozek, dle výzkumů to vyplývá z daného faktu, že mozek je úměrný k velikosti těla, a protože mužské tělo je větší než tělo ženské, proto i mozek mužů je tedy větší.

Je však prokázáno, že velikost mozku nijak nesouvisí s intelektem.¹⁴⁸ Obecně z inteligenčních testů vyplývá, že dívky jsou na tom lépe v dětském věku, cca kolem 6 let, chlapci naopak kolem puberty, ve věku cca 13 let, opakované testy pak prokazují trvalé zlepšování mužského intelektu s věkem.

Pokud však rozčleníme intelekt do několika složek, objeví se rozdíly: ve verbálních schopnostech, numerických schopnostech, prostorových schopnostech, schopnostech tvořivosti a analytických schopnostech.

---

¹⁴⁸ Srovnej: „byly zjištěny podprůměrné váhy mozku i u vynikajících osob, např. mozek francouzského spisovatele **A. France** vážil jen 1 017 gramů, **Whitmanův** mozek měl 1 282 gramů, průměrný mozek váží 1500 gramů.“ KOHOUTEK, R. Aplikace psychometrických technik, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2007, s.70

Verbální aktivita je doménou dívek a žen, ženy si v jazykové komunikaci vedou lépe. Numerická oblast se vyvíjí do 11 let dětí, kdy dojde k markantnímu rozdílu, kdy se převaha chlapců v oblasti aritmetické stává jasnou a stálou. V oblasti tvořivosti jsou výsledky nezřetelné, může se říci, že ženy vnímají esteticky lépe, ale tvořiví – vynalézaví jsou více muži. Ženy jsou závislejší na poli než muži, vnímají více detaily, kterými se muži nezabývají, ženy se zabývají všemi stimuly, i když s daným úkolem nesouvisí.¹⁴⁹ Publikace „**Pohlaví, gender, společnost**“ nevyvozuje žádné závěry, pouze předkládá dané výsledky z výzkumů, a naopak nabádá čtenáře, aby si závěr vytvořili sami.

Je jisté, že se předložené informace mohou jen těžko bagatelizovat. Vyplývá z nich opravdová různost přístupů v jednání, chování, prožívání, různost vývojová v jednotlivých oblastech intelektu a v neposlední řadě určité zákonitosti, které jsou platné jak v přírodě, tak ve společnosti, které známe v pojmu – **Gaussova křivka**. Jde o grafické vyjádření zvonovitého tvaru, kde nejčastěji je zastoupena střední (průměrná) hodnota a od ní symetricky na obě strany hodnoty nižší a vyšší. Týká se to např. statistického rozložení inteligence v celkové populaci (společnost), každého i např. experimentálního měření, např. váhy, výšky, tzv. chyba měření.

Pro tento krátký závěr a vyjádření nesmyslnosti vedení (neodborných) polemik na toto téma, lze snad citovat známé staré pořekadlo: “Když dva dělají totéž, není to totéž”. Na druhou stranu, je ale také možné souhlasit, že oheň hoří jak tomu, který stavěl pagodu, tak tomu, který vystavěl pyramidu.

6 Empirické šetření

6.1 Stanovení výzkumného cíle, otázek, hypotéz

Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na jeden z problémů současné společnosti, která volá po sociální spravedlnosti, sociální rovnosti, po principu rovných příležitostí všem, bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, atd., tedy i rovných příležitostí pro muže a ženy ve všech oblastech společenského života, jako je v neposlední řadě **rovné zastoupení žen v politice**. **Konkrétně se v praktické části diskutuje o postavení žen v české politice, o političkách, jejich výsledcích, o jejich vztahu k politikům, o politické kultuře, o vztahu mezi politiky a političkami a také o postoji respondentek k politice.**

---

¹⁴⁹ OAKLEY, A. přel. ožila POLÁČKOVÁ, M. Pohlaví, gender, společnost, Praha: Portál, ISBN 80-7178-403-6

Na toto téma existuje řada výzkumných prací¹⁵⁰, které na základě šetření konstatují stále podobné závěry:

- žen je v politice neustále nedostatek
- existují institucionální bariéry (týkají se volebních mechanismů)
- stát vynakládá určité úsilí k dosažení rovného zastoupení žen a mužů v politice
- existují individuální bariéry (**genderové stereotypy**: přetrvávající patriarchální model rodiny, odlišná hodnocení žen a mužů, společenské bariéry)¹⁵¹. **Respondentkami byly političky.**

Studie, zpracovaná Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR (MPSV ČR)¹⁵², jejímž cílem bylo prozkoumat důvody nižšího zastoupení žen v politice, v jedné části studie také zvolila v kvalitativním výzkumu za **respondentky političky** a došla k podobným závěrům:

- počet žen v politice je velmi nízký
- ženy jsou spojovány s humanitními sférami, **tzv. politikou péče** (sociální politika, školství, zdravotnictví)
- existují institucionální bariéry (malá možnost žen ovlivnit proces nominací na kandidátky na volitelná místa)
- existují individuální bariéry (**genderové stereotypy**: rozdílná měřítka pro muže a ženy-nemožnost prosadit ženin názor, skloubit rodinu a politiku
- ❖ diskriminace političek spolustraníky
- ❖ odlišné chápání moci - političky chápou politiku jako veřejnou službu, muži jako moc)

V další části se studie MPSV ČR zaměřila se stejným tématem v rámci kvantitativního šetření na **občany ČR** a došla k těmto závěrům:

- působení žen v politice je užitečné
- míra zastoupení žen je nedostatečná
- ženám vstup do politiky ztěžují rodinné povinnosti, tradice, společenské podmínky – **genderové stereotypy**
- ženy nemají o politiku zájem

---

¹⁵⁰ Více viz. kapitola 5 Objektivní teorie pro vstup ženy do politiky

¹⁵¹ RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: Zeny v labyrintu mužů?, Fórum 50 %: 2006. ISBN 80-239-7438-6 kvalitativní sonda – rozhovor pouze s političkami (dvaceti)

¹⁵² <http://www.mpsv.cz/files/clanky/961/02-zprava.pdf>

➤ muži je mezi sebe nepustí

Na otázku :“Proč je žen v politice málo“ odpovídá ve své diplomové práci *Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, 2002, MUNI, fa. ped.,s. ŠIMKOVÁ.V tímto názorem:* „ Je zcela zřejmé, že ženy mají jiné stupnice hodnot než muži. U mnohých z nich se tak na první místo dostává rodina, ne jejich kariéra. Zájem žen o vedoucí funkce, zejména pak v politice, omezuje i jejich celková orientace zaměřená více na problémy rodiny, svých blízkých, tedy na cíle spíše realistické a racionální , ze společenského hlediska úzké a v jistém (dobrém) smyslu slova vlastně egoistické. Tím se liší od mužů, zaměřených spíše na celkové problémy společnosti, tedy na celospolečenské cíle a vize.“

Z pohledu sociální pedagogiky je možné z výše uvedených závěrů výzkumů konstatovat, že malý počet žen v politice je sociálním problémem. Ten vzniká ve chvíli, kdy se společenská realita vzdaluje tomu, co je v souladu s normami dané společnosti.¹⁵³ Česká republika vymezila určité normativní standardy, které, jak ukazují již provedené výzkumy, nejsou splněny, srovnej kap. 4.3 a 6.1 DP.

Dle **B. Krause** lze :“všechny sociální problémy rozdělit do dvou skupin, do první skupiny patří sociální problémy, svou podstatou ohrožující společnost, jde o problémy spjaté s asociálním chováním , se sociálně patologickými jevy, druhou skupinu tvoří problémy např. etnické, rasové, ekonomické, populační nerovnováha, které nepředstavují sociálně patologické jevy, nejsou společnost ohrožující, pokud nedostanou sílu extremismu.“ Sociální problém – malý počet žen v politice, lze pro jeho charakter přiřadit do druhé skupiny.

Z uvedených dat lze dovést, že stát o nerovném postavení žen v politice ví, má k dispozici výsledky výzkumů a provádí určité nápravné snahy, občané ČR také tuto nerovnost vnímají a cítí, že by se měla změnit, ženy političky o své situaci také ví, a přesto se situace nemění. Všichni tedy chtějí zvýšit počet žen v politice. Ale kdyby chtěli všichni, tak se stav musí změnit. Nejspíše se tedy pod pojmem všichni skrývají ti, kteří nechtějí stávající stav měnit, kteří nebyli osloveni přímo, s nimiž se nediskutovalo o problému do hloubky, nebo i ti, kteří se domnívají, že takto odpovědět je moderní, v duchu doby, že by takto odpověděla většina.

---

¹⁵³ KRAUS,B. Základy sociální pedagogiky, 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3,s.32

Z použité literatury, informací, dat se nevyskytly výsledky šetření nad daným tématem s muži, muži politiky a s ženami, které se politikou nezabývají.

A právě spojení - ženy v politice, diskutované s ženami politicky neaktivními, hledání a objasňování možných důvodů existence tohoto sociálního problému - ještě nebylo realizováno. Je totiž možné, že se mohou závěry na stejné téma lišit právě s ohledem na charakteristiku výzkumného vzorku.

Je totiž možné, že ženy, které v politice chtějí být, tam již jsou, a pro ostatní ženy politika není zajímavá. Pokud by měly ženy „hromadný zájem“ se v politice angažovat, bylo by jich tak v členských základnách tolik co mužů, a pak je možné předpokládat, že jen to množství žen by překonalo institucionální bariéry a „donutilo“ muže – kolegy spolustraníky, aby ženy byly řazeny na kandidátní listiny ve větší míře a na volitelná místa a touto „vlnou“ by se dostaly až do vrcholné politiky¹⁵⁴.

Proto cílem šesté kapitoly, která má empirický charakter, je odpovědět na otázky, týkající se vztahu české společnosti, zastoupené vzorkem žen samotných, k dané problematice: „ženy v politice“. Jak se ony samy na danou problematiku dívají.

Stanovila jsem několik zásadních otázek:

- O1 Zajímají se ženy o českou politiku, vnímají ženy, že jsou v aktivní politice nedostatečně zastoupeny?
- O2 Ovlivňují stále **genderové stereotypy** politickou kariéru žen ?
- O3 Jaký má být vlastně úkol žen v politice?
- O4 Je pro ženy oblast politiky atraktivní, je předmětem jejich zájmu ?
- O5 Jak vnímají ženy osobnosti političek?
- O6 Je nerovnost zastoupení žen v politice zapříčiněná nízkou aktivitou žen nebo jinými důvody?

Stanovila jsem hypotézy:

- H1 Ženy politika příliš nezajímá, není pro ně atraktivní.
- H2 **Genderové stereotypy** stále hrají roli v politickém prostředí.
- H3 Postoje žen jsou ovlivněny současnou politickou kulturou.
- H4 Aktivní politika je jen pro muže.

---

¹⁵⁴ Nejde aplikovat na volby většinového systému

6.2 Metodologie

K realizaci výzkumného cíle bylo zvoleno **kvalitativní výzkumné šetření**. Aplikací empirické metody fokusní skupiny (volný rozhovor v domácím prostředí) byla zpracována **empirická stat’**.

Kvalitativní výzkum je vhodným přístupem v případech, kdy jde o hlubší informace o určitém jevu. Při kvalitativní analýze lze jev komplexně popsat včetně vlivů, které na zkoumaný jev působí. Určitým omezením je to, že nelze určit význam jednotlivých faktorů, tedy nelze dojít k informaci o tom, který ze zjištěných faktorů má v sociální realitě větší a který menší význam. Hlavním cílem kvalitativního přístupu je přispět k pochopení celkového kontextu a emočních a psychosociálních aspektů určitého typu lidského jednání, které se promítá do jevů celospolečenských.¹⁵⁵

V první fázi (v úvodu) při prvním sezení skupiny jsem podle stanovených kritérií (viz. výzkumný vzorek) použila **metodu dotazníku s otevřenými otázkami**.

Dotazník je nejfrekventovanější metodou zjišťování údajů. Jde o způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Má-li výrok oznamovací charakter, nazýváme otázku **položkou**. Většinou je dotazník členěn do tří částí, použitý dotazník pro DP má tyto části:

- první část - faktografické údaje
- druhá část - zjištění orientace v tématu
- třetí část - poděkování respondentům

Otázky dělíme podle stupně otevřenosti:

- uzavřené (nabízí hotové alternativní odpovědi)
- polouzavřené (nabízí nejdříve alternativní odpovědi, pak žádají doplnění)
- otevřené (nic není určeno, je umožněna velká volnost odpovědi).¹⁵⁶

---

¹⁵⁵ KRAUS,B. K otázkám humanitního a sociálního výzkumu, Brno: 2006

¹⁵⁶ GAVORA,P. Výzkumné metody v pedagogice, příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky, 34. publikace Brno: Paido, edice pedagogické literatury, 1996. ISBN 80-85931-15-X

V první části dotazníku byly získány, na základě vyplněných položek, základní faktografické údaje o respondentkách. Faktografické údaje jsem převedla na kód, aby byla zaručena následná anonymita jednotlivých respondentek, ale přitom nedošlo k případné záměně odpovědí, protože ty budou také v závěru empirického šetření analyzovány právě podle daných kritérií, pro následné zobecnění dat. Druhá část dotazníku přispěla k rychlému zjištění, zdali a do jaké míry se respondentky v dané problematice orientují, viz. Příloha č. 6.

Pro druhou fázi šetření je zvolena metoda **volného rozhovoru – fokusní skupiny**. Jde o jednu z kvalitativních metod, již lze dobře použít ve skupinové podobě.

Fokusní skupina je víceméně sourodá o cca 10 členech, dobře funguje, mají-li členové skupiny něco společného – pohlaví, věk apod. Je to metoda, která umožňuje spolupráci respondentů, umožňuje bezprostřední chování, lze sledovat reakce na dané téma. Diskuzi na dané téma řídí, otázky formuluje tzv. facilitátor.¹⁵⁷

Fokusní skupina tohoto výzkumu měla 14 respondentek tří věkových kategorií, společné charakteristiky měly dvě – pohlaví a žádná nebyla neznámou osobou, což, jak jsem předpokládala, vytvořilo velmi příjemnou atmosféru, ovšem ne klidnou a tichou. Roli facilitátora převzala kolegyně, sama jsem zapisovala poznámky a kladla doplňující otázky. Facilitátorka i já jsme dodržovaly víceméně strukturu připravených okruhů témat.

6.3 Výzkumný vzorek

Záměrný výběr se použije, pokud nelze provést náhodný výběr¹⁵⁸. Záměrný výběr se volí na základě určení relevantních znaků, tj. znaků základního souboru, které jsou důležité pro dané zkoumání.

Pro kvalitativní výzkum v této DP je zvolen **záměrný výběr**, osloveno bylo 14 žen, které vyhovovaly stanoveným podmínkám výběru. Ženy patřily do tří věkových skupin, dosáhly

---

¹⁵⁷ KRAUS, B. K otázkám humanitního a sociálního výzkumu, Brno: 2006

¹⁵⁸ Náhodný výběr – se provádí losováním, pomocí tabulky náhodných čísel či stratifikovaným výběrem. Základní soubor se nejdříve rozdělí po podskupin jistého znaku a teprve potom se provede náhodný výběr, přičemž početnost podskupin může být stanovena jako proporční (počet vybraných osob do výběrového souboru odpovídá jejich podílu v základním souboru) nebo rovnoměrná (ve výběrovém souboru je vždy stejný počet osob podle určitého znaku). <http://www.pdf.osv.cz>

různé výše vzdělání, a to od základního po vysokoškolské. Většina z nich se znala navzájem, některé znaly pouze jednu z dalších.

Respondentky pracují v různých oborech, nebo již nepracují, některé jsou svobodné, vdané bez dítěte, další s dítětem (dětmi). Žádná z respondentek se politicky neangažuje na žádné politické úrovni, ani nikdo v jejím blízkém okolí se politikou nezabývá. Dvě z nich byly členkami politické strany.

Stanovení základních podmínek pro výběr výzkumného vzorku:

- pohlaví – žena
- tři věkové kategorie 1. kat. 30 - 40, 2. kat. 41 – 50, 3. kat 51 – více
  - Respondentka patří do jedné ze tří věkových kategorií
  - Respondentka souhlasí s poskytnutím rozhovoru
  - Respondentka souhlasí s videonahrávkou
  - Respondentka souhlasí s přepsáním videonahrávky a jejím použitím v diplomové práci za podmínky anonymního použití v diplomové práci

Důvody pro stanovení daných kritérií :

- Výzkumný vzorek - byly určeny ženy jako sociální skupina, označovaná jako skupina diskriminovaná.
- Stanovení věkových kategorií – je možné zaznamenat posun v chápání a přístupu genderových stereotypů, je již generace mladých žen obeznána s genderovou problematikou, zajímají se více o politické dění?

„A“	Souhrn osobních údajů výzkumného vzorku z dotazníku							
Ident. resp.	Kat	ročník	bydliště	Vzdělání/obor	Zaměstn.	stav	Poč.děti/věk/zaopatř.	Man.-poč. hod. Pr./ž./d./dom
Míša – M/32	1	1976	Brno	Vyšší střední/hudební	Mateřská dovolená	vdaná	1/2/ne	10/2/3/1
Hana – N/35	1	1973	Brno	VŠ/sociologie sociální práce a politiky	Mateřská dovolená	vdaná	1/0,5/ne	8/4/3/2
Zora – Z/32	1	1976	Brno	VŠ/zahradní architektka	Odborný asistent	vdaná	0	8/2/0/3
Věra – V/31	1	1977	Brno	VŠ/jazyky	Mateřská Dovolená + překlady	vdaná	1/2/ne	12/2/2/0
Marie – A/30	1	1978	Zlín	VŠ/zahradní architektura	podnikatelka	svobodná	0	Nemám
Karin – K/28	1	1980	Frýdek-Místek	základní	Mateřská dovolená	vdaná	1/1,5/ne	8/2/2/2
Dana – D/42	2	1966	Brno	Základní	Ochrana majetku osob + trénink mládeže	svobodná	0	Nemám
Michela – L/40	2	1968	Brno	SPŠ/chemie	účetní	Rozvedená	2/9+19/ne	Nemám
Máša – Š/44	2	1964	Šlapanice	ÚSO/zdravotnictví	Zdravotní sestra v nemocnici	vdaná	2/21+19/Ano, ale bydlí u nás	8/6/0/3
Renata – R/44	2	1964	Brno	ÚSO/všeobecná ekonomie	Asistentka v nadnárodní firmě	vdaná	1/13/ne	8/1/2/2
Jitka – J/46	2	1962	Brno	ÚSO/ekonomie	Bytový referent - úředník	vdaná	2/20+25/ano, ale bydlí u nás	10/0/0/2 pouze kolem domu
Magda – G/64	3	1944	Brno	VŠ/ruština, čeština, občanská nauka	Důchodkyně	vdaná	2/42+32/ano	Nepracuje/2/2
Ivanka – I/60	3	1946	Brno	VŠ/český jazyk, německý jazyk	učitelka	vdaná	2/32+28/ano	10/2/1/1
Helen – H/60	3	1946	Brno	VŠ/němčina	Důchodkyně	Rozvedená	0	Nemám

Použité zkratky:

Ident. resp. – identifikační značka respondentky /věk

Kat. – věková kategorie do které je respondentka zařazena

Zaměstn. – zaměstnání respondentky

Poč. dětí/věk/zaopatř. – počet dětí/věk/zaopatřené děti (nebydlí s rodiči, žije se samo)

Man.-poč.hod.Pr./ž./d./dom. – Manžel –počet hodin věnuje práci/ženě/dítěti/domácnosti

VŠ – vysoká škola

ÚSO – úplné střední odborné vzdělání

SPŠ – střední průmyslová škola

6.4 Analýza výsledků

6.4.1 DOTAZNÍKOVÁ ČÁST

6.4.1.1 Souhrnné textové odpovědi z dotazníku

Na otázku, které ženy Vás zaujaly v **komunální politice a čím**, uvedly respondentky (9) tyto političky: **K. Dubská** (*má vlastní nadaci, aktivní, vítá změny, má svou vizi, politika ji fakt baví*), **J. Belcredi** (*byla drsná, pije, je elegantní, neprojevuje se*), **Richterová** (*vedla kampaň*), **B. Javorová** (*sexuální incident s politickým kolegou přítelem Onderkou, neprojevuje se, skandální chování jako členka KDU-ČSL*). Respondentky (4) nezaregistrovaly žádnou regionální političku, jedna částečně, bez uvedení jména.

V **parlamentní politice** zaujaly respondentky (11) tyto političky: **K. Jacques** (*má svou vizi, agresivní, zajímá mě Strana zelených, je celkově výrazná, drsná, skandály, nebojí se říci svůj názor, svými aférami, rvala se s policií, chodí s Bursíkem*), **O. Zubová** (*chová se jak husa, zajímá mě Strana zelených, štvě mě, rozeštvala první normální stranu, stojí za svým názorem, zdá se, že stojí za svými názory a nenechá se ovlivňovat*), **J. Stehlíková** (*idealistka, je trochu mimo, ale dává nový směr, nevýrazná, špatně mluví česky, snaží se o začlenění Rómů do naší společnosti, nezaujala ničím*), **V. Parkanová** (*divná, píseň pro Bushe, pěkně zpívá, nevýrazná, inteligentní vystupování, nesympatický zevnějšek, nezaujala ničím*), **L. Talmanová** (*miss parlamentu*), **P. Buzková** (*svým účesem*), **P. Němcová** (*nezaujala ničím*). Dvě respondentky se vyjádřily záporně. Jedna z respondentek uvádí naprosto kategorický názor: *nikdo mě nezaujal, nikdo zajímavý a výrazný tu není, hrůza*.

Pojem **feminismus** byl definován (14) takto: *„hnutí žen, které chtějí být stejné jako muži“*, *„hysterie žen“*, *„snaha některých žen mít stejné postavení ve společnosti jako muži“*, *„směr bojující proti diskriminačnímu prostředí“*, *„boj žen“*, *„rovnoprávnost žen s muži“*, *„hnutí za rovnoprávnost“*, *„ženské hnutí za práva žen“*, *„rovnoprávnost, stejně práv pro ženy a muže“*, *„upřednostňování žen ve veřejném dění“*, *„hnutí za zrovnoprávnění s muži“*, *„ženské hnutí“*.

Pojem **gender** definovalo (5) takto: *„blíže jsem se tímto nezabývala, asi proto, že mě jejich myšlenky nijak neoslovily“*, *„mužský a ženský pohled na svět“*, *„sociologická kategorie, obdoba jazykového rodu, gender studies se potom zabývají rozdílným vnímáním žen a mužů“*, *„sociální rozdíly mezi ženami a muži“*, *„asi vychází z feminismu“*.

S pojmem gender se respondentky seznámily na vysoké škole (2), prostřednictvím knihy (1), v diskusích s vysokoškolskými studenty (1). Ostatní (10) se s pojmem gender nesetkaly a neví, co znamená.

Nějakou ženskou organizaci umělo jmenovat (5) respondentek, které uvedly: **České ženské organizace** – Jihočeské matky, Žena v tísní, Svaz žen, Nadace Terezy Maxové – představitelka Tereza Maxová, Armáda spásy, České matky a jejich představitelka Kateřina Jacques. Veřejně se prezentují v televizi a na demonstracích.

6. 4. 1. 2 Souhrnné číselné odpovědi z dotazníku

B	Souhrnné číselné výsledky	Kat. 1 : 6 resp. Ano/ne/část.	Kat. 2: 5 resp. Ano/ne/část.	Kat. 3: 3 resp. Ano/ne/část.	Sumář 14 resp. Ano/ne/část.
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	1 / 3 / 2 16,6/50/33,3 %	3 / 1 / 1 60/20/20 %	3 / 0 / 0 100/0/0 %	7 / 4 / 3 50/28,5/21 %
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	4 / 2 / 0 66,6/33,3/0 %	3 / 1 / 1 60/20/20 %	2 / 1 / 0 66,6/33,3/0 %	9 / 4 / 1 64/28,5/7 %
	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	4 / 1 / 1 66,6/16,6/16,6 %	4 / 1 / 0 80/20/0 %	3 / 0 / 0 100/0/0 %	11 / 3 / 1 78,5/21,5/7 %
6	Byla nebo jste členkou, funkcionářkou nějaké politické strany či hnutí?	1 / 5 / 0 16,6/83,3/0 %	1 / 4 / 0 20/80/0 %	0 / 3 / 0 0/100/0 %	2 / 12 / 0 14,3/85,7/0 %
7	Využíváte svého volebního práva?	4 / 0 / 2 66,6/0/33,3 %	5 / 0 / 0 100 /0/0 %	3 / 0 / 0 100/0/0 %	12 / 0 / 2 85,7/0/14,3 %
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	6 / 0 / 0 100/0/0 %	5 / 0 / 0 100/0/0 %	3 / 0 / 0 100/0/0 %	14 / 0 / 0 100/0/0%
9	Znáte pojem gender?	4 / 2 / 0 66,6/33,3/0 %	1 / 4 / 0 20/80/0 %	0 / 3 / 0 0/100/0 %	5 / 9 / 0 35,7/64,3/0 %
10	Víte, co znamená tento pojem?	2 / 4 / 0 33,3/66,6/0 %	1 / 4 / 0 20/80/0 %	0 / 3 / 0 0/100/0 %	5 / 9 / 0 35,7/64,3/0 %
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	2 / 4 / 0 33,3/66,6/0 %	0 / 5 / 0 0/100/0 %	3 / 0 / 0 100/0/0 %	5 / 9 / 0 35,7/64,3/0 %
13	Znáte jejich aktivistky?	0 / 5 / 1 0/83,3/16,6 %	0 / 5 / 0 0/100/0 %	1 / 2 / 0 33,3/66,6/0 %	1 / 12 / 1 7/85,7/7 %
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	1 / 5 / 0 16,6/83,3/0 %	0 / 5 / 0 0/100/0 %	1 / 2 / 0 33,3/66,6/0 %	1 / 12 / 1 7/85,7/7 %

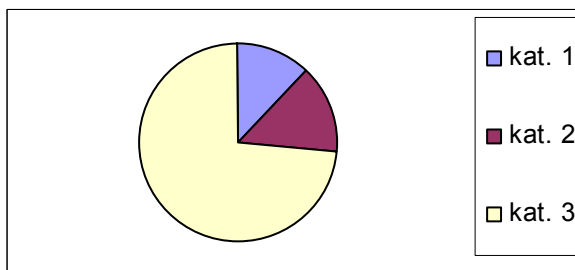
Cílem dotazníkové části bylo jednak získat základní demografické údaje, ty jsou souhrnně uvedeny v tabulce „A“ Souhrn osobních údajů výzkumného vzorku z dotazníku, dále pak

zjistit , zda-li se respondentky v politice orientují, vnímají ji. Ze získaných informací lze konstatovat, že každá z respondentek se v politice do určité míry orientuje.

Z pohledu věkových kategorií : tři věkové kategorie 1. kat.: 30 – 40 let , 2. kat. : 41 – 50 let, 3. kat : 51 – více let.

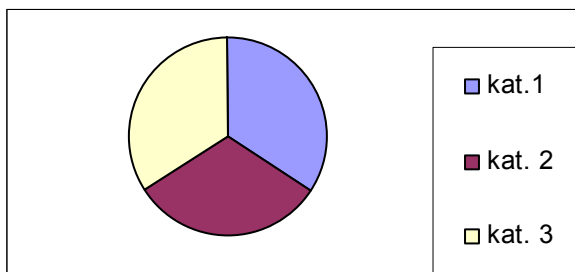
- orientujete se v současné politice - ANO

kat. 1	16,6
kat. 2	20
kat. 3	100

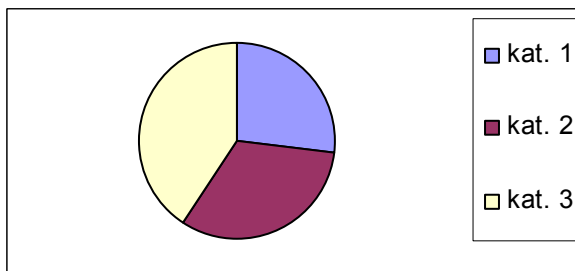
- zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice - ANO

kat. 1	66,6
kat. 2	60
kat. 3	66,6

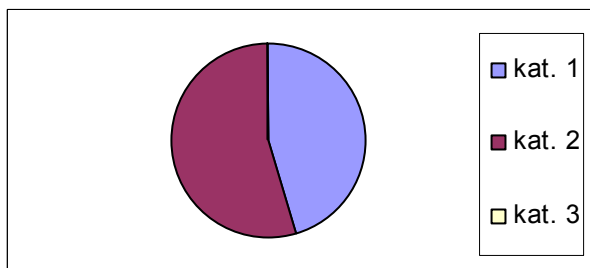
- zaregistrovala jste ženy v parlamentní politice - ANO

kat. 1	66,6
kat. 2	80
kat. 3	100

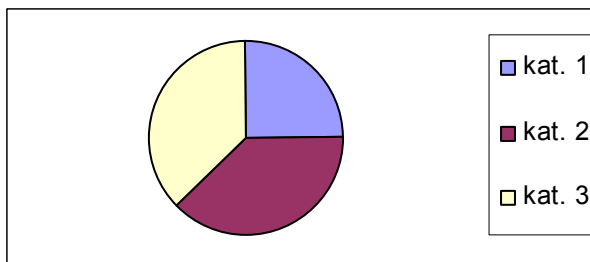
- byla jste členkou či funkcionářkou nějaké politické strany - ANO

kat. 1	16,6
kat. 2	20
kat. 3	0

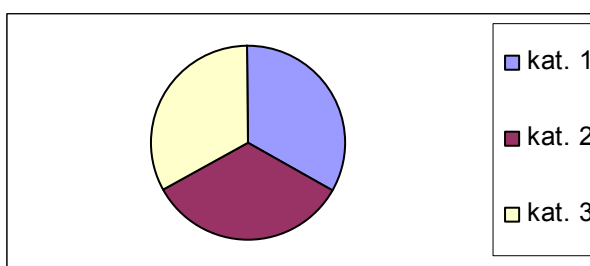
- využíváte svého volebního práva - ANO

kat. 1	66,6
kat. 2	100
kat. 3	100

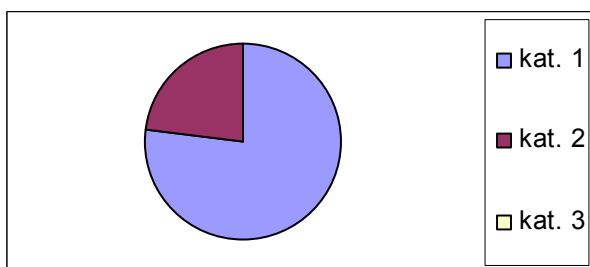
- víte, co znamená pojem feminismus - ANO

kat. 1	100
kat. 2	100
kat. 3	100

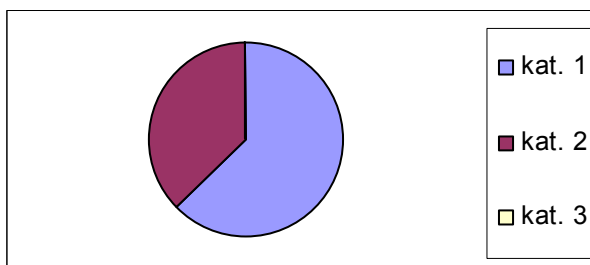
- znáte pojem gender - ANO

kat. 1	66,6
kat. 2	20
kat. 3	0

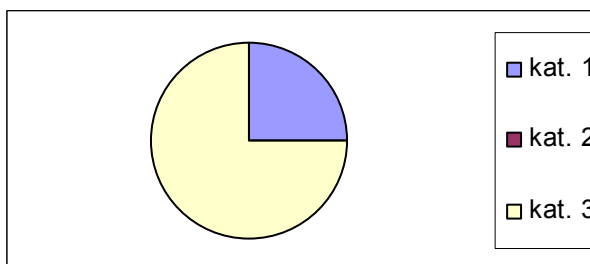
- znáte jeho definici - ANO

kat. 1	33,3
kat. 2	20
kat. 3	0

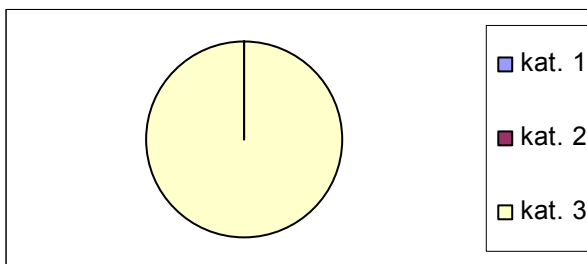
- znáte nějaké současné ženské organizace - ANO

kat. 1	33,3
kat. 2	0
kat. 3	100

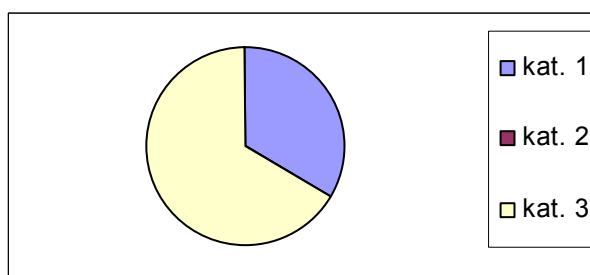
- znáte jejich aktivistky - ANO

kat. 1	0
kat. 2	0
kat. 3	33,3

- víte, kde se veřejně prezentují - ANO

kat. 1	16,6
kat. 2	0
kat. 3	33,3

V souvislosti s věkovými kategoriemi je velmi zřetelný rozdíl v genderové problematice, o níž 3. věková kategorie nevěděla, byl to pro ni neznámý pojem, nejvíce o problematice věděla 1. kategorie (nejmladší), a to převážně ze studií na vysoké škole. Je možné předpokládat, že tento poměr výsledků by zůstal stejný i při řádném kvantitativním výzkumu a nejspíše i hlavní role seznamovatele s tímto fenoménem by zůstala vysokému školství.

V problematice ženských organizací a jejich akterek se nejlépe orientovala kategorie 3, pak 1 a v podstatě se neorientovala, ani žádné představitelky neznala, kategorie 2. Jde o kategorii žen zaměstnaných, majících děti, rodiny, s jinak zaměřenými volnočasovými aktivitami. Je možné, že tento nulový výsledek pramení z toho, že to malé množství volného času (s ohledem na výše uvedené), využívají jinak, než sledováním problematiky, která není středem jejich pozornosti.

V ostatních směrech se věkové kategorie 1 a 2 orientují v politice komunální, parlamentní zhruba stejnou měrou, věková kategorie 3 se orientuje v politice více. Je to možná díky více volnému času, který mohou věnovat posloucháním médií apod., nebo to značí více obav

z budoucnosti, protože jde o věkovou kategorii více méně 100% závislou na míře sociálního zabezpečení státu, kterou modeluje právě politika.

Všechny věkové kategorie uvádí v podstatě stejná jména vrcholných političek, které je zaujaly, a shodly na také na tom, co je na političkách zaujalo.

6. 4. 2 VÝSLEDKY VOLNÝCH ROZHOVORŮ FOKUSNÍ SKUPINY na téma :“Ženy v politice očima žen stojících mimo politické dění“. Získané informace jsou doplněné o analýzu volných rozhovorů s pokusem o jejich zobecnění.

Ženy tohoto výzkumu se o politiku zajímají, berou ji však jako doplněk nebo jako jednu oblast zájmu ve svém životě, ale ne tu podstatnou, jako je práce, rodina, volný čas, vlastní koníčky. Svůj zájem projevují zprostředkovaně přes média, především televizi a tisk, v domácích rozhovorech, komentují viděné. Téma politiky není však tak zajímavé, aby bylo předmětem diskusí v rámci společných setkání žen. Svou aktivitu projevují účastí na volbách, nejvíce komunálních, pak parlamentních, senátních, nakonec do Evropského parlamentu.

M/32 – můj zájem je z mého pohledu dostatečný, o politiku mám zájem jako divák, maximálně využívám svého volebního práva

G/64 – stačí mi televize, s manželem ji komentujeme, jsme většinou zajedno, když si tak uvědomuji, nikde jinde politiku neprobíráme, ještě vlastně na rodinných oslavách u S. , tam je názorový masakr

H/60 chodím na každé volby do města, parlamentu, ale jestli jsem byla volit do Evropského parlamentu – asi ne,

A/30 – radši se jí nezabývám, vždycky, když vidím něco v televizi, tak se hrozně rozčílím nebo směju,

Z/32 – dívám se na zprávy, přečtu noviny, internet, všude je to stejné, a tak ani nevíš, jestli je to (nebo do jaké míry) pravdivé, s manželem to komentujeme, prezentace politiky, politiků a političek mě naprosto neoblomně přesvědčuje znovu a zas, že nemám zájem se více, než jít k volbám, angažovat

D/42 - chodím k volbám do městské části, tam některá jména znám, do města a parlamentu, do senátu jsem byla letos poprvé – volila jsem prof. Janečka, volby do EU – ne

R/44 – politiku sleduji jen ve zprávách, a to ještě ne soustředěně, to mi stačí, stejně je to jen divadlo, jako ekonom říkám, že vše na světě ovlivňuje ekonomika, a ne politici

Politicky na politické scéně respondentky vnímají, méně v komunální politice (kandidátka na hejtmanku Jihomoravského kraje, starostka městské části statutárního města Brna, brněnská politička) více v parlamentní (poslankyně), a to v podstatě stejná jména, při volbách však nepreferují ženy pro ně samotné, ale podle toho čím je daná politická osoba přesvědčila, oslovila. Necítí „prázdnou solidaritnost“ s ženami. Naopak jsou k političkám, především parlamentním, velmi kritické, nekompromisní, a to proto, že se domnívají, že jako mediálně známé osobnosti vytváří pro ostatní obraz ženy, který se jim vůbec nelíbí.

N/35 – v komunální politice mě zaujala svou vizí zelených a tím, že je na ní vidět, že ji politika fakt baví, K. Dubská, má vlastní nadaci, je aktivní a sympatická

Z/32 – zaujala mě starostka J. Belcredi, bylo zajímavé, jak díky jménu získala hlasy, a pak, že poddaní neměli rádi své feudály, bohužel se něco nepovedlo a po roce a půl starostování byla odvolána, nebyla diplomat, neměla výchovu pravého feudála

D/42 – u nás v Brně politickými činy žádná, jen se jedna z KDU-ČSL spustila s třídním nepřítelem z ČSSD s primátorem města, to se tedy ukázala, politickou aktivitu má nulovou a ještě nestojí ani za svými křesťanskými zásadami

V/31 – v komunální politice žádnou ženu neznám, žádná se neprojevila, preference jsem ženám jako schválně teda nedávala

A/30 – naše současné političky nemají pořádné kvality, tyto nemohou nalákat do politiky další, nejdou ani příkladem a už vůbec mě nemotivují, vlastně ano, jsou pro mě odstrašujícím příkladem, tak jako ony bych určitě nechtěla dopadnout, být jen směšnou loutkou, političky, které jsou tam teď, dělají ostatním ženám medvědí službu

Parlamentní političky jako případný vzor, příklad pro ostatní nebyly v některých případech hodnoceny mnoho příznivě, byly částečně hodnoceny podle své práce, pak především podle svého vystupování, zevnějšku a chování. Konkrétní pracovní úkol byly schopné definovat pouze u ministryně Stehlíkové.

I/60 – vybavuji si Parkanovou, ta má pro mě inteligentní vystupování, ale nesympatický zevnějšek, je taková nesouměrná, možná nemusela zpívat, to se prostě nedělá, nejspíš chtěla být lidová, ale mě to spíš odpuzuje

N/35 – Zubová mě naštvála, podařilo se jí rozeštvat jedinou pořádnou stranu u nás, chová se jako husa, ale Stehlíková dává nový směr a líbí se mi, že se nenechá zviklat

D/42 – ty naše političky nejsou političky, naprosto selhaly, a to všechny, i ty, které možná pracují, ale nikdo je nezná, tak selhaly právě tím, že je nikdo nezná a nemůžou dát vzor, a ty,

co zase známe, selhaly svým chováním, známe Jacques jejími skandály, Parkanovou jejím zpěvem, Zubovou jejím tvrdošijným a pro mě nepochopitelným chováním, Talmanovou jejím vztahem s Topolánkem, Němcovou, jejím nicneděláním

H/60 – já znám Parkanovou, Němcovou, Stehlíkovou, nezaujaly mě ničím a o jejich aktivitách, kromě zpěvu a špatné mluvě, nic nevím

G/64 – jmenujeme tady dokola čtyři političky, co udělaly pro společnost stejně nevíme, snad jen u Stehlíkové, snaží se o začlenění Rómů do naší společnosti, někdy mi připomíná „prostotu prostou“, prototyp ryzího naivismu, dlouho jí to nevydrží

A/30 – mě zpočátku své politické kariéry zaujala Buzková, pak si nechala zmenšit prsa, ostříhat vlasy, dokonalé mimikry s muži, začala žensky blbnout, neslyšela jsem, že by si nějaký chlap v politice něco zmenšoval, zvětšoval

Jako vzor by naše političky pro dotyčné respondentky nebyly mnoho přijatelné.

Z/32- Němcová a Stehlíková, to jsou jen loutky, nevybavuji si, že by prosadily nějakou svou věc, podle mě, ženská, která něco umí profesně, do vrcholové politiky nejde, protože je pro ni naprosto nezajímavá, naše političky se zesměšňují samy

R/44 – žádný vzor není, snad jen negativní, manžel vykládal, jak se smáli s kolegy nad tím divadlem s paní Jacques, když ji soukali do toho policejního auta, byli přesvědčení, že to hrála dokonale, musela jsem jim dát za pravdu, manžel jako etoped ji odsoudil, že tam tahala svoje děti, řekl, že kdyby byla jeho ženou, nařezal by jí

N/35 – chtěla ukázat problém společnosti a asi to už nejde jinak, než touto zoufalou cestou

I/60 – ale bez dětí

Kategoricky zaznívá, že v české politice chybí ženské osobnosti politiky, které by dosahovaly mezinárodních kvalit, světového uznání.

A/30 – žádná schopná a progresivní žena u nás ve vrcholné politice není, to jsou jen trosky, které by se nikde jinde nechytly, některé jsou nenápadné, spokojené, neviditelné, ty, co jsou vidět, jsou pouze pro oko, ne pro výsledky, žádná není reprezentativní, charismatická, většina z nich, když mluví, budí úsměv

D/42 – ano, budí úsměv, jak ony si stěžují, že je muži neposlouchají, jak jim hází klacky pod nohy, okřikují, nechtějí je pustit do financí, vojska, nějak se to vylučuje, když křehká květina nevydrží těžší slovní kalibr, jak chce řídit vojsko, taková Drábová, to je profesionálka, mluví k věci, přímo a nikdy jsem ji neslyšela si stěžovat a všichni ji uznávají, kamarádi říkají, to je aspoň baba

G/64- všechny významné političky světa jsou nesmírně erudované a vzdělané, nikdy jsem na ně neslyšela z jejich soukromí nic chybného, na veřejnosti se neprojevují jinak než v roli političky, těžko si představit Thatcherovou, jak zpívá a ještě k tomu falešně

Respondentky charakterizovaly ženu, která by dle nich měla šanci v politice uspět, jako ženu psychicky velmi silnou, charismatickou, dominantní, velmi inteligentní, vzdělanou, která by uměla vystupovat, mluvit, řešit problémy, být diplomatická. Měla by být známá svou prací a také po vizuální stránce by měla být atraktivní. Jako prototyp uvedly paní Bobošíkovou, poslankyni EU.

G/64 – česká politička dosahující evropského formátu by měla být velmi silná, charismatická, dominantní typ, podporovaná svou stranou

I/60 – diplomatická, slušná, dávat druhému najevo, že si ho váží

V/31 – ctižádostivá, diplomatická, která se domluví se všemi, je schopná přesvědčit a získat další pro svůj nápad, určitě musí mít kredit inteligentního člověka, i muži jsou ochotni uznat a ocenit, že jsou chytré ženy s dobrými nápady

A/30 – je to silná žena, přímo tvrdá, charismatická, inteligentní, energetická, temperamentní, nekompromisní, slušná, v podstatě si myslím, že musí mít podobné vlastnosti jako podnikatelka, ta má také pro strach uděláno, jenže většina těchto typů jde raději do podnikání, protože tam je větší progresivita, pokud je žena akční, není pro ni sezení na zastupitelstvech

H/60 – žen s podnikatelským dravých duchem zase není tolik, většina žen je prosáknuta sociálním cítěním, starostí o druhé, tyto sociální typy jsou rády zaměstnané, rády pečují o své děti, své bližní, nemají žaludek na intriky politiky, některé to možná zkusí, vedeny naivní představou „spasení světa“, ale po seznámení se s realitou politiku opustí

R/44 – jen žena charismatická, z níž sálá energie, krása a vitalita, dokáže strhnout dav, který půjde s ní, taky musí mít za sebou nějakou historii, nemůže být lidu neznámá, měla by být medializovaná a médii podpořená, jako třeba Bobošíková

Měla by si získat všechny ženy i muže, pro muže musí být čitelná, vyjadřovat se přímo, vše definovat, stát si za svými cíli, při prvním neúspěchu neměnit plány.

D/42- měla by být přímá v jednání, mluvení, činech, muže mate, když je žena nečitelná, když neví, co zrovna a proč udělá, sami mezi sebou se číst umí, příkladem jsou právě poslankyně zelených, nikdo neví, co zrovna udělají, a někdy to vypadá, že to neví ani ony samy

J/46 – úspěchu dosáhne žena s podobnou průbojností a dalšími vlastnostmi, jako mají muži, a spíš ještě lepšími, úspěchu dosáhne také ta, která má štěstí a je v pravý čas na správném místě a kápne na inteligentní muže, kterým jde výjimečně ne o svůj vlastní prospěch, ale o lidi, a jsou schopní a ochotní ocenit ženiny schopnosti, inteligenci, tím zajistí další potřebnou podporu a postrčí ženu, ale to stejné platí i pro muže

H/60 – ženy se musí umět vyjadřovat jasně, přímo a nahlas, muži neumí předvídat, číst ze signálů, je jim blízká přímá řeč

A političky, které v politice současnosti vystupují, charakterizovaly v obecné rovině jako osoby mající podobné chování a vlastnosti jako muži.

Z/32- je jim blízká problematika, režim, mluva, jednání a podobně, nikdy jsem neslyšela, že by se některá veřejně a nahlas ohradila proti hnusnému chování mužů, tenkrát, když někdo vytnul facku druhému, tak tleskala většina i ženy

Malý počet žen si respondentky uvědomily až při rozhovoru, v běžném životě si tento početní deficit neuvědomují. V rámci diskuse a objasnění principů rovnosti, připustily, že žen by mělo být v politice více. Ale jen pro ten princip rovnosti, ne pro boj žen za ženská práva a ženská témata.

Z/32 – nikdy jsem nad tím vlastně nepřemýšlela, ženy v politice vlastně mnoho nevnímám, je jich tak málo, že splývají, taky mě nikdy vlastně nenapadlo přemýšlet o tom, že je jich málo a mělo by být víc

R/44 – mě to bohužel připadá všechno malicherné, ve světě jsou války, děti umírají hlady, jsou přírodní katastrofy, někde jsou ženy tělesně mrzačeny nebo přímo ubíjeny a my tady debatujeme, jestli víc žen na dobře placená místa nebo ne, političky a politici by měli společně ctít program svých stran, ten musí odrážet potřeby současnosti, budoucnosti a stranu s nejlepším programem by měla společnost volit, a pak je přece jedno, kdo tento dobrý program přes politické spektrum protlačí

M/32-půl na půl, ale kde berete tu jistotu, že všechny političky budou mít na věc stejný názor a budou všechny prosazovat stejný názor

G/64- pokud je žen v republice stejně jak mužů, tak ano, mělo by být zástupců lidu v poměru stejně, ale jinak si myslím, že ženy jsou ve své podstatě u nás ne natolik nespokojené, aby vyvíjely větší aktivity, jako např. v době mé maminky, která si horko těžko jako chudá nemanželská dívka vybojovala cestu až na vysokou školu, obecně řečeno, necítíme v současné době potřebu o něco velmi silně bojovat

D/42 – no, ale týrané ženy nebo ženy přinucené k prostituci mnoho důstojnosti a úcty nemají
G/64 – to jsou konkrétní případy, které má řešit policie a další k tomu příslušné instituce
V/31 – je to projev demokracie-prý, zastoupení političek a politiků ku rozložení populace, když se nad tím zamyslím, tak je to i trochu komické pomyšlení, protože to by pak podle této myšlenky mělo být i rozdělení podle věku, něco jako mladí mladým, staří starým, ženy ženám, nemocní nemocným, v duchu hesla – kdo zná problémy žen(mladých, starých, nemocných) lépe než ženy (mladí, staří, nemocní) samy
J/45 – rozhodně bych kvůli většímu množství žen nedávala ženám preference, ty dávám těm, které znám a uznávám

Pokud připustí, že malý počet žen v politice je problémem společnosti, chápou společnost jako stát, který má učinit kroky k odstranění tohoto problému.

R/44 – já to jako problém společnosti nevnímám, je zvláštní, že je to problém společnosti, která s tím nic nedělá, přece, kdybychom to vnímali všichni jako náš problém, tak to řešíme, takže to asi problém společnosti-jako lidí, není

V/31 – spíš je to problém EU a našeho státu, tak ať udělá kvóty, ať je každý projednáváný materiál předkládán se stanoviskem nějakého ženského odborného seskupení, pracovní skupiny, která problém vyhodnotí z pohledu genderu, generového rozpočtování a hotovo, stanovisko by bylo závazné

A/- stát ať udělá ty kvóty, stranám finanční sankce za jejich nedodržení a princip půl na půl nebo co, je dodržen, na co čekat, inteligentní ženská do rozplizlé politiky nepůjde, radši jde tam, kde ji uznávají, váží si jí, kde vydělá peníze, kde se realizuje, některé ženy se realizují v politice, no a ty už tam jsou

G/64 – problém je třeba odstranit zásahem státu, vždyť tento stav trvá od revoluce a sám od sebe se deficit počtu nezměnil, tak musí přijít „nátlak“

Nejsou ochotné připustit, že ony jsou společnost a že by se tedy měly na změnách podílet, jak uvedly „po blaho společnosti“ .

V/31 – možná to zní hloupě, ale problémy společnosti řešit nehodlám, stejně není moc vidět, že by v současné době ženy politice výrazně pomohly

M/32 – jako kvůli tabulkám rovnosti, to ne, stresovat se kvůli společnosti, to ne, mám rodinu, o kterou starat se, mě velmi baví, mám přátele, koníčky, co potřebuji, si prosadím

D/42 – není to můj koníček a zájem, já se zabývám sportem, nechce se mi bojovat pro společnost

A/30 – nějaké nerovnosti mě netrápí, myslím, že si svoje potřeby zajistím sama, mám jiné životní priority, účast v politice mě nikam neposune

M/40 – nemám na to čas, jsem samoživitelka, mám dvě děti, velký byt, musím chodit do práce, abych nás uživila, ten politický rozjezd je časově náročný a v první fázi naprosto bezvýznamný a k ničemu – jednou měsíčně na zastupitelstvo a zvedat ruce podle stranické domluvy

H/35 – v současné době se chci starat o svou malou dceru, užívat si rodiny, nyní mě ani politika ani potřeby společnosti nezajímají

Označení početního deficitu za diskriminační, respondentky přijaly spíše váhavě, že je tento problém předmětem dokumentů EU a ČR, nijak mnoho nekomentovaly.

G/64 – ano, ale diskriminační by spíš bylo, kdybychom tu možnost jít do politiky neměly žádnou, ale to není pravda, možnost máme, ale jsou podle mě dva faktory, které vše ovlivňují: nechť žen jít do politiky a nechť politických stran dělat ústupky ve prospěch žen při politických námluvách

R/44 – Evropa ať jde do háje, proč nezkoumá, že ve školství je většina žen, proč neprosazuje rovnost ve školství, kde učí většina žen, a to má větší následky, než že jich je málo v parlamentu

A/30 Evropa a její výtky, to je teď moderní, oni stále něco konstatují, učitelek a učitelů taky není stejně, bratrů v nemocnicích taky ne

M/32 - souhlasím, že je tento stav diskriminační, ale myslím, že je to ta nejmenší diskriminace

Politickou činnost na vyšších úrovních charakterizovaly jako povolání, které může být i velmi zajímavé, ale spíše poukazovaly na rozdíly mezi klasickou prací a politickou prací v souvislosti s nešvary prezentovanými médii. Některé se pro ty rozdíly spíše přikláněly k tomu, že aktivní politika je posláni.

D/42 – mně by se líbilo mít přehled o spoustě věcí, dění, měla bych dobrý pocit z prosazení nějakého úkolu

G/64 – mě by přitahovaly mezinárodní otázky, možnost rozhodovat, vysoký plat, mezinárodní kontakty

Z/32 – politika by měla být povoláním, kde jsou rozdělené povinnosti, kompetence, úkoly, termíny, loajalita k zaměstnavateli, docházka, pravidla ,při jejichž porušení může přijít trest, tady nic takového není, ale je to posláni, kde nic moc neplatí, podle toho to taky vypadá, když

někdo nedojde, nedojde, termíny se nesplní, posunou se, oni si lidi počkají, ale to taky není poslání, u poslání mám v sobě vnitřní motor, který mě nutí hnát se za splněním určeného cíle
V/31 – *naráží to taky na ten jejich mandát s nedefinovatelným politikovým svědomím, dřív šli politici s úkoly od svých voličů*

A/30 – *žádné poslání, tam, kde berou měsíční pořádnou odměnu, je to zaměstnání, kde se nemaká*

Při hledání odpovědi na otázku, proč je malý počet žen v politice, odpovídaly respondentky jednak v obecné rovině, jednak ze svého úhlu pohledu. Jako důvod uváděly: že ženy mají jiné zájmy než politiku, mají méně času, ničím je neláká, mají jiné zaměření nebo prostě jen nechtějí, aniž by uvedly konkrétní důvod. Také se ozval názor, že v současné době nejsou vyhrocená témata, vyhrocené situace, proto se ženy zaměřují na konkrétní věci.

M/32 – *mnohé ženy upřednostňují péči o vlastní rodinu a děti*

V/31 – *myslím, že ženy nejsou v politice, protože je ničím neláká*

I/60 – *nejsou tam, protože prostě většina nechce, pak ty, co by chtěly, nejsou zvoleny a poslední skupinu tvoří ty, které chtěly moc, a ty tam už jsou, mají podobnou povahu jako muži*

L/40 – *všichni - ženy i muži mají spoustu možností realizace, ale podstatou celého problému je podle mého, že pro muže vrchol seberealizace je v politice – status, moc, letí na něho ženský, penze, cítí se nekontrolovatelný, neuvěřitelně moudrý, neomylný a všemocný, dřív se realizoval v pěstních soubojích, nyní v ústních, no někdy i v pěstních*

A/30 – *ženám prostě vůbec nejde o aktivní politiku, prosím tě, taky jseš první, koho znám, že se v tom nimrá, my v současné době nemáme vyhrocená témata, vyhrocené situace, ženy řeší konkrétní věci, jde jim o vrabce v hrsti, ne o holuby na střeše*

G/64 – *mají méně času, některé otázky jsou jim vzdálené*

Že ženy odrazuje současná politická kultura, se kterou je asi potřeba počítat, a možná, že politika ani jiná být nemůže.

Z/32 – *tenkrát jak dostal jeden poslanec facku, dotyčný agresor měl být uchopen za límec a vyhozen, měl dostat pokutu a kárné opatření a ne, že mu někteří ještě tleskali, proto stojím za svým názorem, že politika je hnusná, nudná, podvratná, vidím to v televizi, komu máš věřit, koho si vzít za vzor, v pondělí horují proti korupci a v sobotu se dozvíš, že je zkorumpovaný taky*

M/32 – myslím, že je to především špinavá a neférová hra ve smyslu, že se nedodržují žádná pravidla a žádné principy slušného chování, jednání, chybí v tom prostředí úcta k člověku

H/60 – prostě se jim do prostředí, kde vládne řevnivost, intrikaření, vulgarity, prostě nechce

G/64 – politika je hnidopišská, muži řeší svá ega, každý z nich chce zvítězit, prosadit svůj zájem, ale ne pro podstatu toho problému, ale pro ujištění sama sebe, jakou mají moc, jak je lepší než ten druhý, kolegy, kteří svůj program neprosadí, berou jako slabé

Zaznívá i názor, že ve vysoké politice jsou si ženy i muži charakterově velmi podobní.

D/42 – ve vysoké politice jsou muži i ženy podobných charakterů, nátur, založení, něco jako „vrána k v ráně sedá“, mají podobné osobní ambice, rádi se předvádějí

H/30 – politici a političky tvoří jednu sociální, dalo by se říci profesní skupinu, která má svůj řád, řeč, hodnoty, projevy a pokud tato pravidla někdo nepřijme, není mu tam dobře, špatně se mu pracuje a po čase odchází

V/31 – chlapům jde o moc, nikoliv o cíle, ale v politice jsou všichni stejní, muži i ženy v politice chtějí být vidět, mít moc, jsou uspokojena jejich ega

Že ženy nemají charakterové předpoklady pro aktivní politiku, jsou svým naturelem opatrovnice, jsou málo dravé, nevydrží tlak a stálý nátlak na svou osobu.

J/46 – většina žen je neprůbojná, málo dravá, většinou není ve správný čas na správném místě, má k tomu zaměstnání, rodinu, děti, případně nemohoucí rodiče, a to nejen svoje ale i manželovy, a protože je skoro každá žena svým naturelem opatrovnice, zaměří se na tyto konkrétní záležitosti, manžel může se vším pomáhat, ale jednak je v nás atavismus po předcích, ten podle mě nezmizí (žena opatruje oheň, muži zabezpečují jídla o ochraňují před nebezpečím) a co je ještě důležitější, jeden v rodině musí řídit všechno dění, ten druhý pomáhá a třeba od všeho půl, ten, kdo řídí chod rodiny, má toho víc a tím je skoro vždy žena

V/31 – nejsem šachista, nechce se mi přemýšlet, jak a koho moje vize ovlivní, komu ublíží, neumím kalkulovat, převádět vše na finance, nechci trávit čas dohadováním se zkorumpovanými, nabubřelými a vychytralými muži

A/30 – ženy nejsou uzpůsobeny k boji, nevydrží tlak, stálý nátlak, vědomí, že se někde něco domlouvá bez nich, nebo dokonce proti nim, tlaku podlehnou, pak ztrácí svou identitu

R/42 – je jich málo, protože jsou jiné, není to jejich šálek kávy, jsou citlivější, vnímavější, těžce nesou tvrdý psychický nátlak, to vše máme v sobě a nedá se s tím nic dělat, proto nás to do politiky netáhne

Z/32 – myslím, že ty, které tam chtěly, už tam jsou, mnohé, které nevěděly, do čeho jdou nebo neunesly tlaky na svou osobu, tak odešly, možná ztratily iluze, no a matadorky, např. Němcová, zůstávají, ptali se jí v televizi, zdali se jí líbí současné konání ODS (listopad-prosinec 2008) pokrčila rameny a řekla, že ne, dál nic, projevit se jako ona, by mi bylo trapně
V/31 – mně osobně se vůbec nechce, ty, které tam jdou, se velice mění, taky musí být děsně aktivní, a to se mi nechce, sice jako správná učitelka bych ráda něco změnila k lepšímu a napravovala šlendriány, ale protože je mi jasné, že moje představy o provádění nápravy jsou naivní, zdržuji se všech iniciativ

G/64 – myslím, že aktivní politika je jen pro muže, protože jsou tvrdí, nekompromisní, dovedou být drsní, odradí odpůrce, vlastně hlavně vidí svůj cíl, úkol, pro který se nadchli, okolím se nevzrušují

Přesto kategoricky některé zamítly, že by politika byla jen pro muže, i když muži mají lepší podmínky pro politickou činnost (možná pro jakoukoliv), muže však vidí i jako společníky či přímo pomocníky při své politické cestě vzhůru.

M/32 – politika je pro všechny, které to baví, kteří jí rozumějí a chtějí se jí zabývat, tedy i pro ženy, podle mě, političky mají osobní ambice, motivaci, vyjasněné rodinné vztahy, další koníčky, a tak jako i muži - politici musela se každá z nich snažit, aby byla ve funkci a nezůstala řadovou členkou strany

G/64 - ženy, aby prosadily své vize, musí najít i mužské kolegy, v době Boženy Němcové o emancipaci bojovali i mužové, ti ženám pomáhali nebo alespoň jim platili aktivity jejich spolků či jiných aktivit

A/30 – za cílem musí jít všichni, političky, politici, podpoření médií

K/28 – politika je pro všechny, ale ženy nemají takové rodinné podmínky jako muži, muž se pro politiku nadchne a propadne tomu, věnuje politice celý svůj volný čas, ví, že doma je vše v pořádku, muži by takové podmínky nevytvořili

Následně respondentky uváděly důvody, proč ony se v politice neangažují. Na většině z nich se shodly. Za hlavní důvod označily nezájem o politiku. Nezájem pramenící z toho, že politická činnost by je neuspokojovala, politická činnost jim není blízká, není jejich koníčkem. Stála by je mnoho času, a to na úkor jejich volného času, pohodlí, rodiny, přátel, koníčků. Všechny se shodly na odsouzeníhodném chování politiků a političek, kteří případné adeptky musí odradit.

M/32 – jde především o můj vnitřní postoj k věci, přesvědčení, měla by mě motivovat např. touha po moci, takovou nemám, touha po penězích, tu nemám, touha pomáhat, tu mám, ale v úplně jiné oblasti, chodím do nadace, svou práci hned vidím, učím děti na flétnu, hned jsou výsledky

A/30 – není to můj koníček, a nejdřív to musí být koníček, protože máš povolání, až postoupíš v politice tak daleko, že se politikou živiš, pak je to práce, mým koníčkem je moje práce, kterou jsem si vybrala sama

Z/32 – jako bych nešla do soudnictví, lékařství, výroby, protože mi nejsou blízké, nepůjdu ani do politiky, není mi blízká, nemám tu potřebnou vnitřní motivaci

V/31 – můj předstíraný nezájem je způsobený znechucením z chování politiků a taky političek, které mlčky snášejí hrubé a vulgární jednání a chování svých kolegů

D/42 – aktivní politika stojí čas, dokud ji nemáš jako povolání, a to je za dlouho, mám jiné koníčky

G/64 – rozjezd stojí mnoho času, nejdřív musíš nebo chceš chodit do práce, starat se o rodinu a ještě k tomu dělat politiku, na koníčky nezbyvá čas, pokud není politika tvým koníčkem, aby se stala, měl by ti ji někdo nabídnout

L/40 – máš svoji práci, ve volném čase chodíš několik let do místní politické skupiny, a to je ta počáteční časová investice, která je nejistá a mně se stejně nechce s nikým hádat a argumentovat a přesvědčovat, mám ráda příjemnou atmosféru, a ne sledovat, kdo s kým kuje pikle, komu kdo se zrovna znelíbil

Odtrhla by je od profesní kariéry, která je pro ně důležitější, finančně zajímavější, které rozumí, mají v ní dobré výsledky a baví je.

Z/32- je to úplně od mého povolání, které mě baví a nehodlám ho opustit, v práci si řeknu, že dosáhnu toho a toho, že budu dělat docenturu, tak ji budu dělat, v práci rozhoduje moje kvalita, vědomosti, práce, kterou jsem udělala, ztratila bych volný čas, koníčky, přátele, samostatnost a hlavně svou práci, myslím tím taky kontakt s vývojem v ní, nemůžu přijít za několik let zpět a jen tak navázat na ztracené roky

A/30 – oproti politice mám mnohem víc peněz, jsem uznávaná ve svém oboru i spoluobčané, toto všechno bych musela kvůli politice opustit, pak se těžko naskakuje, konkurence je daleko vpředu, profesně bych byla mimo

V/31 – nechci opustit svoje povolání, to se mi líbí mnohem víc, proto jsem si ho také vybrala

R/44 – z časových důvodů neuvažuji, pracuji v nadnárodní firmě a víc času má manžel, ten je ve školství, stará se o rodinu, vaří, nakupuje, ale když přijdu domů, stejně je ještě spousta věcí, které řeším sama

Odtrhla by je od jejich dětí, rodiny, ztratily by čas, který chtějí věnovat někomu nebo něčemu jinému.

G/60 – do vysoké politiky není možné jít od malých dětí, resp. od dětí do 15 let, jako pedagog vím, že do konce tohoto věku je pro dítě jakákoliv změna velmi zásadní a ovlivňuje psychiku dítěte, dítě potřebuje oba rodiče, i když bude hlavním vychovatelem muž, matku děti potřebují neméně, role matky vždycky chybí

M/32 – já sama rodinu preferuji, manžel mi pomáhá s dcerou, v domácnosti, ale mně samotné by to utrhlo srdce, kdybych byla od ní, stejně bych v myslí byla pořád u rodiny, moje koníčky jsou muzicírování, dcera, rodina, práce v nadaci a práce s dětmi

I/32 – o oddělení od rodiny v souvislosti s jakoukoliv činností vůbec neuvažuji, děti potřebují oba rodiče a troufám si tvrdit, že matku, pokud jsou malé, ještě více než otce

N/35 – s odrostlými dětmi se aktivní politika asi dá dělat, ale s malými ne, malé děti si zaslouží přítomnost obou rodičů, mimochodem pro svou vrozenou emocionalitu jsou ženy stvořené pro potřeby malých dětí

K/28 – politická činnost by mi zkrátila čas, který chci věnovat své rodině, sama sobě, chci se věnovat své dceři, nechci, aby ji vychovával někdo jiný, nějaká chuť, vlastně mě baví rodinný život

V/31 – ztratila bych svoje pohodlí, svůj čas pro rodinu, mě se totiž s malou dcerkou doma líbí, manžel mi v domácnosti pomůže, ale pracuje 12 hodin, baví ho to a já jsem ráda, že nás takto zabezpečí

Negativní postoje pro angažování se v politice jsou umocněny také současným negativním pohledem na politiky, absence uznání a ocenění ze strany veřejnosti, ze strany politické strany.

Z/32 – nikdo tě neocení, viděla jsem to u nás, zákulisní jednání, jedno zastupitelstvo a starostka byla pryč, nebo volba výboru v jedné politické místní organizaci, už týden dopředu kolovala nová sestava mladých „pučistů“ ve straně, zajistili si hlasy a pak to jen svištělo, žádná odbornost, žádné úspěchy, žádná práce, jen libivé řečičky a honba za vidinou pozice starosty v příštích volbách, nikdo si tebe neváží, to je můj důvod, mě vyhovuje akademická půda

Důvodem je taky politická nejistota z budoucnosti a také ztráta „osobnosti“ , možnost pracovat za sebe, kterou potřebují ambiciózní typy.

A/30 – nikdy bych do politiky nešla, je zde malá možnost prosazení se, prosazení svých názorů, plánů, vizí, koncepcí, v práci vidím okamžitě výsledky, které mě těší, moji spolujatelé mě oceňují a váží si mě, nikdy se nestalo, že by se ke mně chovali hrubě, hulvátsky

R/44 – politik je nejistá profese, něco se stane a jsi odvolaná, moje práce je relativně jistá, opustit ji a jít do politiky je vysoké riziko, taky s ohledem na můj věk, nechtěla bych jít do žádné politiky, pracuji ráda za sebe, nelíbí se mi představa, že budu díky stranické příslušnosti nucena někam se natočit, hlasovat, mluvit za plán, se kterým třeba vnitřně vůbec nebudu souhlasit, ale zase si myslím, že musím podporovat svou stranu, myslím si, že v politice se s čistým štítem jednatel neprosadí

V/31 - ani sám starosta nic neprosadí, vše podstatné jde přes volené orgány, to není nic pro mě, mám svou vůli, a tu chci uplatnit

Jedním z dalších důvodů je nejistota z neznámé práce a psychické vypětí, kterou politická funkce přináší.

Z/32- když o tom tak přemýšlím, vlastně nevím, co bych tam dělala, co se tam dělá, do jaké hloubky a do jakých problémů bych musela proniknout, svoje zaměstnání znám, vím, co dělat, když přijdu do práce. Naši starostku jsem viděla při jakémsi jednání s veřejností, ta na ni pak ječela, a už jen ta představa, že tam místo ní stojím já, mi dělá blbě

M/32 – vlastně si neumím představit, že jsem někde v zastupitelstvu nebo v parlamentu, já musím tomu, co dělám, rozumět a umět to, jak bych mohla o něčem hlasovat, vždyť ten záběr témat je tak široký

A možná i způsob výchovy stávající generace, který kopíroval zažité genderové stereotypy – děvčata mírná, poslušná, křehká, chlapci bojovní, útoční, určité jejich prohřešky se přímo tolerovaly nebo vyzdvihovaly. Ani třicetileté respondentky se ještě necítily být výchovou připravené pro politickou aktivitu v dnešní podobě.

M/32 – svoji dceru vychovávám ke komunikaci, aby se nebála říci o problému a zkusila ho i řešit, ale rozhodně ji nevychoávám s ohledem na její možnou motivaci pro politiku

H/35 – ve své dceři budu pěstovat pocit sebedůvěry, její důležitosti, budu ji povzbuzovat v jejích názorech, činech, povedu ji k vyjádření své myšlenky, odpustím si, co jsem slyšela já,

to holka nedělá, to se pro holku nehodí, ovšem uklízet, vařit a mít ráda svůj domov a pečovat o něj ji budu učit taky, prostě patří to k našim tradicím, v Americe nevaří, neuklízí a jí polystyrénové atrapy, tak to ne

A/30 – až naše holčičky (chlapečci) vychované před televizí k agresivitě, přehnaných nárocích, bez vědomí svých povinností, bez disciplíny, žijící ze dne na den vyrostou, tak budou i pro politiku připravené kandidátky, my jsme stále ještě vychované, slušné, loajální, my nemáme tu míru agrese a drzosti

Dalším důvodem je bojkotování konkrétní práce, maření plnění úkolů ze strany politické opozice.

V/31 – stejné v zastupitelstvu i parlamentu, káru problémů, v podobě rozumných kompromisů, netáhnou po vyřešení zásadních problémů všichni zúčastnění

A/30 – nechtěla bych pracovat s těma, co pracovat nechtějí, vše si dělají naschvál

Možná i to, že ženy vnímají, a to nejen z politického prostředí, ale i z domácího, když se sejde víc mužů pohromadě, baví se o politice, že zasáhnou-li ženy do debaty, cítí určitý nadhled ke svým názorům.

J/46 rovný přístup mužů k ženám bude v tu dobu, kdy muži uznají, že i ženy mají pravdu, pokud se tento přístup nezmění, nebudou to mít ženy v politice lehké

M/32 – myslím, že časem bude názor žen pro společnost stejně hodnotný jako mužů, u nás v široké rodině jsme s názory rovni

Některé respondentky připustily, že až budou chtít a je to možné, že budou chtít, do politiky půjdou, budou se angažovat. S partnerem budou svůj úmysl probírat, některé však ví, jaký jejich partner zastává postoj k tomuto záměru, spíše negativní :“to budeš jako ony?!“

H/35 – až budu chtít, tak do politiky vstoupím, cítím to, teď se ale chci starat o svoji malou dceru, užívat si rodiny

M/32 – s manželem bychom můj vstup probírali, jeho názor by byl pro mě důležitý, asi bych se ptala i svých rodičů, co by po mně manžel chtěl – abych řekla k „A“ i „B“, jak se změní rytmus rodiny, co z toho bude plynout pro něho, nadšený by asi nebyl, ale vyložený zákaz, k tomu by se nesnížil a abych se nechovala jako současné političky, které má za hysterické

G/64 – manžel by si to nepřál, tvrdí, že bych se změnila v chování a nebyla doma – ne pro úklid, ale chyběla bych mu jako osoba jemu blízká

Důvody pro vstup a konkrétní pozice uváděly dle svého postoje k věci opravdu různé, a spíše to byla funkce v komunální politice, důvodem byla blízkost občanům, problémům, možnost realizovat své programy a cíle.

A/30 – pokud bych „musela“, chtěla bych být starostkou obce, ta má blízko k lidem, má možnost prosadit své plány a činy jsou hned vidět, dál už nikdo svůj program neprosadí

M/32 – pokud bych musela jít, tak bych šla raději do komunální politiky, myslím si, že na tomto místě je ještě reálná možnost přehlédnout obsáhlou problematiku daného města

G/64 – pokud by to muselo být, stačilo by mi být pouze členkou strany, funkce obnáší příliš mnoho odpovědnosti a času, postava je moc viditelná

Většina se však shodla, že činnost řadového zastupitele, kterou vstup do vyšší politiky začíná, je odrazuje, berou tuto činnost jako ztrátu času

D/42 – no, vstoupit do strany je jednoduché, ale co tam, já byla chvíli na komunální úrovni, řeší se nevyřešitelné, chlapi se tam hádali, hlavně před volbami, každý se viděl starostou a chtěl být na prvních místech

Pokud respondentky připustily aktivitu ve vrcholné politice, diametrálně se lišily důvody.

H/60 – pokud připustím, že bych šla, chtěla bych být ve vysoké politice, tam bych si v klidu užívala svého postu, ale už je pozdě, nechce se mi měnit zvyky a jít z Brna, pro naši věkovou kategorii už je pozdě

A/30 – pokud bych do politiky šla, tak jen proto, abych měla peníze bez výkonů, využívala výhody známostí a moci pro sebe a své známé, politika vůbec není zajímavá činnost, z mého pohledu je neefektivní, chaotická, žádné povinnosti, žádná odpovědnost, politika u nás není ani atraktivní, ani zajímavá

Opatření, která by způsobila změnu postoje a případný vstup do aktivní politiky byla z oblasti politického prostředí, politických systémů jednání, více profesionálního jednání, k němuž patří slušnost, úcta k druhému.

D/42 – nastavit pravidla slušného chování při jednáních ve sněmovně, pokud média budou neustále ukazovat, jaké vulgarity, urážky, ponižování si muži politici mezi sebou vyměňují, případně, jak se fackují, nikdy se většího zájmu žen (ani mě) nedočkáme, neznám kolem sebe žádnou, která by se dobrovolně šla nechat urážet

J/46 – samy politické strany by měly svým přístupem k ženám, svou nabídkou pro ženy přilákat nové političky, ale to ony nemají zájem

H/60 – musela by být více efektivní, když je zasedání, tak tam musí být všichni, mluvit jen k danému problému, jak začne osočovat, hned mu vzít slovo, noční jednání mi připadají naprosto scestná, dlouhá jednání jsou únavná a hlavně neefektivní, takovou dobu se není schopen soustředit nikdo, jsou kontraproduktivní

Š/44 – nesolidnost docházky, odcházení, když někdo druhý mluví, to by mi velmi vadilo, jako zdravotní sestra mám preciznost v krvi, považuji to za urážlivé k druhým

M/32 – jasně stanovené principy, které rádi všichni dodržují

A/30 – jasná pravidla cesty vzhůru, konkrétní odpovědnost práce, výsledky a museli by se všichni, co tam jsou, vyměnit, v politice jsou tam teď ti, kterým toto prostředí vyhovuje, kteří nechtějí makat, kteří nemohli být ve svých povoláních úspěšní, protože ,když jseš úspěšný v byznyse, jseš na tom i po finanční stránce líp, o svobodě nemluvě

Také opatření, která by mohly zajistit vzdělávací instituce, samy politické strany.

G/64 – vidím úkol pro školy, média – výchova k politickému citění, zvýšení respektu k ženám obecně, nejen v politice, nevím, jestli to není opakem feminismu, ale muži by se měli opět učit gentlemanství k ženám, výchova ke slušnosti a zase ke slušnosti a úctě, je-li v lidech slušnost, chovají se k sobě příjemně

R/44 mně by se líbil noblesní pořad, který by moderovala zajímavá žena, např. socioložka Šiklová, pořad by se vedl bez nepřiměřených a trapných výkyvů, urputnosti, žádná agitka, žádný ženský klub

Ale v zásadě žádnou motivační pobídku neakceptovaly.

A/30 – žádnou motivaci nechci, od nikoho nepotřebuji, když to vidím, tak jsem motivovaná, nikdy do politiky nevstoupit, nechci motivaci, nechci nic, není to tvůrčí práce, za čtyři roky a i dřív můžeš jít do háje, protože se neustále střídá modrá oranžová a nic neuděláš, nic nestihneš, půl roku po volbách se rozdělují koryta, rok před volbami už se kují pikle, kombinuje se, kdo půjde s Jarinem a kdo bez Jarina, pak se stane, že kdo v politice stál, už stojí opodál

M/32 – pro mě nic zásadního jako motivaci nepotřebuji, protože pro mě je zásadní moje vnitřní motivace, kterou já nemám, nikdy jsem vlastně neuvažovala vstoupit do politiky,

Institucionální bariéry nebyly mnoho probírány, protože respondentky s politickými funkcemi neměly žádnou zkušenost. Jejich komentáře byly formulovány podle toho, jak se domnívají, že mechanismy fungují. Je zajímavé, že nerozlišovaly na muže a ženy, měly za to, že mechanismy fungují stejně pro ženy i muže.

V/31 – na volitelné místo se dostanu, jen když přistoupím na jednání s ostatními, tedy přesněji s těmi, kteří kandidátky tvoří, post politického funkcionáře má docela vysoký společenský status – peníze, moc, pocit důležitosti a na tyto posty chtějí ve straně skoro všichni, musíte tedy získat sympatizanty, nejlépe vlivné muže, kteří vaše jméno protlačí džunglí jmen ostatních, někteří ani na volitelná místa nechtějí, tak jsou do počtu na kandidátkách vědomě po domluvě, ale i muži se musí domluvit

D/42 – vem jen Brno, 29 městských částí, už dostat se na město je těžké, pokud jsi ve straně s vysokou základnou, tak tím menší šance se do města dostat

Z/32 – ať dopadnou výsledky např. komunálních voleb jakkoliv, mohou vládnout strany, které se domluví, získají-li více hlasů, vládnou, funkce se domlouvají, naše starostka taky byla domluvená, tomu se dalo toto místo a tomu toto, a strana, která dostala od voličů nejvíce hlasů, zůstala mimo hru a byla v opozici, tady se přece vůbec nehraje čestně, ani mezi sebou tu chlapi nehrají čestně

Jako opatření k mechanismům (institucionálním bariérám) navrhuji jako okamžité, účinné řešení zavedení kvót.

V/31 – když si vezmete mechanismy voleb, tak je jasné, že na vrchol se dostanete jenom domluvou nebo direktivně kvótama, čekat, že si vás někdo všimne, že jste dobrá, nikam nevede, to, že jste dobrá, musíte dokázat stejně, ale jinde – ve svém povolání, podle mě to dobře funguje na obcích, např. ředitelka školy, je dobrá, úspěšná, známá, v bydlišti známá, tak ji na kandidátce poznají a volí, je odstraněná anonymita

R/44 – možná ty kvóty budou dobré řešení a třeba i motivací, víc žen si řekne, že podmínky jsou příznivější, že jejich šance nejsou mizivé a budou se angažovat

Š/44 – dejte kvóty, a ty, které dělají ve stranách zatím jen křoví, se dostanou dál, stejně se mluví o 30 %, tak to určitě ženy – členky pokryjí a můžeme se bavit o něčem jiném

I/60 – pokud nechceme čekat na přirozený vývoj společnosti, aby přirozenou cestou se ženy a muži začali podílet na politickém řízení společně, tak jsou podle mě kvóty jediným rychlým řešením

D/42 – řeči o inteligenci a kvalitě žen bych nechala na daných politických stranách, které budou ženy nominovat a ženách samotných, myslím, že většina žen je natolik soudná,

že pokud se o politiku vůbec nezajímají, tak do ní nepůjdou a ty, které se o ni zajímají, tak v rámci působení ve straně se s problémy dostatečně seznámí

H/60 – je směšné, že muži se automaticky počítají za schopné, kdežto ženy by to měly dokazovat

I/60 kvóty by podle mě přispěly k vyřešení problému, z politických základen by se dostalo do funkcí více žen, už jen jejich počet by způsobil změnu v zatím převážně mužském prostředí, ženy by tam vnesly svůj styl chování, který by při tom množství nezanihl, to množství by mohlo také přispět ke zvýšení odvahy, sebevědomí žen

Z/32 – pro kvóty jsem, protože je to stále stejné, možná horší, zpočátku byla v politice i nosná ženská jména, těch pár žen se musí zákonitě změnit díky mužskému prostředí, je třeba rozseknout problém teď, „najeďte do politiky více žen a budou změny, snad dobré, to nikdo neví, protože to tady ještě nebylo, a kde se vezmou, podle mě, pokud zjistí agilní ženy, že jejich šance jsou vyšší, budou o vstupu uvažovat další a další, pak je na politické straně, aby byla rozumná a sestavovala kandidátky nejen podle kvót, ale podle konkrétních schopností svých členek

H/60 – žen je v politice málo, ale víc jich tam nebude, pokud nebudou mít podmínky, a ty jim dají jen určitá opatření, např. kvóty, nemůžete ztratit energii a chuť do práce hned v počátku, bojem potřebným pro vstup do aktivní politiky, energii potřebujete pro prosazování svých vizí

Kromě zavedení kvót byl prezentován ojedinělý návrh směřující ke společnosti, kterou vybízí k aktivitě.

V/31 - Všichni by museli chodit k volbám, volebními výsledky dávat najevo, že se jim politická strategie příslušné strany nelíbí, strany by se tak bály a začaly chovat jinak – nominovaly by na kandidátky více žen na volitelná místa

Jedna respondentka připustila, že neví, co se pod pojmem kvóty ve spojení ženy a politiky skrývá.

M/32 – nevím, co to je

Podle respondentek by vyšší počet žen v politice měl přinést jednoznačně změnu politické kultury, ženský prvek by měl změkčit mužské prostředí, řešení problémů bez osobních invektiv, měly by preferovat ženská témata (opět se citovalo školství, sociální oblasti, péče o nemocné, seniory, potraty).

M/32 – určitě by se změnila spousta řešení, protože žena vnímá problém a život sám jinak než muž

V/31 – nejednalo by se o blbinách, nemlátla prázdná sláma, kdy si pánové vyměňují nejasné poznámky a uráží se

Z/32 – jednoznačně by se změnila politická kultura, ale pozor, ne všechny ženy jsou milé, přívětivé a slušné

G/64 – dospělo by se k více vymoženostem v sociální politice a kultuře, zvýšila by se politická kultura, ženy chybí jako zjemňující prvek, nejdou na problém silou

I/60 – myslím si, že muži by se chovali lépe už jen proto, že by jich bylo méně

D/42 – dosáhlo by se větší domluvy, zmenšil by se počet mužů a oni by necítili takovou převahu

H/60 – muži by své chování asi neměnili, ale výsledkem by bylo splnění více úkolů a v termínu, ženy hledají cesty, ale muži raději celé jednání zablokují, protože nejsou přístupní kompromisům, taky se hodně urážejí, a partaje si dělají naschvály nebo vyjednávají něco za něco

J/45 – konkrétně bychom prosazovaly sociální témata, péče o nemocné, seniory, vzdělání, potraty

Ale také zaznívá opačný názor, že více žen nic nezmění.

A/30 - ničeho by se nedocílilo, ženy v politice – to je společenská hra současnosti na emancipaci, ničeho se nedosáhne, protože politický systém nedovolí vystoupit jednotlivci nebo větší menšině, málo žen v politice, že je to problém spornosti, nové pojmy, neznám, ženské spolky, neznám, o ničem nevím, nic jsem nečetla, v televizi neviděla, kromě známých akterek, ale ty už jsou profláklé, myslím, že selhaly na celé čáře, ty nejsou dobrým příkladem

J/45 – je to jen hra, aby se neřeklo a aby Unie neřekla, v podstatě se nic měnit nechce

Osamocený, ale velmi zajímavý, názor změnil úhel pohledu na ženy „měnitelky“ politické kultury a tvrdí, že měnit by se měli ti, kteří současnou politickou kulturu pěstují.

R/44 - víc žen a muži budou milí, budou slušně mluvit, to je jako že koupíš víc plín, aby mimino nebylo mokré, místo abys ho naučila sedět na hrnci, jsou-li politici sprostáci a nevychovaní, musí se přece měnit oni, jsou to lidi s rozumem a nějakou sebereflexí

Svoje názory o schopnostech žen v politice a jejich soudnosti podpořily respondentky svou nabídkou pro politickou činnost, většinou to byly znalosti a schopnosti z vlastního povolání, studijního zaměření nebo současné životní situace, jako školství, sociální oblasti apod.

G/64 – vzala bych si za své důstojné životní podmínky důchodců

D/42 – chtěla bych dosáhnout odstranění naprosto nevhodného chování ve sněmovně, zajistit kázeň a pořádek, zvýšit tak prestiž politiků v očích veřejnosti

H/60 – zaměřila bych se na školství, sociální oblast, těm dobře rozumím a uměla bych dobře argumentovat, vím, kde a jak by šlo co zlepšit, vím, co potřebují děti, jejich rodiče,

I/60 – snažila bych se neustále vysvětlovat, argumentovat občanům, nepřezírat je, svoje tvrzení podepřít věrohodnými studiemi odborníků z vědeckých pracovišť nebo vysokých škol, ne stále opakovat, že poplatky ve zdravotnictví je třeba, ale vysvětlit proč, co se stane, nestane, dopady do budoucna, odborná diskuze, a ne hádky poslaneckých frakcí, to je to, co politici neumí, to je zdržuje, možná si myslí, že vysvětlováním ztrácí cíl svoji pádnost, důležitost, že ho jako někdo napadl, zpochybnil

Genderové stereotypy si v běžném provozu neuvědomují nebo nepřipouští.

V/31 manžel pracuje 12 hodin denně a já jsem ráda, že nás zabezpečí, kdyby pracoval na půl úvazku a já na půl svého, nikdy nevyděláme tolik peněz, jako on sám, a kdybych šla do práce já a on zůstal doma, tak to bychom splakali nad výdělkem, jsem pro, aby se muži více angažovali doma, ale stejně musí být v rodině jeden, který všechno táhne, určuje, docílit doma, aby bylo všechno půl na půl, to nejde, i na lodi je jen jeden kapitán

M/32 – může to být důvodem, proč je žen v politice málo, nedávno opravdu patřila jen žena za plotnu, to se však mění

R//44 – genderové stereotypy, žádné nevidím, kromě toho, že vařím, uklízím, starám se o dítě a manžela, v podstatě ještě i vydělávám, můj etoped v pasťáku na tom opravdu není dobře, jsem tak emancipovaná, až je m i z toho zle

J/45 – mám v životě takový fofr, že nemám čas měřit, jestli manžel umyl stejně nádobí jako já, asi ne, ale koupil myčku, jestli byl s dětma víc než já, děláme všichni, co je zrovna třeba a bez řečí, možná syn, je větší a silnější, tak seká dřevo sekerou, nebude to přece dělat dcera, která je poloviční, z praktického pohledu, syn toho naseká víc než ona, právě z důvodu jiné tělesné konstituce

Ve spojení s chováním politiků k političkám možné generové stereotypy vidí.

J/45 – politici, kteří političky uráží, ponižují, jim tak možná dávají najevo, že do politického prostředí nepatří, možná ani neví, jak se k ní chovat, možná cítí, že by měl být slušný a galantní, ale ona mu svými činy dělá těžkosti v jeho plánech, a tak se musí bránit, jeho plány jsou přece jen přednější než slušnost

V/31 – političky jsou pro ně možná jiný druh ženy, než jako mají doma, v roli manželky, tam je na ni zvyklý, tam ji chce mít, doma ten stejný politický kolega hrubián může být galantní

Debatu týkající se stížností političek, že jim muži nechávají nezajímavé nebo málo prestižní resorty, jako školství, sociální oblasti, zdravotnictví a že je to ponižuje či uráží, odmítly jako scestnou a nepochopitelnou.

H/60 – to je totální nesmysl, ať jdou tyto dámy okamžitě pryč, kdo jiný by měl prosazovat sociální politiku (mimoходом u nás je to politik), výchovu, vzdělání, péči o děti, seniory, nemocné, než ti, kteří k tomu mají nejbližší, kteří se v této problematice nejvíce orientují, naopak by z toho měla být udělaná přednost, staráme se o děti, pak o své rodiče, a přesně víme, jaké jsou v těchto oblastech problémy

D/42 – vždyť i o postižené se starají většinou matky, v ústavech sociální péče, ve školství, jsou ženy, kdo jiný se v tomto orientuje

I/60 – naprosto hloupé

Z/32 – sociální oblast a péče o ni je mnohem záslušnější, než cokoli jiného a ženy, které to nyní uráží, by měly být na tyto oblasti hrdé, jsou to oblasti ukazující na charakter celé společnosti, na její kulturnost

R/44 – průmysl, zemědělství, bankovníctví, vojsko a ostatní resorty stejně v podstatě neřídí politici, ale ekonomika státu, celosvětová ekonomika, ekonomové, banky, ropné kartely, politici z těchto resortů se jen tváří, že o něčem rozhodují

V/31 - naše političky, které nedosahují odborné úrovně těch zahraničních, nezvládnou ani tyto resorty, Buzková školství – naši žáci v mezinárodní soutěži – nejhorší propad ze všech zúčastněných, to je jediný pracovní příklad, který se mi vybaví

Další rozdíly vidí respondentky v jednání mužů a žen, označovaný za ženský a mužský přístup k věci, jež nelze mnoho ovlivnit.

Z/32 – ne všechny ženy jsou milé a slušné, a pak arogantní chlap vypadá vždycky líp, než arogantní žena, ta je přímo odporná, kdežto arogantního muže může dokonce někdo

i obdivovat, taky hysterické projevy, kterými je známá Jacques, nejsou příjemné a bohužel svádí k tomu, že se lidé dívají pak na všechny ženy takto

G/64 – ženský přístup je charakteristický přílišnou odpovědností, emocionálností, empatií, mužské chování je charakteristické rozhodností, lehkomyšlností, pánovitostí

V/31 – mužský přístup je rádoby exaktní, sponka na papíry musí být v rohu papíru pod úhlem 45stupňů, nebere v úvahu pocity lidí, pod mužský princip bych dosadila celou ODS, jsou arogantní, nic nechtějí vysvětlovat, otázky je zdržují, ženy jsou mnohem vstřícnější, přístupnější

M/32 – právě to je to rozdílné chápání světa, podle mě se tyto způsoby chápání nezmění, máme to v sobě zakódované, jistě, že se díky rozumu a vůli můžeme chovat jinak, ale to vnímání bude vždy stejné, to si myslím já

K/28 – no, ženy rozhodně neumí jednat jako muži, protože jsou to ženy, a ty komunikují zase jinak, ženy používají asi jemnější, asertivnější formu, která však může mít ta úskalí, že nebývají jednoznačné, jasné, ale myslím, že i ženy se umějí domluvit

Dále pak mají rozdílné pojetí moci.

V/31 – chlapům jde o moc, nikoliv o cíle

H/60 – muži jdou nekompromisně za svým cílem, svým úkolem, problémy okolí s jejich chováním je nezajímá, žena stále vnímá a řeší, co okolí, jaký to bude mít na něj dopad, co tomu řekne, jak se koho co dotkne, a když zjistí, že je někdo s jejím nápadem nespokojený, začne hledat alternativy a to už se ozvou další nespokojenci, a tu se nápad, myšlenka začnou rozplývat, kdežto muže nic, než jeho vize nezajímá, tím spíš dojde k cíli

D/42 – já bych musela být dobře připravená argumentovat, bez omáčky, chtěla bych diskutovat jen o věci samé a snažila bych se přesvědčit o správnosti záměru, uspokojilo by mě dosažení splnění úkolu, chlapi to berou jinak, konkrétní problémy prokládají napadáním ostatních kolegů, obhroublost se stupňuje, druhého neposlouchají

Rozdílný přístup ke kritice, útokům na svou osobu.

G/64 – většina žen nevydrží tlak na svou osobu, na přímé dotírání a invektivy, takovým tlakům se dovedou postavit jen silné a pohotové političky, souvisí to s mnohem větší emotivností žen

M/32 – možná muži umějí rozlišit, co je v daném okamžiku důležité a co ne, zda hodlají plýtvat časem a silami výrokem, který je pohanil, většinou je tyto výroky nevyvedou z míry

V/31 – to je přece logické, obecně je žena jako tvor citlivější, jak ji něco ruší, musí o tom přemýšlet a uvažovat

Ne příliš vstřícné chování politiků k političkám připisují možným obavám mužů, že se charakter jejich výsostného území bude měnit.

I/60 – muži mají pocit, že politika je jejich území, těch pár žen berou jako zpestření

V/31 – političky svými plány politikům narušují jejich vazby

D/42 – muži se cítí ženou ohroženi, že jí budou poraženi, že její nápad bude lepší, a to je ještě větší prohra, než být poražen kolegou

Některé si však myslí, že mnoho aktivních žen v aktivní politice má podobné vlastnosti jako muži.

Z/32 – aktivní politikou se samozřejmě zabývají i ženy, ale myslím si, že tyto aktivní mají podobné jednání, chování, myšlení jako muži., mají prostě v mnohém mužské chování, i když možná tvrdí, že si zachovávají ženskost, nemyslím si, pokud jdou s kůží na trh a chtějí prosazovat nějaké věci a nechtějí být jen nastrčenou loutkou (min. zdravotnictví Filipiová řekla, že se zdravotnictvím přišla do styku především jako pacient), to je podle mého hodně tristní

6.5 Závěr výzkumného šetření - shrnutí výsledků a ověření hypotéz

Zjištění jsem shrnula zodpovězením na stanovené zásadní otázky z úvodu praktické části diplomové práce. Jsou to následující otázky:

- **Zajímají se ženy o českou politiku, vnímají ženy, že jsou v aktivní politice nedostatečně zastoupeny?**

Ženy se o politiku zajímají, berou ji však jako doplněk nebo jako jednu oblast zájmu ve svém životě, ale ne tu podstatnou, jako je práce, rodina, volný čas, vlastní koníčky. Svůj zájem projevují zprostředkovaně přes média, především televizi a tisk, v domácích rozhovorech, komentují viděné. Aktivitu projevují účastí na volbách, nejvíce komunálních, pak parlamentních, senátních, nakonec do Evropského parlamentu.

Malý počet žen si respondentky uvědomily až při rozhovoru, v běžném životě si tento početní deficit neuvědomují. V rámci diskuse a objasnění principů rovnosti připustily, že žen by mělo být v politice více. Ale jen pro ten princip rovnosti, ne pro boj žen za ženská práva a ženská

témata. Pokud připustí, že malý počet žen v politice je problémem společnosti, chápou společnost jako stát, který má učinit kroky k odstranění tohoto problému. Nejsou ochotné připustit, že ony jsou společnost a že by se tedy měly na změnách podílet, jak uvedly „pro blaho společnosti“. Označení početního deficitu za diskriminační respondentky přijaly spíše váhavě, že je tento problém předmětem dokumentů EU a ČR nijak mnoho nekomentovaly.

➤ **Ovlivňují stále genderové stereotypy politickou kariéru žen ?**

Chápeme-li genderové stereotypy jako tradiční a často diskriminační představy o typických mužských a ženských vlastnostech a o rolích a pozicích mužů a žen ve společnosti, tak je třeba odpovědět na tuto otázku kladně. I když si respondentky genderové stereotypy v běžném provozu neuvědomují nebo nepřipouští, tak jsou jimi stále ovlivňovány, a to již ve způsobu výchovy: děvčata mírná, poslušná, křehká, chlapani bojovní, útoční, určité jejich prohřešky se přímo tolerovaly nebo vyzdvihovaly. Ani třicetileté respondentky se ještě necítily být výchovou připravené pro politickou aktivitu v dnešní podobě.

V politickém prostředí se projevují genderové stereotypy v rozdělování resortů na mužská (silová) a ženská (sociální). Jak vyplývá ze závěrů výzkumů, jejichž respondentkami byly političky, je toto rozdělování jimi chápáno jako diskriminující. Ovšem respondentky této práce debatu týkající se stížností političek, že jim muži nechávají nezajímavé nebo málo prestižní resorty, jako školství, sociální oblasti, zdravotnictví a že je to ponižuje či uráží, odmítly jako scestnou a nepochopitelnou. Podle nich by ženy měly být hrdé na koncipování vizí v oblasti sociální, kulturní, zdravotní, výchovy a vzdělání, protože tyto oblasti jsou pro společnost zásadní, tvoří její kulturnost.

„Když muži mluví, žena mlčí“, také tento přístup lze označit za projev patriarchální společnosti. Ženy jej vnímají, a to nejen z politického prostředí, ale i z domácího, když se sejde víc mužů pohromadě, baví se, a zasáhnou-li ženy do debaty, cítí určitý nadhled ke svým názorům, přezíravý postoj nebo muži dělají, že vlastně nikdo nemluvil.

Další rozdíly vidí respondentky v jednání mužů a žen, označovaný za ženský a mužský přístup k věci, jež nelze mnoho ovlivnit, dále pak mají rozdílné pojetí moci. Respondentky se domnívají, že političky samy přistoupily na genderové stereotypy, protože ty, které v politice současnosti vystupují, charakterizovaly v obecné rovině jako osoby mající podobné chování a vlastnosti jako muži.

➤ **Jaký má být vlastně úkol žen v politice?**

Podle respondentek by vyšší počet žen v politice měl přinést jednoznačně změnu politické kultury, ženský prvek by měl změkčit mužské prostředí, řešení problémů bez osobních invektiv, měly by preferovat ženská témata (opět se citovalo školství, sociální oblasti, péče o nemocné, seniory, potraty).

Ale také zaznívá opačný názor, že více žen nic nezmění.

Osamocení názor, ale velmi zajímavý, změnil úhel pohledu na ženy „měnitelky“ politické kultury a tvrdí, že měnit by se měli ti, kteří současnou politickou kulturu pěstují.

➤ **Je pro ženy oblast politiky atraktivní, je předmětem jejich zájmu ?**

Z diskuzí zřetelně vyplývá, že politikou ženy nežijí, není pro ně atraktivní. Tento nezájem způsobuje především současná politická kultura, se kterou je asi potřeba počítat, a možná, že politika ani jiná být nemůže.

Respondentky uvedly množství důvodů, proč ony se v politice neangažují. Na většině důvodů se shodly. Za hlavní důvod označily nezájem o politiku. Nezájem pramenící z toho, že politická činnost by je neuspokojovala, politická činnost jim není blízká, není jejich koníčkem. Stála by je mnoho času, a to na úkor jejich volného času, pohodlí, rodiny, přátel, koníčků. Odtrhla by je od profesní kariéry, která je pro ně důležitější, finančně zajímavější, které rozumí, mají v ní dobré výsledky a baví je.

Odtrhla by je od jejich dětí, rodiny, ztratily by čas, který chtějí věnovat někomu nebo něčemu jinému.

Negativní postoje pro angažování se v politice jsou umocněny také současným negativním pohledem na politiky, absence uznání a ocenění ze strany veřejnosti, ze strany politické strany. Důvodem je taky politická nejistota z budoucnosti a také ztráta „osobnosti“, možnost pracovat za sebe, kterou potřebují ambiciózní typy. Jedním z dalších důvodů je nejistota z neznámé práce a psychické vypětí, kterou politická funkce přináší. Dalším důvodem je bojkotování konkrétní práce, maření plnění úkolů ze strany politické opozice.

Také se ozval názor, že v současné době nejsou vyhrocená témata, vyhrocené situace, proto se ženy zaměřují na konkrétní věci.

Opatření, která by způsobila změnu postoje a případný vstup do aktivní politiky, byla z oblasti politického prostředí, politických systémů jednání, více profesionálního jednání k němuž patří slušnost, úcta k druhému.

➤ **Jak vnímají ženy osobnosti političek?**

Političky na politické scéně respondentky vnímají, méně v komunální, více v parlamentní, a to v podstatě stejná jména, při volbách však nepreferují ženy pro ně samotné, ale podle toho, čím je daná politická osoba přesvědčila, oslovila. Necítí „prázdnou solidárnost“ s ženami. Naopak jsou k političkám, především parlamentním, velmi kritické, nekompromisní, a to proto, že se domnívají, že jako mediálně známé osobnosti vytváří pro ostatní obraz ženy, který se jim vůbec nelíbí. Parlamentní političky jako případný vzor pro ostatní nebyly v některých případech hodnoceny příliš příznivě, byly částečně hodnoceny podle své práce, pak především podle svého vystupování, zevnějšku a chování. Konkrétní pracovní úkol byly schopné definovat pouze u ministryně Stehlíkové.

Jako vzor by naše političky pro dotyčné respondentky nebyly mnoho přijatelné. Kategoricky zaznívá, že v české politice chybí ženské osobnosti politiky, které by dosahovaly mezinárodních kvalit, světového uznání. Respondentky charakterizovaly ženu, která by dle nich měla šanci v politice uspět, jako ženu psychicky velmi silnou, charismatickou, dominantní, velmi inteligentní, která by uměla vystupovat, mluvit, řešit problémy, být diplomatická. Měla by být známá svou prací a také po vizuální stránce by měla být atraktivní. Jako prototyp uvedly paní Bobošíkovou, poslankyni EU.

➤ **Je nerovnost zastoupení žen v politice zapříčiněná nízkou aktivitou žen nebo jinými důvody?**

Při hledání odpovědi na otázku, zdali je nízký počet žen zapříčiněný jejich nízkou aktivitou, z pohledu této práce lze v tomto případě odpovědět, že ano, respondentky předpokládají, že ženy, které chtějí být politicky činné, jsou aktivní a již v politice jsou nebo se do ní dostanou, ale ostatní, jako ony samy, aktivní nejsou, protože je tato oblast společenského života nezajímá. (Některé respondentky připustily, že až budou chtít a je to možné, že budou chtít,

do politiky půjdou, budou se angažovat. S partnerem budou svůj úmysl probírat, některé však ví, jaký jejich partner zastává postoj k tomuto záměru, spíše negativní :“to budeš jako ony?!“) Jako důvod uváděly, že ženy mají jiné zájmy než politiku, mají méně času, ničím je neláká, mají jiné zaměření nebo prostě jen nechtějí, aniž by uvedly konkrétní důvod. Patří mezi tzv. individuální bariéry.

Institucionální bariéry, které jsou označovány za jeden z důvodů nerovného zastoupení žen v politice, nebyly mnoho probírány, protože respondentky s politickými funkcemi neměly žádnou zkušenost. Jejich komentáře byly formulovány podle toho, jak se domnívají, že mechanismy fungují. Je zajímavé, že nerozlišovaly na muže a ženy, měly za to, že mechanismy fungují stejně pro ženy i muže.

Jako opatření k mechanismům (institucionálním bariérám) navrhuji jako okamžité, účinné řešení zavedení kvót. Kromě zavedení kvót byl prezentován ojedinělý návrh směřující ke společnosti, kterou vybízí k aktivitě.

Ověření hypotéz:

H1 Ženy politika příliš nezajímá, není pro ně atraktivní

Předpoklad formulovaný v hypotéze se potvrdil, ženy zařazené do výzkumného vzorku opravdu politická činnost nepřitahuje a nezajímá. Toto obecné konstatování je třeba rozvést, protože se vyprofilovaly dvě skupiny žen, které vedly k jednomu obecnému závěru různé důvody (dva zřetelné). Jedna skupina žen je dle všeho více sociálně zaměřená, politická činnost je neuspokojuje, není jim blízká, není jejich koníčkem, především by je odtrhla od jejich dětí, rodiny, ztratily by čas, který chtějí věnovat někomu nebo něčemu jinému. Také mají averzi k současné politické kultuře. Mají obavy, že nemají charakterové předpoklady pro tvrdou politiku, nesnesou tlak na psychiku, cítí se citlivější, empatictější.

Druhá skupina žen je zaměřená na práci, podnikatelky. Ty se naopak charakterizují jako psychicky silné, odolné, pro práci pod tlakem vhodné, ochotné se práci věnovat v maximální míře, ale zájem nemají, protože by je politika odtrhla od profesní kariéry, která je pro ně důležitější, finančně zajímavější, které rozumí, mají v ní dobré výsledky a baví je. Riziko, že by to v politice „nevyšlo“, je vysoké, a tudíž neúměrné ke ztrátě jejich pracovní pozice na trhu práce.

H2 Genderové stereotypy stále hrají roli v politickém prostředí

Ano, genderové stereotypy stále hrají roli v politickém prostředí. Toto tvrzení je podepřeno výsledky diskuzí, kdy respondentky mluví stále o mužských (síla, rozhodnost, neústupnost, vidění pouze cíle bez vnímání okolí, ctižádostivost) a ženských (citlivost, empatie, malá odolnost proti psychickému tlaku) vlastnostech, s tím, že současné političky na tuto rozdílnost přistoupily, protože se ženské vlastnosti snaží potlačit a chovají se jako muži, aby do mužského prostředí zapadly, aby byly jejich aktivity muži akceptovány. To ukazuje také na stále existující patriarchální model společnosti - zasáhnou-li ženy do debaty, cítí určitý nadhled ke svým názorům nebo přímo přehlížení. Proč se tak muži chovají? I oni jsou zajati v genderových stereotypech, možná takto dávají najevo, že do politického prostředí žena nepatří, možná ani neví, jak se k ní chovat, možná cítí, že by měl být slušný a galantní, ale ona mu svými činy dělá těžkosti v jeho plánech, a tak se musí bránit, jeho plány jsou přece jen přednější než slušnost. Tento postoj může souviset s mužským pojetím moci. Mužům v politice jde o samu podstatu, být aktivní v politice, cítit moc, obdiv okolí, je sám se sebou spokojen, že dosáhl takového určitého postavení, a je schopen se utkat s každým, kdo by mu toto všechno chtěl vzít. Kdežto ženy cítí moc jako odpovědnost k druhým.

Rozdělení resortů podle genderového stereotypu praktikovaného již od dětství (hoši si hrají s auty, na kovboje, děvčata s panenkami, na domácnost v pokojíčku) na silové (obrana, průmysl, ekonomika) – mužské a ostatní - ženské (politickými označované za méně prestižní: výchova, vzdělání, zdravotnictví, sociální problematika, kultura), nelze pro potvrzení či popření hypotézy použít, protože respondentky nemají konkrétní zkušenosti. K tématu se vyjadřovaly pouze jako k výhradám političek, které tento přístup vnímají jako diskriminační. U takto položeného problému souhlasily, že jde o genderový stereotyp, ale rezolutně odmítly, že by mělo jít o diskriminaci. Z diskuzí vyšel závěr, že by mělo jít naopak o prestižní záležitosti, které formují celou společnost, ukazují a formují kulturnost národa.

H3 Postoje žen jsou ovlivněny současnou politickou kulturou

Hypotéza je potvrzena, opravdu z diskuzí vyplynulo, že současná politická kultura, kdy se nedodržují žádná pravidla a žádné principy slušného chování a jednání, kdy absentuje úcta k člověku, tolerance k jeho názorům a naopak vládne řevnivost, intrikaření, vulgarity, je jeden z rozhodujících faktorů, který ovlivňuje rozhodování žen pro vstup do politiky. Velmi přesně potvrzení této hypotézy vystihla jedna z respondentek: “můj předstíraný nezájem je způsobený znechucením z chování politiků a taky političek, které mlčky snášejí hrubé

a vulgární jednání a chování svých kolegů.“

H4 Aktivní politika je jen pro muže

V tomto případě se hypotéza kupodivu nepotvrdila. I když skoro všechny respondentky kategoricky odmítly angažovat se v politice, přesto zamítly, že by politika byla jen pro muže, i když muži mají lepší podmínky pro politickou činnost (možná pro jakoukoliv). Politika je pro všechny, které to baví, kteří jí rozumějí a chtějí se jí zabývat, tedy i pro ženy. Političky mají osobní ambice, motivaci, vyjasněné rodinné vztahy, další koníčky, a tak jako i muži politici, musela se každá z nich snažit, aby byla ve funkci a nezůstala řadovou členkou strany. Ve vysoké politice jsou si ženy i muži charakterově velmi podobní, mají podobné jednání, myšlení.

Závěr

Ženy v politice, to je nosné téma této diplomové práce. Pro uvedení do problematiky jsou vymezeny definice základních pojmů.

V kapitole druhé je nastíněn historický průřez vývoje žen v politice, jejich snažení o získání svých politických práv na pozadí příslušného společenského klimatu a státních zřízení. Historický exkurz je veden ve dvou liniích : světové a v českých zemích. Jsou zmíněny hlavní postavy politického dění.

Kapitola třetí má podobný konstrukt jako kapitola druhá, zabývá se ženami v politice v současnosti, jejich aktivitami, objektivními (společenskými) podmínkami, jako jsou právní předpisy, mezinárodní dokumenty, které zajišťují legitimnost požadavků žen na politická práva. Svět současných politických světových špiček je ukázán na několika stručných medailoncích světových političek.

V rámci objektivních východisek v České republice je představen celý systém institucí (státní, vzdělávací, vědecké, nestátní neziskové), které by měly vytvářet příznivé klima pro vstup žen do aktivní politiky, včetně dosažených výsledků, jejich aktivit, zpracovaných odborných studií s jejich závěry. V kapitole páté jsou nastíněny podmínky, které pro ženy vytváří samy politické strany svými dokumenty, vlastním přístupem k dané problematice.

V kapitole šesté jsem se pokusila představit českou politiku zastoupenou političkami očima žen. Cílem je odpovědět na otázky, týkající se vztahu české společnosti, zastoupené vzorkem žen samotných, k dané problematice: „ženy v politice“. Jak se ony samy na danou problematiku dívají. V rámci volných rozhovorů diskutujeme o postavení žen v české politice, o političkách, jejich výsledcích, o jejich vztahu k politikům, o politické kultuře, o vztahu mezi politiky a političkami, a také o postoji respondentek k politice, hledáme odpověď na skutečnost, že je malý počet žen v politice, o genderových stereotypech, o úkolech žen v politice.

Zpracované odborné studie na téma ženy v politice, které uvádím ve své práci, došly k podobným závěrům: počet žen v politice je velmi nízký, ženy jsou spojovány s humanitními sférami, tzv. politikou péče (sociální politika, školství, zdravotnictví), existují institucionální bariéry (malá možnost žen ovlivnit proces nominací na kandidátky na volitelná místa), existují individuální bariéry (genderové stereotypy: rozdílná měřítko pro muže a ženy- nemožnost prosadit ženin názor, skloubit rodinu a politiku). Domnívám se, že závěry jsou velmi podobné, protože výzkumný vzorek je totožný – jsou to samy političky.

Je zřejmé, že závěry této práce nemohou být srovnávány se závěry odborných studií, protože ženy mimo politiku diskutují pod jiným úhlem pohledu, než političky samy, ty vycházejí ze svých zkušeností. Tato práce však může ukázat političkám zrcadlo, jak jsou vnímány jako političky, jak je vnímána jejich práce.

Výsledkem mého výzkumu jsou odpovědi na definované otázky a potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz. Dospěla jsem k těmto zjištěním.

Ženy tohoto výzkumu se o politiku zajímají, ale pouze pasivně. Aktivně pouze v rámci účasti na volbách. Rozhodně ji neberou jako podstatnou záležitost, před politikou stojí práce, rodina, děti, volný čas, koníčky. Malý počet žen v aktivní politice si v běžném životě neuvědomují, pro dodržení principu rovnosti připouští, že by mělo být v politice žen více, splnění tohoto úkolu směřují na stát, nejjednodušší cestu, s okamžitým účinkem, vidí v zavedení kvót. Genderové stereotypy samozřejmě ovlivňují politickou kariéru žen, protože jsme tak byly vychovány (i muži jsou tak vychováni), protože v běžném životě je potřeba rozdělit si úkoly a nejjednodušší je použít již zavedené modely. Ženy tohoto výzkumu, např. rozdělení resortů podle generových stereotypů na silové a sociální, které političky samy označují

za diskriminační, nechápu, naopak vidí tyto resorty jako prestižní, pro společnost a její kulturnost zásadní. Větší počet žen má přinést změnu politické kultury, to je očekávání většiny, ale jsou i názory, že se nic nestane, a dokonce i tvrzení, že takové očekávání je scestné, že změnu mají provést ti, kteří neuspokojivou současnou politickou kulturu pěstují. Politika pro ženy není atraktivní, není jejich koníčkem, její obsah jim není blízký. Postoj je ovlivněn především současnou agresivní politickou kulturou, činy současných českých političek, krátkým politickým životem, ztrátou osobnosti v rámci politických mechanismů, ztrátou kontaktu se svou profesí, bojkotováním konkrétní práce opozicí, ale také nejistotou z neznámé práce, psychickým vypětím, neustálým tlakem. Také se ozval názor, že nejsou v současné době vyhrocená témata, proto se ženy věnují konkrétním problémům života. Jako vzor nejsou současné političky přijatelné, ženy je hodnotí velmi kriticky, mají jim za zlé, že svým chováním kreslí negativní obraz, který dopadá na všechny ženy. Kategoricky zaznívá, že v české politice chybí ženské osobnosti, které by dosahovaly mezinárodních kvalit a světového uznání.

Hypotézy, které jsem si stanovila: „Postoje žen jsou ovlivněny současnou politickou kulturou“, „Ženy politika příliš nezajímá, není pro ně atraktivní“, „Genderové stereotypy stále hrají roli v politickém prostředí“ jsou potvrzeny, pouze hypotéza: „Aktivní politika je jen pro muže“ se nepotvrdila. I když skoro všechny respondentky kategoricky odmítly angažovat se v politice, přesto zamítly, že by politika byla jen pro muže. Politika je pro všechny, které to baví, kteří jí rozumějí a chtějí se jí zabývat, tedy i pro ženy.

Propojení s daným tématem a sociální pedagogikou vidím ve využití principů fungování systému, které nabízí sociální pedagogika. K odstranění malého počtu žen v politice vyvíjí různé instituce, organizace, média mnoho aktivit. Můžeme je chápat jako jednotlivé prvky, které by měly tvořit funkční systém. Ovšem prvky nejsou v souladu a mezi sebou nespolupracují, jeden druhého nepodporují, fungují samostatně, mnohdy nahodile a o aktivitách ostatních neví. A bohužel o něm už vůbec neví ty, ke kterým směřují. A zcela stranou stojí politické strany, které by se měly také do systému zapojit. Jak ukázaly statistické údaje, systém nefunguje a sociální pedagogika nabízí určité mechanismy, při jejichž dodržení lze fungování systému rozběhnout.

Pokud je tedy možné aktivity státních institucí, nestátních neziskových organizací, výchovně vzdělávacích a vědeckých institucí, sdělovacích prostředků směrem k ženám, chápat jako

preventivní aktivity vůči ženám jako sociální skupině, sociální pedagogika nabízí zásady, jejichž dodržování by mohlo nastartovat fungování celého preventivního systému.

Zmírnění vlivu genderových stereotypů výchovou, společenské prostředí člověka, vztah lidé x lidé, komunikace, tolerance, porozumění, kultivace a výchova příslušných skupin, vzdělání, ženy jako sociální skupina, případně jako diskriminovaná skupina, mezilidské vztahy, to vše jsou témata, kde lze najít úkoly pro sociální pedagogiku. Myslím, že jednu z hlavních rolí na téma společenské role z pohledu gender, mezilidské vztahy, komunikace, kulturnost společnosti by měla hrát výchova v rodinném prostředí, ve školách všech typů a úrovních.

Společenské role z pohledu gender je jedno z témat sociální pedagogiky, které je neustále aktuální, patří mezi společenské změny na které musí současná výchova reagovat. Místo pro sociální pedagogiku vidím také v tématu socializace v rámci společenské životní dráhy, sociální kreativita, kultivace politiků, političek, sebevýchova, aby vytvořili společně společenské – politické prostředí s dobrými mezilidskými vztahy, dobrou komunikací, porozuměním, úctou, schopností kooperace, participace a solidárnosti, které pak bude zpětnou vazbou působit na ty, kteří ho vytvořili.

Tato práce doznala oproti schválenému projektu drobných změn, a to v úpravě stanovených otázek a hypotéz, protože se ukázalo v průběhu volných rozhovorů, že některé otázky byly v podstatě duplicitní. Také jsem zúžila základní podmínky výběru vzorku o kategorii žen žijící mimo městské prostředí. Oslovila jsem v malém předvýzkumu třetí kategorii, ženy žijící mimo město, ale nepovedlo se mi navázat rozhovor na dané téma, pokud jsem získala nějaké odpovědi a názory, byly víceméně kusé a jednoslovné, musela jsem v otázkách podsouvat odpovědi. Pojmy, jako jsou feministické hnutí, generové stereotypy, rovnost žen a mužů, i když odborné termíny nebyly použity, jsem neuměla dost dobře přiblížit, aby se rozvinula diskuse. Že jde o „těžké“ téma a že ženy politika opravdu nezajímá, bylo patrné i při všech volných rozhovorech v rámci pokusní skupiny, kdy diskutující samy od sebe odpovídaly většinou jednoslovně, byla patrná malá ochota zdůvodňování tvrzení, respondentky měly tendenci pouze k diskutovanému přikyvovat. I když došlo k určitým změnám oproti plánu, domnívám se, že cíl práce byl splněn.

Na závěr celé práce bych ráda nastínila možnosti dalších výzkumů na toto téma. Jistě by byl zajímavý rozbor jednotlivých odpovědí dvou skupin respondentek – političek, žen stojících mimo politiku, možná by případná konfrontace různých úhlů pohledu na tu samou věc ukázala nové nástroje, které by posunuly danou problematiku blíže k cíli. Aby byl pohled na problém celistvý, měl by být výzkumný vzorek jiné práce, složený z politiků a mužů stojících mimo politiku. Možná by bylo zajímavé vrátit se zpět k političkám a na jednom příkladu popsat jednu celou cestu na politický vrchol. Lze se také zaměřit pouze na osobnosti političek a zkusit zjistit, kde, případně čím, došlo ke snížení kreditu současných českých političek (jedna respondentka uvádí, že české političky selhaly), oproti světovým političkám, političkám známým z historie, které jsou uznávané dosud.

Resumé

Ženy v politice – téma současné, téma týkající se sociální skupiny, která je stejně početná jako mužská skupina, přesto i v současné moderní době je v mnoha oblastech utiskována, diskriminována. Jednou z těchto oblastí je i politika, kde rovný přístup žen a mužů není dodržen.

Pro uvedení do problematiky práce uvádí definice základních pojmů jakými jsou feminismus, gender, afirmativní diskriminace a jejich případné vývojové modifikace. Ženy političky nejsou fenoménem pouze 20. či 21. století, historický exkurs ukazuje ženské politické osobnosti, a to už od dob faraónských, přes alžbětinskou dobu, carské Rusko, habsburskou říši. V textu se objevuje i zmínka o ženách vymykajících se „klasickým politickým představitelkám – panovnicím“, jde o ženy svěťice, ženy z bájí českých středověkých kronik. Historický exkurs ukazuje na subjektivní podmínky, na podmínky, které si vydobily ženy samy, aby dosáhly svých politických cílů, politických práv, ženských práv, od doby raného středověku, přes novověk, po 19. století, a to ve dvou liniích - světové a v Českých zemích. Opět se pozornost obrací k feminismu, k jeho historii až po současnost, včetně jeho protagonistek.

To, že ženy byly ve svých aktivitách důrazné a vytrvalé a dosáhly svých cílů, stálo je nemálo sil, zdraví, mnohdy životů, ale tyto síly by nestačily, kdyby nebylo společenského klimatu – objektivních východisek. Práce ukazuje vývoj společenských podmínek, které ovlivňovaly ženské úsilí, ale ukazuje i opačný vývoj, kdy aktivity žen měnily objektivní podmínky, pohled společnosti na boj za ženská práva. Kapitola Ženy v politice – objektivní východiska začíná

opět ve středověku, jeho státním zřízením a končí obdobím novověku, opět je dodržena nastavená konstrukce: linie světová a česká. Svět současných politických světových špiček je ukázán na několika stručných medailoncích světových političek. Současnost české politické ženské platformy představuje jména známá v porevoluční době, v 90. letech 20. století. a již některé závěry studií na dané téma, včetně statistických údajů. Také političky současnosti kromě osobního nasazení musí mít určité objektivní – společenské podmínky, ty jsou v moderní době zajištěny především právními předpisy, mezinárodními dokumenty.

V rámci objektivních východisek v České republice je představen celý systém institucí (státní, vzdělávací, vědecké, nestátní neziskové), které by měly vytvářet příznivé klima pro vstup žen do aktivní politiky, včetně dosažených výsledků, jejich aktivit, zpracovaných odborných studií s jejich závěry apod.. Systém je díky závěrům těchto studií vyhodnocen jako ne dobře fungující, proto je zde nastíněn úkol pro sociální pedagogiku, která nabízí určité možnosti k nastavení funkčního systému.

Politické strany České republiky, také ty je potřeba do systému zahrnout, svou vnitřní politikou, stanovami a také přístupem a chutí mohou zásadně ovlivnit, kromě právních předpisů, celý problém nedostatku žen v politických funkcích, na příkladech některých z nich je ukázána variantnost možného přístupu.

Práce reaguje na problém, který řeší rádooby zastánci jedné možnosti afirmativní diskriminace – zavedení kvót, a ukazuje na demagogii následujícího postoje. Tito zastánci jsou pro vyšší počet žen v politice na základě kvót, ale jsou zmítáni obavami, aby to byly ženy inteligentní a schopné.

Na úvod části, mající empirický charakter, jsou prezentovány výsledky odborných studií na téma ženy v politice. Studie byly koncipovány obdobně, informace autoři získávali rozhovory s výzkumným vzorkem v rámci kvalitativního výzkumu s tím, že výzkumný vzorek tvořily samy političky. Porovnáním závěrů těchto studií je patrné, že jsou víceméně totožné.

Odpovědi na otázky a stanovené hypotézy, které jsou uvedené v této práci, byly získány volným dialogem v rámci fokusní skupiny. V podstatě kopírovaly podmínky realizovaných odborných studií s jedním zásadním rozdílem, kterým byl výzkumný vzorek. Výzkumný

vzorek tvoří ženy bez jakékoliv politické angažovanosti. Ze získaných odpovědí zobecňuji jednotlivé dílčí závěry, abych následně mohla odpovědět na stanovené otázky a potvrdit, či vyvrátit stanovené hypotézy.

Kromě již výše zmíněného propojení tématu se sociální pedagogikou v rámci funkčnosti nastaveného systému nabízím další možnosti využití sociální pedagogiky. Jde o témata ukazující se jako zásadní problém současné politiky, který také odrazuje případné adeptky pro politiku, jsou to např. genderové stereotypy, společenské prostředí člověka, vztah lidé x lidé, komunikace, tolerance, porozumění, kultivace jedinců, výchova, vzdělání, ženy jako sociální skupina, případně jako diskriminovaná skupina, mezilidské vztahy.

Anotace

Černá, A. Ženy v politice, (Diplomová práce), Brno, 2009, 135 s. Tato diplomová práce se věnuje ženám v politice. Seznamuje se základními pojmy, jako jsou feminismus, gender. Pak, v rámci historického exkursu a následně i současnosti, ukazuje cestu žen na politické výsluní, naznačuje společenská a osobnostní východiska umožňující ženám tuto cestu uskutečnit, a to ve dvou liniích – světové a v Českých zemích, nezapomíná na prezentaci těch nejúspěšnějších či nejznámějších političek. Dále seznamuje se současným systémem institucí státních, nevládní neziskových, vzdělávacích a vědeckých, médií apod. v České republice, které se problematikou žen v politice zabývají, a prezentuje výsledky některých jejich studií na dané téma. Seznamuje ve zkratce s volebním systémem a podmínkami politických stran, a to z pohledu možnosti vstupu žen do aktivní politiky. Část práce mající empirický charakter se zabývá vztahem českých žen k ženám v české politice. Právě stanovení výzkumného vzorku – ženy stojící mimo politiku, je novým prvkem mezi pracemi na obdobné téma, kdy výzkumný vzorek tvořily samy političky. Informace byly získány volnými rozhovory v rámci fokusní skupiny.

Klíčová slova

Politika, ženy, ženy v politice, feminismus, ženy a feminismus, gender, genderové stereotypy, genderová politika, gender studies

Annotation

Černá, A. Women in Politics, (Diploma Work), 135s. This diploma work takes deal with women in politics. It clears up the basic concepts as feminism or gender. Then in the historical excursus and subsequently today it shows the way of women in the political sun, it predicates the social and personal way how to make it real. It goes in two lines – in the world and Czech countries and the work doesn't forget the presentation of the most famous and best known women - politicians. This work describes the contemporary system of the state institutions, non-governmental non-profit associations, educational and scientific institutions, media etc. in the Czech Republic, which are engaged in the questions of women in politics and it presents some of their research results of this topic. Diploma work presents in short the electoral system and the conditions for women to enter the active politics. One part of the work has the empiric order and it takes deal with the relation of the Czech

women to the women in the Czech politics. The sample made by women out of the politics is the new element within the works on the same topics where they were the politicians themselves. The data were taken during the free discussions within one group.

Keywords

Politics, women, women in politics, feminism, women and feminism, gender, gender stereotypes, gender politics, gender studies

Seznam použité literatury

Právní předpisy

- Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů
Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů
Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech
Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů
Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů
Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí
Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Knihy a syntetické práce

- AYKROYD, P. BALDICK, CH. a kol., Slavné osobnosti, 1000 životopisů, 3. vydání, Svojtka a Co, Praha 2002, ISBN 80-7237-602-0, str. 223
BAHENSKÁ, M. Počátky emancipace žen v Čechách, dívčí vzdělání a ženské spolky v Praze v 19. století, 1. vydání, Praha: 2005, ISBN 80-7277-241-4 (Slon)
BALDWIN, L. Nesmrtelné lásky, Banská Bystrica: Knižní klub, 1995, ISBN 80-7176-199-0, s. 32
FILIP, J. Ústavní právo I, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, ISBN 80-210-0649-8, s. 28, 126
FILIP, J. Ústavní právo II. Díl, Masarykova univerzita Brno – právnická fakulta 1994. ISBN 80-210-0920-8
GAVORA, P. Výzkumné metody v pedagogice, příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky, 34. publikace Brno: Paido, edice pedagogické literatury, 1996. ISBN 80-85931-15-X
GROSSINGOVÁ, S.-M., Ženy ve dvojím světle, Praha: Brána, 2000, ISBN 80-7243-068-8
Havelková, H. Gender a politika, Gender studies, o.p.s.: 2004, str. 38-4
HUBLÍKOVÁ-BARTOŠOVÁ, S. Diskriminace žen v kontextu naší republiky, aktuální problémy, Brno: MUNI, pedagogická fakulta, 2008, DP
HUNGR, P. Teorie práva, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2002
HUNGR, P. Teorie práva II, Brno 2006, Institut mezioborových studií Brno
JANÁČEK, J. Ženy české renesance, 2. vydání, Praha: Československý spisovatel v Praze, 1987, ISBN 22-026-87
KLIMEŠ, L. Slovník cizích slov, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1998, ISBN 80-04-26710-6, s. 184
KOHOUTEK, R. Terminologický slovník pro sociální pedagogy, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 118
KOHOUTEK, R. Aplikace psychometrických technik, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 77
Kol. autorů, Encyklopedický pedagogický slovník, Praha: 1993, ISBN 80-207-0438-8, s. 298
KOPIČKOVÁ, B. Žena evropského středověku v zasetí své doby, Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002

- KRAUS, B. Sociální pedagogika-sylabus, 1. vyd. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2004, s. 6.
- KRAUS, B. K otázkám humanitního a sociálního výzkumu, Brno: 2006
- KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky, 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3, s. 32, 150
- KROUPA, J. a kol. Politologie, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993. ISBN 80-210-0593-9, s. 77
- KROUPA, J. Politologie, Masarykova univerzita v Brně 1993, ISBN 80-210-0593-9, S. 88
- Kubálek, D. Kronika lidstva, Fortuna Print, Bratislava: 1992, ISBN 80-7153-039-5
- LENDEROVÁ, M. Počátky hnutí emancipace žen, Univerzita Pardubice
- MALÍNSKÁ, D. Do politiky prý žena nesmí- proč? Vzdělání a postavení žen v české společnosti v 19. stol. a na počátku 20. století; 1 vydání, SLON 2005, ISBN 80-86429_42-3
- MOSEROVÁ-DAVIDOVÁ, J. Historiky (Na koho se vzpomíná, Praha: Olympia, a.s., 2003, ISBN 978-80-7033-773-8, s. 209-210
- MUSILOVÁ, D. Politická : poslání nebo profese, 1. vydání, Univerzita Pardubice, filozofická fakulta : 2006, ISBN 80-7194-920-2 (sborník)
- OAKLEY, A. překlad POLÁČKOVÁ, M. Pohlaví, gender, společnost, Praha : Portál, 2000, ISBN 80-7178-403-6, s. 12
- RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: ŽENY V LABIRINTUMUŽŮ?, Fórum 50 % 2006, ISBN 80-239-7438-6
- ŠIMKOVÁ, V. Postavení ženy v současné české společnosti a rodině, Brno: MUNI Brno, Pedagogická fakulta, 2002, DP
- ZÁŘECKÁ, P. Nebojme se kvót! Sborník z konference Podpora vstupu žen do politiky: možnosti uplatnění pozitivních nástrojů, 1. vydání, Fórum 50 %, o.s., 2008, ISBN 978-80-254-1219-0

Internetové adresy

- [http://www.topolanek.cz/index.php?form\[0\]=2305&p=clanek.te2&form\[rate\]=5](http://www.topolanek.cz/index.php?form[0]=2305&p=clanek.te2&form[rate]=5)
- <http://management.gendernora.cz/index.php?page=dictionary#P/>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Matriarch%C3%A1t>
- <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/128726-feminismus>
- <http://www.zurnalistika.cz/?p=20>
- <http://wiki.csaf.cz/encyklopedie:anarchofeminismus>
- <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/212158-gender>
- http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_pojmy, 10.10.2008, 22,00 hod
- http://www.mpsv.cz/files/clanky/1397/afirmativni_akce.pdf
- <http://sweb.cz/Staroveky.Egypt/Hatsepsut.htm>
- <http://www.panovnici.cz/marie-terezie>, autor: Marie Zacharová
- <http://www.rovnopravnost.cz/sekce-slovnicek/>
- <http://www.cesky-jazyk.cz/citanka/kosmas/kosmova-kronika-ceska-chronica-boemorum.html>
- <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/list.php?od=h&count=1&start=58>
- http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_zeminovaf.php
- <http://www.feminismus.cz/download/emancipace.pdf>
- <http://www.wikipedie – otevřená encyklopedie>
- <http://www.euroskop.cz/38/6312/clanek/bude-francii-vladnout-zeny>
- <http://www.antidiskriminace.romea.cz/view.php?navezclanku=indii-poprve-povede-zena&cisloclanku=2007070023>

<http://www.government.gov.sk/7485/vlada-sr.php?menu=1229>,
<http://www.kprm.gov.pl/s.php?id=440>,
<http://www.nakladatelstvi-millennium.cz/udalosti-a-vyroci/13-rijen-v-politice-13-10-1925-se-narodila-margaret-thatcherova.htm>
<http://www.unhcr.cz/prominent/incl/albrightova.htm>
<http://www.reflex.cz/Clanek8487.html>
<http://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story>
<http://www.aktualne.cz>
<http://www.feminismus-sekce> Dokumenty – generový balíček 01/2005, Gender studies o.p.s.
http://www.vlada.cz/cs/vlada/historie/prehled_vlad.html
<http://www.volby.cz/>
http://dynastie.ic.cz/zeme_thajsko.html
http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/gender_problematika-historie_genderove_problematiky_v_cr, 10.10.2008, 22,00 hod
<http://www.vlada.cz/cs/vlada/clenove/stehlikova/rovnoprilezitosti.html>
<http://www.mpsv.cz/cs/920>
<http://www.mpsv.cz/files/clanky/962/budget.pdf>
<http://www.padesatprocent.cz/?r-id=21>, ženy v politice, 25.12.2008
<http://www.mpsv.cz/files/clanky/961/02-zprava.pdf>
<http://www.mpsv.cz/cs/4461> - Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky - rovnost žen a mužů – základní dokumenty – „Souhrnná zpráva o plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů v roce 2006 „
http://www.padesatprocent.cz/docs/1_symposium_CP-sbornik.pdf
<http://www.prezidentka.cz/argumenty.php?rubric=64>
<http://czlobby.cz/clanky/o-ceske-zenske-lobby>
<http://www.scwf.cz/cz/supportedprojects/87/>
<http://genderstudies.cz/gender-studies/kdo-jsme.shtml>
<http://www.profem.cz/>
<http://www.soc.cas.cz/info/cz/1/Kdo-jsme.html>
<http://www.hiu.cas.cz/cs/vyzkumny-zamer/tematicke-projekty.ep/>
<http://www.vupsv.cz/>
<http://gender.fss.muni.cz/>
<http://www.gendernora.cz/index.php?page=gender>
http://www.fhs.cuni.cz/gender/o_nas.html
<http://www.ods.cz>
<http://www.zeleni.cz/>
<http://www.pdf.osv.cz>
http://www.mpsv.cz/files/clanky/2785/aktualni_priority.pdf

Další písemné prameny

Stanovy České strany sociálně demokratické, registrace MV ČR dne 11.5.2007 pod. č.j.: AVS/1-83/90, čl. 2, čl. 1, odst. 2, písm.b), čl. 26, odst. 1 písm. b), čl. 29, odst.2 písm. e), čl. 30, odst. 3, písm. c), čl. 35, odst. 3, 4, 5,
Stanovy České strany sociálně demokratické, ve znění změn ze dne 23.-25.3.2007, registrace

Seznam příloh

- 1 Časová osa – Ženy v politice
- 2 Časová osa - Ženy za svá práva
- 3 Legislativní a institucionální zabezpečení genderové rovnosti
- 4 Slovník genderových pojmů
- 5 Strukturovaný přepis části „B“ dotazníku jednotlivých respondentek
- 6 Dotazníky

Seznam použitých zkratk

AV ČR	Akademie věd České republiky
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSÚ	Český statistický ústav
DEU	Demokratická unie
DP	Diplomová práce
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
	Podpora mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji
EUPRO	
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová
KSČ	Komunistická strana Československa
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MUNI	Masarykova univerzita v Brně
NKC-ŽV	Národní kontaktní centrum - ženy a věda
o.p.s.	Obecně prospěšná společnost
ODS	Občanská demokratická strana
OSN	Organizace spojených národů
RE	Rada Evropy
SPŠ	Střední průmyslová škola
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SZ	Strana zelených

USA	Spojené státy americké
ÚSC	Územně samosprávný celek (obec, kraj)
ÚSO	Úplné střední odborné vzdělání
v.v.i.	Vědecká výzkumná instituce
VŠ	Vysoká škola
VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

ČASOVÁ OSA – ŽENY V POLITICE

29.n.l., Itálie, Livia Drusilla, římská císařovna

39, Itálie, Messalina, římská císařovna , proslula svým nemravným a nemorálním životem, díky jejím intrikám zahynula spousta mužů a žen

421, Konstantinopol, Galla Placidia, západořímská císařovna, snažila se zastavit úpadek západořímské říše, dala postavit řadu kostelů, mauzoleum v Raveně

525, Konstantinopol, Theodora, východořímská císařovna, významně ovlivňovala východořímskou politiku, v povstání Níká zachránila manželovi Justinianovi život i říši

526, Itálie, Amalashuntha, ostrogótská regentka spravující zemi za svého nezletilého syna Athalaricha

613, Franská říše, Brunhilda, královna franské Austrasie a Burgundska, snažila se o sjednocení Franské říše, ale bez úspěchu, panovala za své nezletilé děti

690, Čína, císařovna Wu, založila dynastii Čchou, jde o jedinou ženskou dynastii v dějinách Číny, při vládnutí se opírala především o vzdělanou úřednickou vrstvu,

1137, Španělsko, Eleonora Akvitánská, španělská královna, od r 1154 královna Anglie

1500, Itálie, Lucrecia Borgia, vévodkyně Ferrari, svou politickou kariéru prožila jako regentka Spoleta a vévodkyně Sermoneta

1527, Navarra, Markéta, královna navarrská

1533, Francie, Kateřina Medicejská, francouzská královna, měla veliký vliv na francouzskou politiku, byla zodpovědná za masakr hugenotů během bartolomějské noci

1553, Anglie, Marie Tudorovna zv.Katolická, anglická královna,

1558, Anglie, Alžběta I., anglická královna, vytvořila z Anglie námořní velmoc a vedoucí protestantskou zemi v Evropě, Anglie dosáhla rozkvětu v kultuře, obchodu a řemeslech, - alžbětínská doba

1567, Skotsko, Marie Stuartovna, skotská královna, po abdikaci ve prospěch svého syna vznáší požadavek na anglický trůn místo Alžběty

1602, Francie, Marie Medicejská, francouzská královna, zakládá v Paříži charitu pro nemocné a chudé,

1644, Švédsko, Kristina, švédská královna, od r. 32 do r. 44 pod poručnictvím říšské rady, podporovala vědu a kulturu

1688, Anglie, Marie II. Stuartovna, anglická královna

1702, Anglie, Anna Stuartovna, anglická královna, poslední Stuartovna, bez vloh k vládě

1725, Rusko, Kateřina I.,

1730, Rusko, Anna Ivanovna, ruská carevna,

1740, Habsburská monarchie, Marie Terezie, rakouská arcivévodkyně, od r. 1741 královna uherská, od r. 1743 královna česká, cílem jejího panování bylo vytvořit vnitřní jednotu, vnitřní reformy, česko mění v moderní úřednický stát s centralizovanou správou, jednotný trestní zákoník, daňová povinnost, vznik obecních a odborných škol

1741, Rusko, Alžběta Petrovna, ruská carevna,

1762, Rusko, Žofie Bedříška Augusta z Anhalt-Zerbrstu zvaná Kateřina II. Veliká, ruská carevna, její vládou začala jedna z nejvýznamnějších epoch v dějinách Ruska, které stoupá mezi evropské velmoci, odmítala však sociální reformy, zostrila nevolnictví

1808, Neapol, Karolína Bonaparte, královna neapolská

1809, Toskánsko, Elisa Maria Anna, velkovévodkyně Toskánská, projevila se jako schopná vládkyně uvážlivě spravující své území

1837, Portugalsko, Marie da Gloria – Marie II., portugalská královna, za její vlády dochází k posílení konstituční monarchie

1837, Velká Británie, Viktorie, královna Velké Británie a Irska, od r. **1877**, indická císařovna, byla schopnou vládkyní, i když skutečná moc spočívala v rukou parlamentu, za její vlády byla Británie jednou z nejvlivnějších světových velmocí

1843, Španělsko, Isabella II., španělská královna, zastávala konzervativní postoje a svými absolutistickými se připravila o podporu svého vládnutí

1854, Rakousko, Alžběta (Sisi), rakouská císařovna

1925, Svaz sovětských socialistických republik, Alexandra Kollontajová, členka Stalinovy vlády, vystupuje s významnými projevy o mírovém hnutí a právech žen, ukazuje na rozdíl mezi hlásáním komunismu, že dá všem stejná práva, přesto však ženy těžce pracují po boku mužů, ale na řízení se účastnit nemohou téměř na žádné úrovni. Byla první ženou - velvyslankyní

1946, USA, Eleanor Rooseveltová, předsedkyně komise Organizace spojených národů pro lidská práva

1952, Velká Británie, Alžběta (Alexandra Marie) II. Zv. Lilibet, královna Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a představitelka Britského společenství národů od r. 1952, na vládnutí skvěle připravena, nositelka hlubokých znalostí o historii země

1966, Indie, Indíra Gándhiová, ministerská předsedkyně – indická premiérka, její politika prosazovala socialistickou koncepci, opětovně zvolena ve volbách 1980

1969, Izrael, Golda Meirová, předsedkyně izraelské vlády, předtím ministryně práce a sociálních věcí, poslankyně parlamentu za Stranu práce

1972, Dánsko, Margareta II., dánská královna

1974, Argentina, María Stela Martínek de Perón, politická vůdkyně, pokračuje v politicko-sociálním hnutí svého muže, cílem jejich politiky bylo odstranění argentinských velkostatkářů a pozvednutí pomocí sociálního zákonodárství nižší vrstvy obyvatelstva

1979, Velká Británie, Margaret Thatcherová, první žena v britských dějinách premiérkou, její politika – boj proti inflaci, reforma odborů, omezení státních podniků

1980, Holandsko, Beatrix, holandská královna

— **1980, Island, Virdis Finnbogadóttir**, prezidentka Islandu, jde o první ženu zvolenou za prezidentku v dějinách Islandu

— **1986, Filipíny, Corazon Aquinová**, prezidentka Filipín

— **1988, Pákistán, Benazír Bhuttová**, stojí v čele pákistánské vlády

— **1990, Japonsko**, výsledkem voleb v Japonsku: mezi politiky poprvé žena

— **1990, Nikaragua, Violetta Chamorová**, prezidentkou státu

— **1990, Československo, Dagmar Burešová**, předsedkyně ČNR

— **1990, Litevská republika, Kazimira Prunskienė**, ministerská předsedkyně

— **1990, Nikaragua, Violetta Chamorrová**, ministerská předsedkyně

— **1990, Irsko, Mary Robinsonová**, ministerská předsedkyně

— **1990, Norsko, Gro Harlem Brundtlandová**, ministerská předsedkyně, vzdělaná žena, vydává knihu Naše společná budoucnost, jde o významnou práci ukazující na problémy životního prostředí a jejich dopadu na chudé země, v knize navrhuje řešení problémů

— **1991, Francie, Edith Cressonová**, ministerská předsedkyně

ČASOVÁ OSA – ŽENY ZA SVÁ PRÁVA

1792, Velká Británie, Mary Wollstonecraftová, britská spisovatelka, první bojovnice za práva žen ve Velké Británii, požadovala vyhlášení práv žen a jejich rovnoprávné postavení, vydává publikaci:“ Obhajoba ženských práv“

1848, USA, Lucretia Mottová, Elizabeth Cady Stantonová svolávají ve státě New York první konferenci o právech žen , požadují volební právo pro ženy

1840, Londýn, Mezinárodní konference proti otrokářství, které se aktivně účastnily i ženy – feministky, které své postavení ve společnosti přirovnávaly k postavení otroků, vůdčími osobnostmi byly americká feministka **Lucretia Mottová a Susan B. Anthonyová**

1850, USA, Sojourner Truthová, americká bojovnice proti otroctví a za přiznání volebního práva ženám

1876, Velká Británie, Elizabeth Carrett Andersonová, první britská diplomovaná lékařka, britská vláda přiznala ženám právo na studium lékařským výnosem, Andersonová bojovala za práva že, zvláště těch, které chtěly být lékařkami

Velká Británie, Josephine Butlerová, anglická bojovnice za práva žen, svůj život zasvětila pomoci ženám, pomáhat začala mezi prostitutkami, což ze začátku nebylo širokou veřejností přijato nadšeně, společnost byla pohoršena, že se zabývá prostitutkami, ona však chápe, že ženy si zvolily prostituci kvůli špatným životním podmínkám, kvůli špatné finanční situaci, postupem času si získává přízeň společnosti a prosazuje změnu zákonů

1903, Emmeline Pankhurstová zakládá aktivní Sociální politický svaz žen, který bojuje za volební právo

1911, Island, Ženy na Islandu získaly volební právo

1912, Velká Británie, Emmeline Pankhurstová, boj sufražetek za rovnoprávnost žen v politice, kultuře, vzdělání

1918, Československo, Německo, ženy získávají volební právo

1918 ženy nad 30 let získávají ve Velké Británii volební právo

1920, USA, ženy získávají volební právo, Susan Brownell Anthonyová, americká bojovnice za práva žen, její úsilí bylo korunováno úspěchem, za jejího života bylo ve čtyřech amerických státech zavedeno všeobecné volební právo, dodatkem k Ústavě Spojených států se poskytuje ženám nad 30 let volební právo

1928, Velká Británie, ženy získávají volební právo

Francie, Simone de Beauvoirová, propagátorka feminismu, existencialistická spisovatelka

1963 USA, vydán zákon, který zaručuje stejnou mzdu za stejnou práci ženám i mužům

1970, V Británii je schválen zákon zaručující za stejnou práci stejnou mzdu ženám a mužům

1979 OSN schvaluje konvenci zakazující jakoukoli formu diskriminace žen

Zdroj: Kubálek.D, Kronika lidstva, Fortuna Print, 1. vydání, Bratislava, 1992, str. 645, ISBN 80-7153-039-5

LEGISLATIVNÍ A INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ GENDEROVÉ ROVNOSTI

1. Legislativní zabezpečení - zákony:

--Listina základních práv a svobod

-- Zákon č. 65/1965 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (zák. č. 309/2002Sb. nabývá účinnosti 1.1. 2007 zák. č. 362/2003 Sb. nabývá účinnosti 1.1. 2007),

-- Zákon č. 88/1968Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č. 100/1988Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č. 114/1988Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (zák. č. 501/2004 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2006)

-- Zákon č. 463/1991Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č. 582/1991Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (zák. č. 501/2004 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2006),

-- Zákon č. 1/1992Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku, ve znění pozdějších předpisů,

-- Zákon č. 143/1992Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů

(zák. č. 309/2002 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2007, zák. č. 362/2003 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2006),

-- Zákon č. 589/1992Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (zák. č. 309/2002 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2007, zák. č. 362/2003 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2006)

-- Zákon č. 42/1994Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č. 117/1995Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

(zák. č. 309/2002 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2007, zák. č. 362/2003 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2006)

-- Zákon č. 155/1995Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (zák. č. 362/2003 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2006)

-- Zákon č. 236/1995Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce

představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců, ve znění pozdějších předpisů (zák. č. 362/2003 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2006)

-- Zákon č. 201/1997Sb. o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zák. č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č. 359/1999Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (zák. č. 501/2004 Sb. nabývá účinnosti 1.1.2006)

-- Zákon č. 118/2000Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zák. č. 436/2004 Sb.)

-- Zákon č. 435/2004Sb., o zaměstnanosti (platný od 1.10. 2004; jde o sladění s normami EU)

-- Zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č.99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č.94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č.141/1961Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

-- Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků

-- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), jak vyplývá z pozdějších změn

-- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), jak vyplývá z pozdějších změn

2. Podzákoné normy k problematice práv mužů a žen:

-- usnesení vlády

-- národní akční plán „Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti žen a mužů“

-- národní politika zaměstnanosti

3. Institucionální zabezpečení

3.1 Státní:

-- Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů – poradní orgán vlády (od roku 2001)

-- Rada vlády pro lidská práva – Výbor pro odstranění všech forem diskriminace žen – poradní orgán vlády (od roku 1998 do roku 2008)

-- Ministerstvo práce a sociálních věcí:

- koncepční a koordinační role: oddělení pro rovnost mužů a žen (od roku 1998 do roku 2008)

- kontrolní role prostřednictvím úřadů práce

-- na každém ministerstvu od 1.1.2002 pracuje minimálně 1 pracovník, do jehož pracovní náplně patří problematika rovnosti mužů a žen v oblasti věcné působnosti resortu

-- Stálá komise Poslanecké sněmovny pro rodinu a rovné příležitosti (od července 2002)

-- Český statistický úřad

3.2 Místní: krajské, obecní, městské úřady

3.3 Nestátní: odbory, zaměstnavatelské svazy, nestátní neziskové organizace

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/gender_odkazy_na_genderovou_legislativu, 10.10. 2008, 23,00 hod

SLOVNÍČEK GENDEROVÝCH POJMŮ

- **Audit podle genderu** - analýza a hodnocení politik, programů a institucí na základě toho, zda zohledňují rozdílné dopady svých působení na ženy a muže.
- **Desegregace trhu práce** - politiky, které si kladou za cíl omezit nebo odstranit vertikální a horizontální segregaci pracovního trhu.
- **Genderově neutrální** - nemající žádný vliv na rovnost žen a mužů, či jejich vztahy.
- **Genderový budgeting - rozpočtování z hlediska rovnosti žen a mužů** (genderové rozpočtování) je uplatněním **genderového mainstreamingu** v rozpočtovacím procesu. Myslí se tím zhodnocení rozpočtů z hlediska genderu, při němž se na všech stupních rozpočtového procesu bere ohled na otázku pohlaví s cílem prosazování rovnosti žen a mužů. Jde o spravedlivější přerozdělování finančních prostředků z hlediska rovného přístupu k čerpání finančních zdrojů, které společnost vytvořila na zabezpečování potřeb a zájmů jak žen, tak mužů.
- **Genderový mainstreaming** - (dosud nebyl stanoven přiměřený český název) je metoda k odstraňování nerovnosti mezi pohlavími. Je založena na tom, že ve všech koncepčních, rozhodovacích a vyhodnocovacích procesech se jako jedno z hodnotících hledisek používá i hodnocení pozitivního nebo negativního dopadu rozhodnutí na muže a na ženy (tzv. **genderová analýza**). Zjistí-li se, že jedno z pohlaví bude negativně ovlivněno, musí ten, kdo rozhodnutí přijímá, podniknout kroky k tomu, aby škodlivé účinky příslušného rozhodnutí odstranil nebo aspoň minimalizoval.
- **Kvóty** - opatření s cílem napravit předcházející nerovnost obvykle ve vztahu k rozhodovacím pozicím nebo k přístupu ke školení či zaměstnání, které definuje určitý podíl míst pro určitou skupinu. Jedná se o jednu z forem afirmativních/positivních opatření. (Např. některé politické strany v zemích EU uplatňují kvóty na kandidátních listinách tzv. zipovým systémem, tzn. že se na nich střídá vždy žena a muž. Na jiných kandidátkách může být 40 % žen, 40 % mužů a zbytek ponechán "volné soutěži").
- **Genderové role** - soubor určitých pravidel (většinou nepsaných, neformálních), které předpisují určité typy chování pouze ženám a jiné pouze mužům.
- **Genderová diskriminace přímá** - situace, ve které je s osobou zacházeno hůře než s jinou kvůli jejímu, nebo jeho pohlaví, **nepřímá** - situace, ve které zákon, politika nebo praxe, jeví se jako neutrální, má neadekvátně negativní vliv na příslušníky jednoho pohlaví, přičemž tento rozdíl v dopadu není možné vysvětlit objektivními faktory.
- **Genderový kontrakt** - soubor implicitních a explicitních pravidel, týkajících se

genderových vztahů, která ženám a mužům připisují různou práci a hodnotu, zodpovědnost na úrovni socializačních procesů, zejména v rámci rodiny.

- **Skleněný strop/ neviditelná bariéra** - tradiční postoje, předpoklady a hodnoty, které brání posílení pozic žen v plné účasti na životě společnosti. Bariéra, na kterou ženy narážejí při svém profesním postupu. zapříčiňuje, že ženy jen zřídka dosahují nejvyšších politických, ekonomických, akademických a profesních pozic. Skleněný strop spočívá ve znemožňování přístupu buď přímo na tyto pozice, anebo k cestám, které tento přístup otevírají, a to formálními i neoficiálními a skrytými způsoby. Strop je hranice, kam až jsou ženy ve svém postupu "vpuštěny", výraz skleněný metaforicky vyjadřuje, že žena díky již dosaženým profesním kvalitám na špičkovou pozici "dohlédne" a dokáže si představit působení v ní. Začne-li ovšem vyvíjet snahu do této vrcholové pozice postoupit, narazí na neviditelnou a těžko definovatelnou překážku v podobě snah namířených proti jejímu postupu.

**STRUKTUROVANY PŘEPIS ČÁSTI „B“ DOTAZNÍKU JEDNOTLIVÝCH
RESPONDENTEK**

B	Míša= M/32	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Nemyslím
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	Kandidátka na hejtmana jihomoravského kraje: Kateřina Dubská – má vlastní nadaci, aktivní, vítá změny a nové věci
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ne
5	Které a čím Vás zaujaly	Ničím
6	Byla nebo jste členkou, funkcionářkou nějaké politické strany či hnutí?	Ne, ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Hnutí žen, které chtějí být stejné jako muži
9	Znáte pojem gender?	Slyšela jsem o tom
10	Víte, co znamená tento pojem?	Blíže jsem se tímto nezabývala, asi proto, že mě jejich myšlenky nikterak neoslovily
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	V rámci různých debat, především potom mezi vysokoškolskými studenty
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Nenapadá mě žádná
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Hana= N/35	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Ne
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	Kateřina Dubská – zaujala mě svou vizí (zelení) a tím, že ji politika fakt baví
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Kateřina Jacques – zaujala mě svou vizí Olga Zubová – tím, že se chová jak husa
6	Byla nebo jste členkou, funkcionářkou nějaké politické strany či hnutí?	Ano, byla, funkcionářkou ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Hysterie žen
9	Znáte pojem gender?	Ano
10	Víte, co znamená tento pojem?	Mužský a ženský pohled na svět
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Ve škole
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Nevzpomenu si
13	Znáte jejich aktivistky?	Nevím
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Nevím

B	Zora= Z/32	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Moc ne
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	Starostka Belcredi, byla drsná, teď už jen pije
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Kateřina Jacques – agresivní Džamila Stehlíková – idealistka Vlasta Parkanová – divná
6	Byla nebo jste členkou, funkcionářkou nějaké politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Občas
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Snaha některých žen mít stejné postavení ve společnosti jako muži
9	Znáte pojem gender?	Ano
10	Víte, co znamená tento pojem?	Nevím
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	U sestry, která se tím zabývá
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ano – Jihočeské matky
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Věra= V/31	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Částečně
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ne
3	Které a čím Vás zaujaly?	Neuvedeno
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlament. polit. ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Kateřina Jacques – je ve straně, která mě zajímá, je celkově výrazná, drsná, nenechá si foukat do polívky, ne že bych z ní byla „urvaná“, ale fandím jí – snad nedopadne jako zkorumpovanec Zubová – je ve straně, která mě zajímá, števe mě , rozeštvala první normální stranu Vlasta Parkanová – píseň pro Bushe Stehlíková – je trochu mimo, ale dává nový směr
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Směr bojující proti diskriminačnímu myšlení
9	Znáte pojem gender?	Ano
10	Víte, co znamená tento pojem?	Sociologická kategorie, obdoba jazykového rodu, gender studies se potom zabývají rozdílným vnímáním žen a mužů
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Ve škole
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ne
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Marie= A/30	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Asi ano
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ne
3	Které a čím Vás zaujaly?	Ničím
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Trochu
5	Které a čím Vás zaujaly?	Nikdo mě nezaujal, nikdo zajímavý a výrazný tu není, hrůza
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Boj žen
9	Znáte pojem gender?	Ne
10	Víte, co znamená tento pojem?	Ne
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Nikde
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ano – Žena v tísní, Svaz žen, Nadace Terezy Maxové
13	Znáte jejich aktivistky?	Tereza Maxová
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	V televizi

B	Karin = K/28	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	ne
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	Richterová – vedla kampaň
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Jacques - skandály
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	někdy
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Rovnoprávnost žen s muži
9	Znáte pojem gender?	Ne
10	Víte, co znamená tento pojem?	Ne
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Nikde
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ne
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Nevím

B	Dana= D/42	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Snad
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	Javorová – sexuálním incidentem s politickým kolegou
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Parkanová Zubová – stojí za svým názorem Jacques – nebojí se říct svůj názor
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Byla jsem v ODS, pouze členkou
7	Využíváte svého volebního práva?	ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Ne
9	Znáte pojem gender?	Ne
10	Víte, co znamená tento pojem?	Ne
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Nesetkala
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ne
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Michaela= L/40	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Ani ne
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Málo
3	Které a čím Vás zaujaly?	Jiřina Belcredi – na chvíli se stala starostkou v Líšni Barbora Javorová – šikovná ženská z Brna
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Lucie Talmanová – „miss“ parlament Vlasta Parkanová – pěkně zpívá
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Hnutí za rovnoprávnost
9	Znáte pojem gender?	Ano
10	Víte, co znamená tento pojem?	Sociální rozdíly mezi ženami a muži, asi vychází z feminismu
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	V knížce
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ne
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Renata= R/44	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Ano
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	Starostka Belcredi svou elegancí
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Kateřina Jacques – svými aférami Petra Buzková – svým účesem
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Ženské hnutí za práva žen
9	Znáte pojem gender?	Ne
10	Víte, co znamená tento pojem?	Ne
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Nikde
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ne
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Máša= Š/44	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Ne
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ne
3	Které a čím Vás zaujaly?	----
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice	Ne

	ČR?	
5	Které a čím Vás zaujaly?	-----
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Ne
9	Víte, co znamená pojem rod?	Ne
10	Víte, co znamená pojem pohlaví?	Ne
11	Znáte pojem gender?	Ne
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ne
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Jitka = J/46	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Ano
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	Starostka Belcredi, Javorová – neprojevují se
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Parkanová, Stehlíková – ani jedna výrazně neovlivňuje politické dění
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Rovnoprávnost, stejné práv pro ženy i muže
9	Znáte pojem gender?	Ne
10	Víte, co znamená tento pojem?	Ne
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Nikde
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ne
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Magda= G/64	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Ano
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ne
3	Které a čím Vás zaujaly?	Žádné
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Džamila Stehlíková – špatně mluví česky, snaží se o začlenění Rómů do naší společnosti Kateřina Jacques – rvala se s policií, chodí s Bursíkem
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Upřednostňování žen ve veřejném dění
9	Znáte pojem gender?	Neznám
10	Víte, co znamená tento pojem?	Nevím
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Nesetkala
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Armáda spásy
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne

B	Ivanka= I/60	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Ano
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	Javorová – zaujala mě svým skandálním
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Parkanová – inteligentní vystupování, nesympatický zevnějšek Zubová – zdá se, že stojí za svými názory a

		nenechá se ovlivňovat
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	Ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Hnutí za zrovnoprávnění s muži
9	Znáte pojem gender?	Ne
10	Víte, co znamená tento pojem?	Nevím
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Nesetkala
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	České matky
13	Znáte jejich aktivistky?	Jacque
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Na demonstracích

B	Helena= H/60	
1	Orientujete se v současném politickém dění ČR ?	Ano
2	Zaregistrovala jste ženy v současné komunální politice ČR?	Ano
3	Které a čím Vás zaujaly?	nezaujaly
4	Zaregistrovala jste ženy v současné parlamentní politice ČR?	Ano
5	Které a čím Vás zaujaly?	Parkanová, Němcová, Stehlíková, nezaujaly mě ničím
6	Byla nebo jste členkou, funkcionář. politické strany či hnutí?	ne
7	Využíváte svého volebního práva?	Ano
8	Víte, co znamená pojem feminismus?	Ženské hnutí
9	Znáte pojem gender?	Ne
10	Víte, co znamená tento pojem?	Ne
11	Víte, kde jste se s tímto pojmem setkala?	Nesetkala
12	Znáte nějaké současné ženské české organizace?	Ano, české matky
13	Znáte jejich aktivistky?	Ne
14	Víte, kde se veřejně prezentují?	Ne